

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica na lata 2008-2011 z perspektywą 2012-2015

Aktualizacja
Projekt

Lipiec 2008

Przygotowanie:

Zespół autorski Pomorskiego Centrum Badań i
Technologii Środowiska, POMCERT

1	WSTĘP	7
1.1	PODSTAWY FORMALNO-MERYTORYCZNE OPRACOWANIA	8
1.2	ZAKRES OPRACOWANIA	8
2	CHARAKTERYSTYKA GMINY DAMNICA	10
2.1	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	10
2.2	RZEŻBA TERENU	11
2.3	POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY	11
2.4	ZASOBY MIESZKANIOWE	12
2.5	GAŁĘZIE GOSPODARKI	13
2.6	RYNEK PRACY	15
2.7	GOSPODARKA ODPADAMI	15
3	CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I WALORÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY	16
3.1	WARUNKI KLIMATYCZNE	16
3.2	BUDOWA GEOLOGICZNA I ZASOBY GEOLOGICZNE	16
3.3	WODY POWIERZCHNIOWE	18
3.3.1	<i>Charakterystyka zlewni rzeki Słupi</i>	19
3.3.2	<i>Charakterystyka zlewni rzeki Łupawy</i>	20
3.4	WODY PODZIEMNE	22
3.5	GLEBY	23
3.6	GŁÓWNE FORMY UŻYTKOWANIA TERENU	24
3.6.1	<i>Grunty rolne niewykorzystywane gospodarczo</i>	26
3.6.2	<i>Leśnictwo</i>	26
3.7	ZBIOROWISKA ROŚLINNE	27
4	FORMY OCHRONY PRZYRODY	28
4.1	UŻYTKI EKOLOGICZNE	28
4.2	POMNIKI PRZYRODY	29
5	OBSZARY EUROPEJSKIEJ SIECI NATURA 2000	31
5.1	DOLINA RZEKI ŁUPAWY	32
5.1.1	<i>Wartość przyrodnicza i znaczenie</i>	33
5.1.2	<i>Zagrożenia</i>	34
5.1.3	<i>Status ochrony</i>	34
5.1.4	<i>Struktura własności</i>	34
5.2	PROPOZYCJA OPTIMALNEJ SIECI OBSZARÓW NATURA 2000 W POLSCE – „SHADOW LIST”	35
5.3	ZABYTKI I POMNIKI	38
6	TURYSTYKA	39
7	AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA	40
7.1	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	40
7.2	WODY POWIERZCHNIOWE	40
7.2.1	<i>Klasyfikacja wód powierzchniowych</i>	41
7.2.2	<i>Wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych</i>	42
7.2.3	<i>Przydatność wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych</i>	43
7.2.4	<i>Maksymalne stężenia substancji</i>	44
7.2.5	<i>Ocena klasy czystości wód powierzchniowych</i>	45
7.2.6	<i>Wody podziemne</i>	47
7.3	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	48
7.3.1	<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	48
7.3.2	<i>Charakterystyka głównych ujęć wód podziemnych i studni</i>	49
7.4	NATĘŻENIE HAŁASU KOMUNIKACYJNEGO I POCHODZĄCEGO Z INNYCH ŹRÓDEŁ, ZMIANY W KLIMACIE AKUSTYCZNYM	53
7.5	ŹRÓDŁA WIBRACJI I PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	54
7.6	SUBSTANCJE CHEMICZNE I POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE	55
7.7	PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIŁOWYM	56

8	ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM.....	56
8.1	ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	56
8.1.1	<i>Elektrownie wiatrowe</i>	57
8.1.2	<i>Elektrownie wodne</i>	59
9	GŁÓWNE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA.....	60
10	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY DAMNICA	60
10.1	CELE I ZADANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA.....	62
10.2	CELE I ZADANIA WYNIKAJĄCE Z WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA 2010....	63
10.3	CELE I ZADANIA WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU SŁUPSKIEGO 2010	63
11	CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY DAMNICA	64
11.1	NADRZĘDNY CEL PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	64
11.2	POZIOMY CELÓW DŁUGOTERMINOWYCH.....	64
11.3	PRIORYTETY EKOLOGICZNE.....	65
11.3.1	<i>Kryteria o charakterze organizacyjnym</i>	65
11.3.2	<i>Kryteria o charakterze środowiskowym</i>	65
11.4	CELE PERSPEKTYWICZNE.....	66
11.5	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH.....	67
11.5.1	<i>Cel strategiczny</i>	67
11.5.2	<i>Cel długoterminowe</i>	67
11.5.3	<i>Cel średniookresowy (2008-2014)</i>	67
11.5.4	<i>Cel krótkookresowy (2008-2010)</i>	68
11.6	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	68
11.6.1	<i>Cel strategiczny</i>	68
11.6.2	<i>Cele długoterminowe</i>	68
11.6.3	<i>Cel średniookresowy (2008-2014)</i>	69
11.6.4	<i>Cel krótkookresowy (2008-2011)</i>	69
11.7	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM.....	69
11.7.1	<i>Cel strategiczny</i>	69
11.7.2	<i>Cele długoterminowe</i>	69
11.7.3	<i>Cel średniookresowy (2008-2014)</i>	69
11.8	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I EDUKACJI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA	70
11.8.1	<i>Cele strategiczny</i>	70
11.8.2	<i>Cele długoterminowe</i>	70
11.8.3	<i>Cele średniookresowe (2008-2014)</i>	70
11.8.4	<i>Cel krótkookresowy (2008-2010)</i>	71
11.9	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY WARTOŚCI PRZYRODNICZEJ I WYKORZYSTANIA ZASOBÓW PRZYRODY.....	72
11.9.1	<i>Cel strategiczny</i>	72
11.9.2	<i>Cele długoterminowe</i>	72
11.9.3	<i>Cele średniookresowe (2008-2014)</i>	72
11.10	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OGRANICZENIA MATERIAŁOCHŁONNOŚCI, WODOCHŁONNOŚCI I ENERGOCHŁONNOŚCI.....	73
11.10.1	<i>Cel strategiczny</i>	73
11.10.2	<i>Cele długoterminowe</i>	73
11.10.3	<i>Cele średniookresowe (2008-2014)</i>	73
11.11	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNYM	74
11.11.1	<i>Cel strategiczny</i>	74
11.11.2	<i>Cel długoterminowy</i>	74
11.11.3	<i>Cele średniookresowe (2008-2014)</i>	74
11.12	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA NADZWYCZAJNYM ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	75
11.12.1	<i>Cel strategiczny</i>	75
11.12.2	<i>Cel długoterminowy</i>	75
11.12.3	<i>Cel strategiczny</i>	75

11.12.4	Cele średniookresowe (2008-2014)	75
11.13	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE UTRZYMANIA LESISTOŚCI GMINY	75
11.13.1	Cel strategiczny	75
11.13.2	Cele długoterminowy	75
11.13.3	Cele średniookresowe (2008-2014)	76
12	HARMONOGRAM I KOSZTY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ W LATACH 2008-2011	77
12.1	ZADANIA NIEINWESTYCYJNE	77
12.2	ZADANIA INWESTYCYJNE	79
13	ŚRODKI NIEZBĘDNE DO OSIĄGNIĘCIA CELÓW, W TYM MECHANIZMY PRAWNO – EKONOMICZNE I ŚRODKI FINANSOWE.	80
14	MONITORING REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ.....	81
14.1	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	82
14.2	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	83
15	WNIOSKI Z PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	85
16	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIETECHNICZNYM	86

Spis tabel:

Tabela 1. Ludność i wskaźniki demograficzne Gminy.....	11
Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe (stan na 31 grudnia).....	12
Tabela 3. Dominujące gałęzie gospodarcze	13
Tabela 4. Zatrudnienie i bezrobocie.....	15
Tabela 5. Liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych (stan na 31.12.2002 r.).....	24
Tabela 6. Gospodarstwa rolne według rodzaju upraw (Powszechny Spis Rolny 2002)	24
Tabela 7. Gospodarka leśna w latach 2003-2006.....	26
Tabela 8. Ogólna charakterystyka obszaru PLH 220036	32
Tabela 9. Siedliska wymienione w Załączniku nr I.....	33
Tabela 10. Ptaki wymienione w Załączniku nr II	33
Tabela 11. Ryby wymienione w Załączniku nr II	34
Tabela 12. Propozycje nowych obszarów Natura 2000	35
Tabela 13. Wyniki pomiarów stężenia dwutlenku azotu.....	40
Tabela 14. Wartości stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji wód rzek Słupi i Łupawy w 2006 r.	43
Tabela 15. Przedstawiciele ryb łososiowatych i karpowatych w wodach polskich rzek.....	43
Tabela 16. Urządzenia sieci wodno-kanalizacyjnej.....	48
Tabela 17. Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków.....	49
Tabela 18. Charakterystyka głównych ujęć wód podziemnych i studni	51
Tabela 19. Linie energetyczne o napięciu 110 kV i wyższym	54
Tabela 20. Charakterystyka elektrowni wodnych.....	59
Tabela 21. Szacunkowe koszty i harmonogram realizacji zadań nieinwestycyjnych.....	77
Tabela 22. Wskaźniki monitorowania	82

Spis Rysunków

Rysunek 1. Granice Gminy Damnica.....	10
Rysunek 2. Regiony fizycznogeograficzne	18
Rysunek 3. Topografia zlewni Nr 311	20
Rysunek 4. Topografia zlewni Nr 312.....	21
Rysunek 5. Granice zbiorników wodnych w rejonie Gminy Damnica	22
Rysunek 6. Powierzchnia zasiewów wg rodzaju upraw	25
Rysunek 7. Rozmieszczenie kompleksów leśnych na obszarze Gminy Damnica i w jej otoczeniu	27
Rysunek 8. Obszary Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET w rejonie południowego Bałtyku	28
Rysunek 9. Obszar Natura 2000 Dolina Łupawy PLH 220036.....	32
Rysunek 10. Proponowana optymalna sieć obszarów Natura 2000	36
Rysunek 11. Kierunki ochrony przyrody Gminy Damnica	37
Rysunek 12. Kierunki rozwoju turystyki pieszej i rowerowej.....	39
Rysunek 13. Rejony zagrożone powodzią w województwie pomorskim.....	56
Rysunek 14. Schemat zarządzania wdrożeniem programu	85

1 Wstęp

Postęp techniczny oraz związany z tym rozwój przemysłu niesie ze sobą znaczne zagrożenie dla środowiska naturalnego. Stopniowo następująca degradacja zasobów przyrody oraz wyczerpywanie się surowców naturalnych, skutkują zmianami w składzie gatunkowym roślin i zwierząt (wyginięcie wielu cennych gatunków), jak i pogorszeniem jakości życia człowieka, a nawet stanu jego zdrowia. Niezbędnym stało się podjęcie działań mających na celu powstrzymanie niekorzystnych zmian w przyrodzie oraz stworzenie warunków do poprawy jakości środowiska. Zapewnienie ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zagwarantowane jest w Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady zrównoważonego rozwoju:

1. **Zachowanie możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych.**
2. **Efektywne użytkowanie zasobów nieodnawialnych i dążenie do ich zastępowania substytutami.**
3. **Stopniowe eliminowanie z procesów gospodarczych oraz z innych zastosowań substancji niebezpiecznych i toksycznych.**
4. **Ograniczanie uciążliwości dla środowiska i nie przekraczanie granic wyznaczonych jego odpornością.**
5. **Stała ochrona i odtwarzanie, jeżeli istnieje taka możliwość, różnorodności biologicznej na czterech poziomach: krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym.**
6. **Tworzenie podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w dostępie do ograniczonych zasobów i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń.**
7. **Uspołecznienie procesów podejmowania decyzji dotyczących zwłaszcza lokalnego środowiska.**
8. **Dążenie do zapewnienia ludziom poczucia bezpieczeństwa ekologicznego, rozumianego jako tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu (tworzenie i kultywowanie więzi lokalnych).**

Zasada zrównoważonego rozwoju zdefiniowana, jako prawo do zaspokojenia aspiracji rozwojowych obecnej generacji, bez ograniczania praw przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb rozwojowych wskazuje, że rozwój gospodarczy i cywilizacyjny obecnego pokolenia nie powinien odbywać się kosztem wyczerpywania zasobów nieodnawialnych i niszczenia środowiska dla dobra przyszłych pokoleń, które też będą posiadały prawa do swego rozwoju. Wszystkie formy korzystania ze środowiska stanowią potencjalnie zrównoważone formy jednakże, każda z nich napotyka na opory społeczne, gdy w większym lub mniejszym stopniu narusza dobra różnych grup społecznych.

Członkostwo w Unii Europejskiej nakłada na nasz kraj nowe obowiązki również w tym zakresie. Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego jest obowiązkiem administracji publicznej.

Gmina Damnica w swojej strategii rozwoju ekologicznego, musi uwzględnić szereg uwarunkowań zewnętrznych, spośród których wymienić należy:

- Międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska;
- Zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej;
- Funkcjonujący w Polsce system prawa ochrony środowiska;
- Projektowane zmiany prawa w zakresie ochrony środowiska;
- Politykę ekologiczną państwa wraz z programem wykonawczym;

- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Pomorskiego i Powiatu Słupskiego;
- Strategię i polityki sektorowe (zwłaszcza w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, oczyszczania ścieków, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu, leśnictwa).

Zapewnienie warunków dla rozwoju Gminy, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i poprawie jakości życia mieszkańców, wymaga planowych, skoordynowanych działań uwzględniających specyfikę regionu. Jednym z narzędzi służących temu celowi jest Program Ochrony Środowiska.

1.1 Podstawy formalno-merytoryczne opracowania

Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska z późn. zm. (*Dz.U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 stycznia 2008 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo Ochrony Środowiska*) organ wykonawczy Gminy (w tym przypadku Rada Gminy Damnica), w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska.

Zgodnie z art. 18 ustawy, program uchwała Rada Gminy (ust.1), natomiast organ wykonawczy Gminy, co 2 lata sporządza raport z wykonania programu (ust.2), który przedstawia się Radzie Powiatu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica w powiecie słupskim został zatwierdzony Uchwałą Nr XVI/90/04 Rady Gminy Damnica z dnia 18 marca 2004 r.

Raport z realizacji *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica w powiecie słupskim* nie został sporządzony.

Aktualizację Programu Ochrony Środowiska przeprowadza się, co cztery lata jednak nie później, niż w sześć miesięcy po zatwierdzeniu programu/planu wyższego w hierarchii administracyjnej. Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010 został uchwalony przez Radę Powiatu Słupskiego w dniu 24 czerwca 2008 r. (Uchwała nr XXI/151/2008).

Zgodnie z art. 14 ust. 6 opracowywana jest równocześnie aktualizacja *Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica na lata 2008-2016* stanowiąca integralną część niniejszego programu.

1.2 Zakres opracowania

Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska z późn. zm. (*Dz.U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 stycznia 2008 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo Ochrony Środowiska*), przy sporządzaniu Programu należy uwzględnić wymagania dotyczące polityki ekologicznej państwa, określone w art. 14 prawa ochrony środowiska:

1. cele ekologiczne;
2. priorytety ekologiczne;
3. poziomy celów długoterminowych;
4. rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
5. środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Poza wymaganiami wynikającymi z Prawa Ochrony Środowiska, w rozdziale X Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska (dokument przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego, Nr 191/XII/07 z dnia 24 września 2007), wyszczególnione

zostały wytyczne do sporządzania powiatowych i gminnych Programów Ochrony Środowiska zgodnie, z którymi dokument powinien zawierać:

- Najważniejsze zmiany, jakie zaszły w gospodarce Gminy w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego programu ochrony środowiska oraz konsekwencje tych zmian dla środowiska, zmiany w środowisku i najważniejsze problemy, jakie zostały do rozwiązania.
- Zmiany, jakie zaszły w sytuacji prawnej Gminy w analogicznym czasie oraz opis ich wpływu na problematykę ochrony środowiska. Ważnym elementem winny być konsekwencje, jakie dla środowiska powiatu i Gminy ma akcesja do Wspólnoty Europejskiej, związane z nią wymagania i problemy.
- Podsumowanie i ogólną ocenę skuteczności polityki ekologicznej realizowanej na terenie Gminy na podstawie dotychczasowego programu ochrony środowiska.
- Wykaz i opis działań prowadzonych na terenie Gminy na rzecz ochrony środowiska, a także działań, których nie udało się zrealizować z uzasadnieniem przyczyn. Wykaz powinien zawierać informacje o środkach przeznaczonych na cele środowiskowe w rozbiciu na środki wydatkowane z budżetów publicznych (państwa, powiatu, Gmin), wsparcie zagraniczne, w tym wspólnotowe, środki przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz, jeśli istnieje taka wiedza, środki prywatne mieszkańców.
- Część strategiczną, a więc cele perspektywiczne, średniookresowe i priorytetowe, a także kierunki działań i konkretne zadania. Wobec tego, że podstawowym celem programu jest realizacja Polityki Ekologicznej Państwa, przyjęte cele winny mieć odniesienie do aktualnej polityki, nie znaczy to jednak, że do wszystkich jej celów i priorytetów. Z bogactwa problemów i celów podnoszonych w PEP należy wybrać te, które z perspektywy Gminy i powiatu są najważniejsze oraz mogą być zrealizowane w okresie programowania.
- Część finansową, gdzie wskazane zostaną źródła finansowania planowanych zadań oraz wyliczona zostanie realna zdolność finansowa Gminy do realizacji założonych celów i zadań.
- Informacje o zarządzaniu programem, w tym wskazanie uczestników, określenie sposobów monitorowania realizacji programu oraz terminów sprawozdawania i aktualizacji.

Program stanowi transpozycję polityki ekologicznej kraju na region słupecki. W Programie uwzględnione zostały ustalenia:

1. Powiatowego Programu Ochrony Środowiska 2010, przyjętego przez Radę Powiatu uchwałą nr XXI/151/2008 z dnia 24 czerwca 2008 r.;
2. Strategii rozwoju społeczno gospodarczego Powiatu Słupeckiego do roku 2011, przyjętej Uchwałą Rady Powiatu Słupeckiego z dnia 26 września 2006 r. Nr XXXXIII/251/2006;
3. Planu rozwoju lokalnego Powiatu Słupeckiego wraz z wieloletnim planem inwestycyjnym do roku 2013” zatwierdzonego Uchwałą Rady Powiatu Słupeckiego z dnia 26 września 2006 r. Nr XXXXIII/252/2006;
4. Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
5. Studium wykonalności gospodarki wodno-ściekowej;
6. Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
7. Obowiązującego prawa ochrony środowiska.

Punktem odniesienia do planowania konkretnych działań jest stan środowiska na koniec 2006 roku oraz prognozy określone na podstawie zmian, które zaszły w środowisku w latach 2004 – 2006.

W aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku, Starostwa Powiatowego w Słupsku, Urzędu Gminy w Damnicy oraz opracowania i publikacje naukowe.

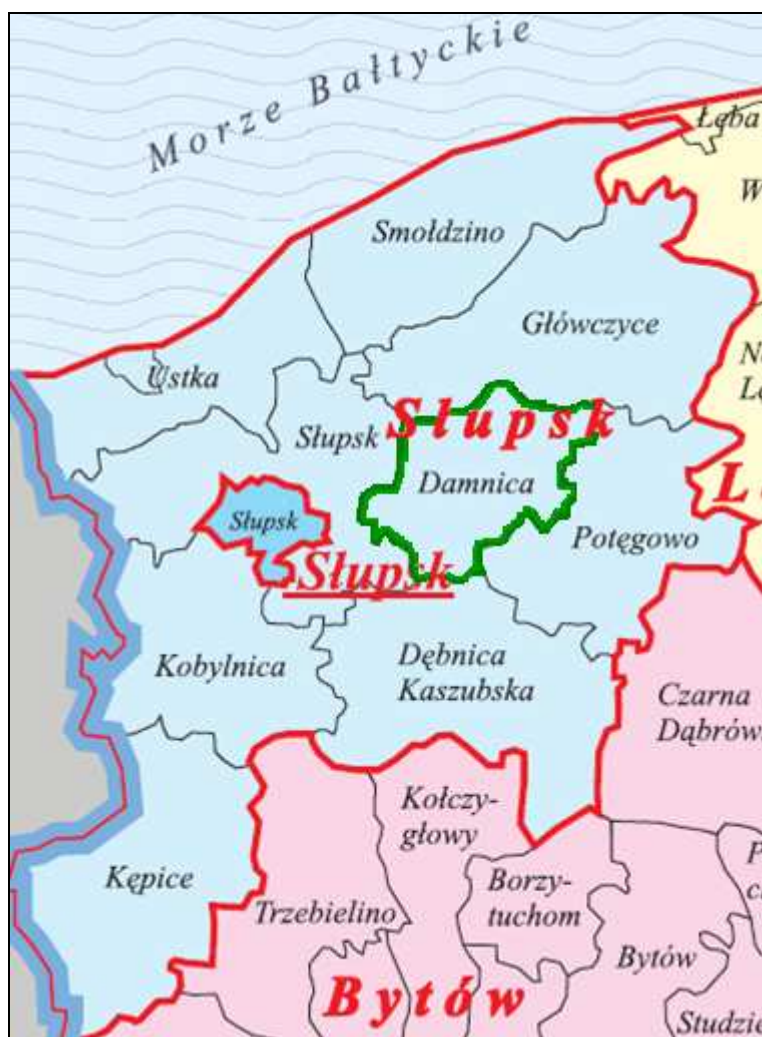
2 Charakterystyka Gminy Damnica

2.1 Położenie geograficzne

Gmina Damnica położona jest w północno-zachodniej części województwa pomorskiego, w centralnej części powiatu słupskiego, na Pobrzeżu Słowińskim, granicząc:

- od wschodu z Gminą Słupsk;
- od południa z Gminą Dębica Kaszubska;
- od strony zachodniej z Gminą Potęgowo;
- od północy z Gminą Główny.

W podziale na regiony fizycznogeograficzne (wg J. Kondrackiego) Gmina Damnica leży w podprovincji Pobrzeży Południobałtyckich w południowej części makroregionu Pobrzeże Koszalińskie. Cały jej obszar położony jest w centrum mezoregionu Wysoczyzna Damnicka.

Rysunek 1. Granice Gminy Damnica

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2006 r. WIOŚ w Gdańsku

2.2 Rzeźba terenu

Gmina Damnica charakteryzuje się umiarkowanym urozmaiceniem rzeźby oraz małym zróżnicowaniem wysokościowym.

Na północy i w centrum dominują płaskie i lekko faliste równiny moreny dennej, które położone są na wysokości 60 – 75 m n.p.m. W części południowej równiny przechodzą one w łagodne wzniesienia i pagórki. Maksymalna wysokość osiąga 120,6 m n.p.m. i znajduje się w okolicach Starej Dąbrowy.

Równinną powierzchnię Gminy urozmaicają doliny rzek Łupawy i Charstnicy (zwanej też Karżniczka), drobniejsze ciek i lasy wzdłuż dolin rzek. Doliny są przeważnie niezbyt szerokie i średnio głębokie, zwykle około 10 m, lokalnie tylko przekraczają 25 m. Większe spadki terenu można zaobserwować na krawędziach obu dolin w miejscach ich przewężeń

2.3 Powierzchnia, ludność i podział administracyjny

Gmina Damnica zajmuje obszar o powierzchni geodezyjnej 16 766 ha, co stanowi 7,3% powierzchni powiatu słupskiego i 0,9% powierzchni województwa pomorskiego. Gmina Damnica jest najmniejszą obszarowo gminą wiejską powiatu słupskiego.

Obszar Gminy podzielony jest terytorialnie na 17 Sołectw:

Bobrowniki, Bięcino, Damnica, Damno, Dąbrówka, Domaradz, Karżniczka, Łebień, Łojewo, Mianowice, Saborze, Stara Dąbrowa, Strzyżyno, Światały, Święcichowo, Wielogłowy, Zagórzyca.

Gmina liczy 28 miejscowości:

Bobrowniki, Łojewo, Skibin, Bięcino, Budy, Damnica, Dębiczka, Damno, Głodowo, Wiatrowo, Dąbrówka, Jeziorka, Światały, Wiszno, Domaradz, Karżniczka, Łężyca, Łebień, Mianowice, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Strzyżyno, Mrówczy, Święcichowo, Wielogłowy, Zagórzyca, Zagórzyczki.

Tabela 1. Ludność i wskaźniki demograficzne Gminy

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY					
Ludność wg miejsca zameldowania i płci					
ogółem	osoba	6 399	6 371	6 377	6 386
mężczyźni	osoba	3 221	3 219	3 217	3 225
kobiety	osoba	3 178	3 152	3 160	3 161
Ludność wg miejsca zamieszkania i płci					
ogółem	osoba	6 335	6 302	6 304	6 332
mężczyźni	osoba	3 200	3 193	3 194	3 211
kobiety	osoba	3 135	3 109	3 110	3 121
Wskaźnik obciążenia demograficznego					
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	67,6	64,5	61,0	58,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	36,5	37,8	39,8	40,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	18,1	17,7	17,4	17,1
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem					
w wieku przedprodukcyjnym	%	29,6	28,5	27,1	26,3
w wieku produkcyjnym	%	59,7	60,8	62,1	62,9
w wieku poprodukcyjnym	%	10,8	10,7	10,8	10,8
Ludność wskaźniki modułu Gminnego					
ludność na 1 km ²	osoba	38	38	38	38
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	98	97	97	97
małżeństwa na 1000 ludności	para	3,8	4,1	4,9	6,0
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	14,0	9,4	11,8	12,1

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
zgony na 1000 ludności	osoba	6,9	7,5	8,3	7,5
przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	7,1	1,9	3,5	4,6
MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE					
Migracje na pobyt stały Gminne wg typu, kierunku i płci migrantów					
zameldowania					
w ruchu wewnętrznym					
ogółem	osoba	78	68	61	79
mężczyźni	osoba	31	37	27	31
kobiety	osoba	47	31	34	48
wymeldowania					
w ruchu wewnętrznym					
ogółem	osoba	74	108	77	99
mężczyźni	osoba	22	57	35	34
kobiety	osoba	52	51	42	65
saldo migracji					
w ruchu wewnętrznym					
ogółem	osoba	4	-40	-16	-20
mężczyźni	osoba	9	-20	-8	-3
kobiety	osoba	-5	-20	-8	-17
Migracje na pobyt stały Gminne wg typu i kierunku					
zameldowania					
ogółem	osoba	78	68	61	79
miasta	osoba	43	37	29	37
wieś	osoba	35	31	32	42
wymeldowania					
ogółem	osoba	137	156	139	119
miasta	osoba	74	108	77	99
wieś	osoba	45	63	43	53
zagranica	osoba	29	45	34	46

Źródło: Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006, 2007 GUS Warszawa

Na koniec grudnia 2006 r. liczba ludności zameldowanej w Gminie wynosiła 6 386 osób, w tym odsetek mężczyzn wynosił 50,5% zaś kobiet 49,5% i na przestrzeni lat 2004-2006 nie uległ istotnym zmianom.

Ludność Gminy stanowiła 6,9% ludności powiatu słupskiego i 0,3% ludności województwa pomorskiego. Na tle gmin wiejskich powiatu, Gmina Damnica należy do średnio zaludnionych – ok. 38 osób na 1 km².

W 2006 r. zaobserwowano ujemne saldo migracji ludności, przy dodatnim wskaźniku przyrostu naturalnego.

Wskaźnik liczby osób w wieku produkcyjnym utrzymuje niewielką tendencję wzrostową.

2.4 Zasoby mieszkaniowe

Na terenie Gminy jest 1 667 mieszkań (stan na 31.12.2006 r.) Powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 126 120 m². Przeciętna powierzchnia mieszkania wynosi 75,7 m², na 1 osobę przypada 19,7 m² powierzchni użytkowej.

Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe (stan na 31 grudnia)

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
ZASOBY MIESZKANIOWE					
Zasoby mieszkaniowe wg form własności					
Ogółem					
mieszkania	miesz.	1 657	1 659	1 659	1 667
Izby	izba	6 436	6 452	6 460	6 504
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	124 620	124 932	125 159	126 120
zasoby Gmin (komunalne)					
mieszkania	miesz.	8	8	64	64

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
izby	izba	24	24	166	166
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	439	439	3 049	3 049
zasoby zakładów pracy					
mieszkania	miesz.	208	208	122	122
izby	izba	685	685	447	447
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	11 738	11 738	7 354	7 354
zasoby osób fizycznych					
mieszkania	miesz.	1 439	1 441	1 471	1 479
izby	izba	5 715	5 731	5 835	5 879
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	112 058	112 370	114 371	115 332
zasoby pozostałych podmiotów					
mieszkania	miesz.	2	2	2	2
izby	izba	12	12	12	12
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	385	385	385	385

Źródło: GUS Warszawa, Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006 2007

Stan zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy nie uległ istotnym zmianom. Liczba wszystkich mieszkań wynosi 1 667. Zmienia się struktura własnościowa z przeniesieniem prawa własności na osoby fizyczne.

W związku z dużym zainteresowaniem wykupem lokali na preferencyjnych warunkach (bonifikaty od 85% do 97% wartości mieszkania), uregulowanych przepisami Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. nr 261, poz. 2603 z późn. zm.) należy spodziewać się zmian w strukturze własnościowej mieszkań, z przeniesieniem prawa własności na rzecz dotychczasowych najemców.

Skutkować to będzie koniecznością aktualizowania na bieżąco umów dotyczących odbioru odpadów

Struktura własności mieszkań (stan na 31.12.2006 r.)

- Mieszkania osób fizycznych (własnościowe): 88,7%
- Zasoby Gminy (mieszkania komunalne): 3,8%
- Zasoby zakładów pracy: 7,3%
- Zasoby mieszkaniowe pozostałych podmiotów: 0,2%

2.5 Gałęzie gospodarki

Tabela 3. Dominujące gałęzie gospodarcze

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH					
Ogółem	jed.gosp.	320	318	269	272
Sektor publiczny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	21	22	23	23
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	17	19	20	20
spółki handlowe	jed.gosp.	1	1	1	1
Sektor prywatny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	299	296	246	249
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	257	252	202	202
spółki handlowe	jed.gosp.	10	10	11	11
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	6	6	7	7
spółdzielnie	jed.gosp.	2	2	2	2

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	13	14	14	15
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKCJI PKD					
Jednostki zarejestrowane					
ogółem	jed.gosp.	320	318	269	272
sektor publiczny	jed.gosp.	21	22	23	23
sektor prywatny	jed.gosp.	299	296	246	249
w sekcji A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo					
ogółem	jed.gosp.	35	30	25	24
sektor publiczny	jed.gosp.	2	2	2	2
sektor prywatny	jed.gosp.	33	28	23	22
w sekcji D - Przetwórstwo przemysłowe					
ogółem	jed.gosp.	42	42	36	35
sektor prywatny	jed.gosp.	42	42	36	35
w sekcji E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę					
ogółem	jed.gosp.	1	1	1	1
sektor prywatny	jed.gosp.	1	1	1	1
w sekcji F - Budownictwo					
ogółem	jed.gosp.	26	24	17	21
sektor publiczny	jed.gosp.	0	0	0	0
sektor prywatny	jed.gosp.	26	24	17	21
w sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego					
ogółem	jed.gosp.	102	103	75	71
sektor prywatny	jed.gosp.	102	103	75	71
w sekcji H - Hotele i restauracje					
ogółem	jed.gosp.	6	7	7	9
sektor prywatny	jed.gosp.	6	7	7	9
w sekcji I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność					
ogółem	jed.gosp.	20	22	21	22
sektor prywatny	jed.gosp.	20	22	21	22
w sekcji J - Pośrednictwo finansowe					
ogółem	jed.gosp.	9	9	9	9
sektor prywatny	jed.gosp.	9	9	9	9
w sekcji K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej					
ogółem	jed.gosp.	34	34	29	28
sektor publiczny	jed.gosp.	3	3	1	1
sektor prywatny	jed.gosp.	31	31	28	27
w sekcji L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne					
ogółem	jed.gosp.	7	7	7	7
sektor publiczny	jed.gosp.	2	2	2	2
sektor prywatny	jed.gosp.	5	5	5	5
w sekcji M - Edukacja					
ogółem	jed.gosp.	11	12	15	15
sektor publiczny	jed.gosp.	10	11	14	14
sektor prywatny	jed.gosp.	1	1	1	1
w sekcji N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna					
ogółem	jed.gosp.	9	9	9	9
sektor publiczny	jed.gosp.	2	2	2	2
sektor prywatny	jed.gosp.	7	7	7	7
w sekcji O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna pozostała					
ogółem	jed.gosp.	18	18	18	21
sektor publiczny	jed.gosp.	2	2	2	2
sektor prywatny	jed.gosp.	16	16	16	19

Źródło: GUS Warszawa, Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006 2007

Na koniec 2006 r. na terenie Gminy zarejestrowane były 272 podmioty gospodarczej, w tym: 23 w sektorze publicznym i 249 w sektorze prywatnym.

Wśród 249 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najliczniejszą grupę podmiotów stanowili przedsiębiorcy działający w następujących branżach:

- handel i naprawy – 71 podmiotów, 28,5%;
- przetwórstwo przemysłowe – 35 podmiotów, 14,1%;
- obsługa nieruchomości – 27 podmiotów, 10,8 %;

Największe przedsiębiorstwa:

- Farm Frites Poland Dwa" S.A.;
- "Wosana Poltarex";
- "Tartak" w Damnicy.

2.6 Rynek pracy

Tabela 4. Zatrudnienie i bezrobocie

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY					
Pracujący wg płci					
ogółem	osoba	819	800	658	697
mężczyźni	osoba	484	463	361	397
kobiety	osoba	335	337	297	300
BEZROBOCIE					
Bezrobotni zarejestrowani wg płci					
ogółem	osoba	1 084	1 094	890	673
mężczyźni	osoba	456	457	396	249
kobiety	osoba	628	637	494	424
Liczba osób w wieku produkcyjnym					
ogółem	osoba	3820	3874	3960	4017
Stopa bezrobocia	%	28,4%	28,2%	22,5%	16,7%

Źródło: GUS Warszawa, Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006, 2007

Liczba osób zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę zmalała o 15% w latach 2003-2006, przy czym odnotowuje się większy spadek zatrudnienia mężczyzn (18%), niż kobiet (10,4%). Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2003-2006 zmniejszyła się o 37,9%. Podkreślić należy fakt, że stopa bezrobocia w latach 2003-2006 spadła do poziomu 16,7%. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wśród mężczyzn w wieku produkcyjnym, wykazuje w latach 2003-2006 większą tendencję spadkową (45,4%), niż wśród kobiet (32,5%)

Powyższe wnioski oparte są na danych statystycznych i nie odzwierciedlają rzeczywistego odczucia społecznego. Ponieważ przedmiotem aktualizacji Programu Ochrony Środowiska nie jest analiza rynku pracy, przedstawione dane mają charakter informacyjny, wskazując na zaistniałe trendy zmian i nie wykraczają poza ustawowe ramy dokumentu.

2.7 Gospodarka odpadami

Prowadzona na terenie Gminy Damnica gospodarka odpadami jest przedmiotem aktualizacji „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica na lata 2008-2016”, którego celem jest rozwój istniejącego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Gminie, zintegrowanego z innymi gminami na poziomie powiatu, spełniającego wymagania określone obowiązującymi przepisami Ustawy o odpadach oraz aktami wykonawczymi do Ustawy. Plan jest dokumentem zawierającym wizje rozwoju gospodarki odpadami, ale określa również opcje i kierunki rozwoju.

3 Charakterystyka zasobów i walorów środowiska przyrodniczego Gminy

3.1 Warunki klimatyczne

Warunki klimatyczne Gminy Damnica nie odbiegają od warunków klimatycznych powiatu słupskiego. Klimat kształtowany jest w dużym stopniu wpływem Morza Bałtyckiego. W następstwie ścierania się klimatu morskiego i kontynentalnego, charakteryzuje się dużą zmiennością warunków pogodowych. Dominacja klimatu morskiego kształtuje pogodę raczej łagodną, wilgotną, bez ostrych wahań temperatury. Lata bywają chłodne, a zimy ciepłe. Najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień, a najchłodniejszymi - styczeń i luty. Średnia temperatura roczna z wielolecia wynosi $+7,60^{\circ}\text{C}$. Klimat cechują ponadto względnie małe roczne amplitudy temperatury powietrza, duża liczba dni pochmurnych (głównie jesienią i zimą). Przeciętnie klimatyczne pory roku w trwają: zima 61 dni, lato 78 dni, wiosna 107 dni i jesień 119 dni.

Dość długi jest okres gospodarczy ($T > 2,50^{\circ}\text{C}$) rozpoczynający się po 23 marca i trwający 252 dni do około 28 grudnia. Okres wegetacyjny ($T > 5,00^{\circ}\text{C}$) trwa około 214 dni – przeciętnie od 12 kwietnia do 10 listopada (Kosiński S., 2002).

W skali roku przeważają wiatry z kierunków W, S, SW i N, latem dominują kierunki zachodnie. Północna i centralna część Gminy zaliczana jest do obszarów o najsilniejszych w kraju wiatrach. Największą siłę wiatr osiągał przede wszystkim w grudniu, styczniu i marcu (wg J. Kosińskiego).

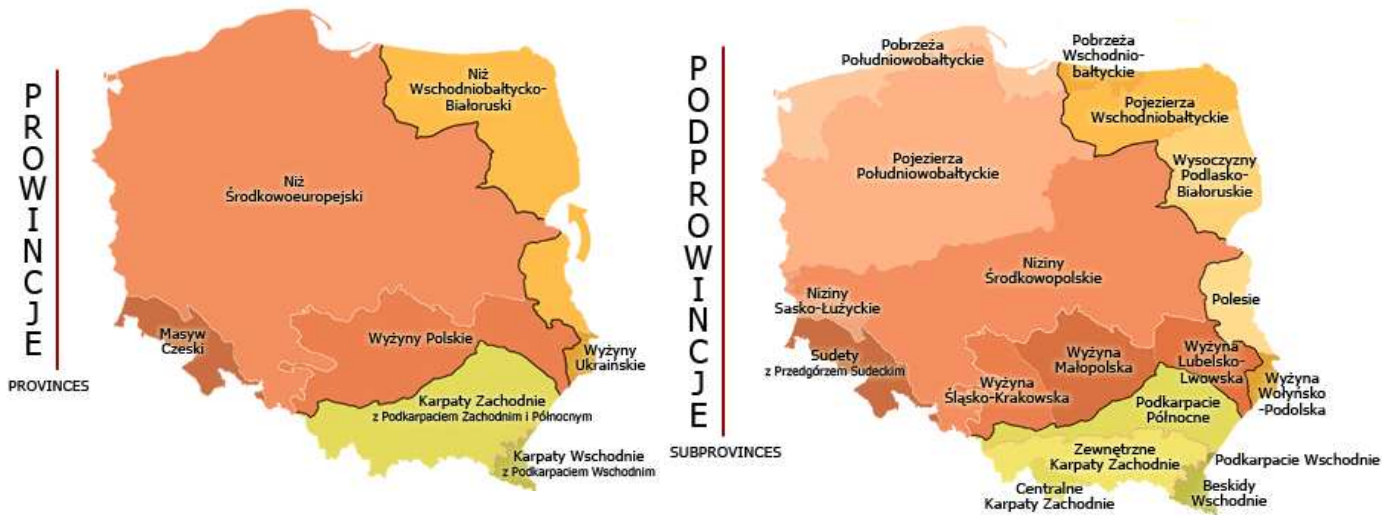
3.2 Budowa geologiczna i zasoby geologiczne

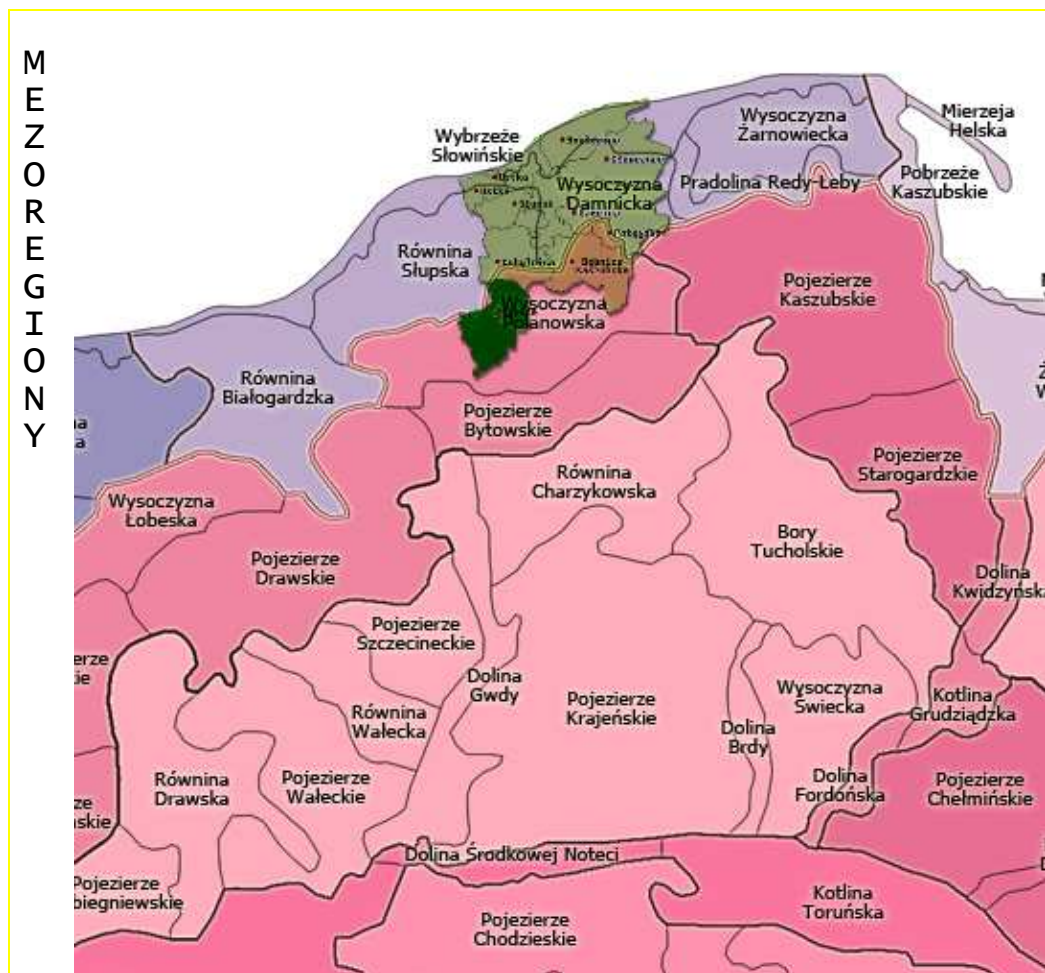
W granicach Gminy Damnica nie występują udokumentowane i eksploatowane złoża kopalin. Dotychczas dostępne zasoby kruszywa naturalnego, które występowały w granicach Sołectwa Łebień, zostały już wyeksploatowane. Obszar Gminy Damnica charakteryzuje występowanie utworów czwartorzędowych, w tym plejstocenijskich osadów lodowcowych i wodnolodowcowych. Ponadto występują holocenijskie osady rzeczne, bagienne oraz eolityczne. W granicach Gminy przeważają słabo przepuszczalne gliny zwałowe oraz piaski gliniaste, które budują powierzchnię wysoczyzn morenowych. Podścielają je z reguły piaski, zalegające na różnych głębokościach. Osady piaszczyste są charakterystyczne dla dolin rzeki Łupawy i jej dopływu, rzeki Charstnicy. Są to przede wszystkim piaski wodnolodowcowe sandrów dolinnych lub piaski i żwiry rzeczne w dnie dolin. Niektóre odcinki dolin wypełniają holocenijskie osady organiczne, w postaci torfu i mułu. Piaski eoliczne budują niewielkie wydmy śródlądowe na północ od miejscowości Bięcino.

W podziale na regiony fizycznogeograficzne Gmina Damnica leży w:

- Prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego;
- Podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego;
- Makroregionie Pojezierza Zachodniopomorskiego;
- Mezoregionie Wysoczyzny Damnickiej.

Rysunek 2. Regiony fizycznogeograficzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy Polskie regiony fizycznogeograficzne)

3.3 Wody powierzchniowe

Gmina Damnica w największej części należy do przymorskiej zlewni rzeki Łupawy. Południowo - zachodnie obrzeże Gminy należy do zlewni Słupi, natomiast niewielki północno - wschodni skraj, do zlewni rzeki Łeby.

W granicach Gminy znajduje się 18 km odcinek rzeki Łupawy. Średni przepływ rzeki z wielolecia 1961 – 1985 wynosił w profilu Damno 6,87 m³/s. W Łebieniu, ze względu na charakterystyczną wąską i głęboką dolinę, postanowiono wykorzystać rzekę do celów hydroenergetycznych, poprzez spiętrzenie wód rzecznych. Na wymienionym odcinku Łupawa przyjmuje trzy dopływy, dwa lewostronne Rębową i Charstnicę (zwaną również Karżniczka) oraz prawostronny, niewielki ciek spod Dąbrówki. Rzeka Charstnica zaliczana jest do najdłuższych wśród lewostronnych dopływów. Liczy ona 12 km i ma swe źródła w zatorfionej dolinie koło Warblewka, a ujście na północny-wschód od Damnicy. Prawie cała jej zlewnia położona jest na obszarze Gminy Damnica. Rzeka Rębowa ma całkowitą długość 7,1 km i uchodzi do Łupawy pomiędzy miejscowościami Strzyżyno i Łebień.

Rejon miejscowości Wielogłowy i Sąborze odwadniany jest poprzez zlewnię Głażny, ku rzece Słupi. Cały bieg rzeki Głażna znajduje się poza granicami Gminy - w okolicach Sąborza przepływa jedynie źródłowy odcinek niewielkiego dopływu tej rzeki. Jedyne w Gminie, niewielkie jezioro Dąbrówka, otoczone jest od południa obszarem mokradeł. Stosunkowo nieliczne oczka wodne występują głównie w północnej części Gminy. Kompleksy stawów hodowlanych zlokalizowane są w dolinie Łupawy, w rejonie Bobrownik i Łebienia. Istniejące na Łupawie piętrzenia w Łebieniu (gdzie funkcjonuje mała elektrownia

wodna) i Damno – Młyn oraz groble wybudowane w obniżeniu pomiędzy tymi miejscowościami, na wschód od koryta Łupawy, doprowadziły do utworzenia ciągu trzech zbiorników wodnych. Przewiduje się adaptację istniejących urządzeń hydrotechnicznych dla potrzeb lokalizacji kolejnych małych elektrowni wodnych na Łupawie: w Strzyżynie i Damnie – Młyn. Mały zbiornik retencyjny (1ha), może powstać w dolinie Rębowej, na północ od miejscowości.

W granicach Gminy Damnica zmeliorowano 3 258 ha użytków rolnych, w tym 2 791 ha gruntów ornych oraz 467 ha użytków zielonych. Rowy szczegółowe mają łączną długość 73,2 km. Zagrożenie powodziowe wodą 100-letnią występuje na stosunkowo niewielkim obszarze użytków zielonych i leśnych w dolinie Łupawy (69 ha w rejonie Bobrowniki – Damno oraz ok. 80 ha – Łebień – ujście Charstnicy).

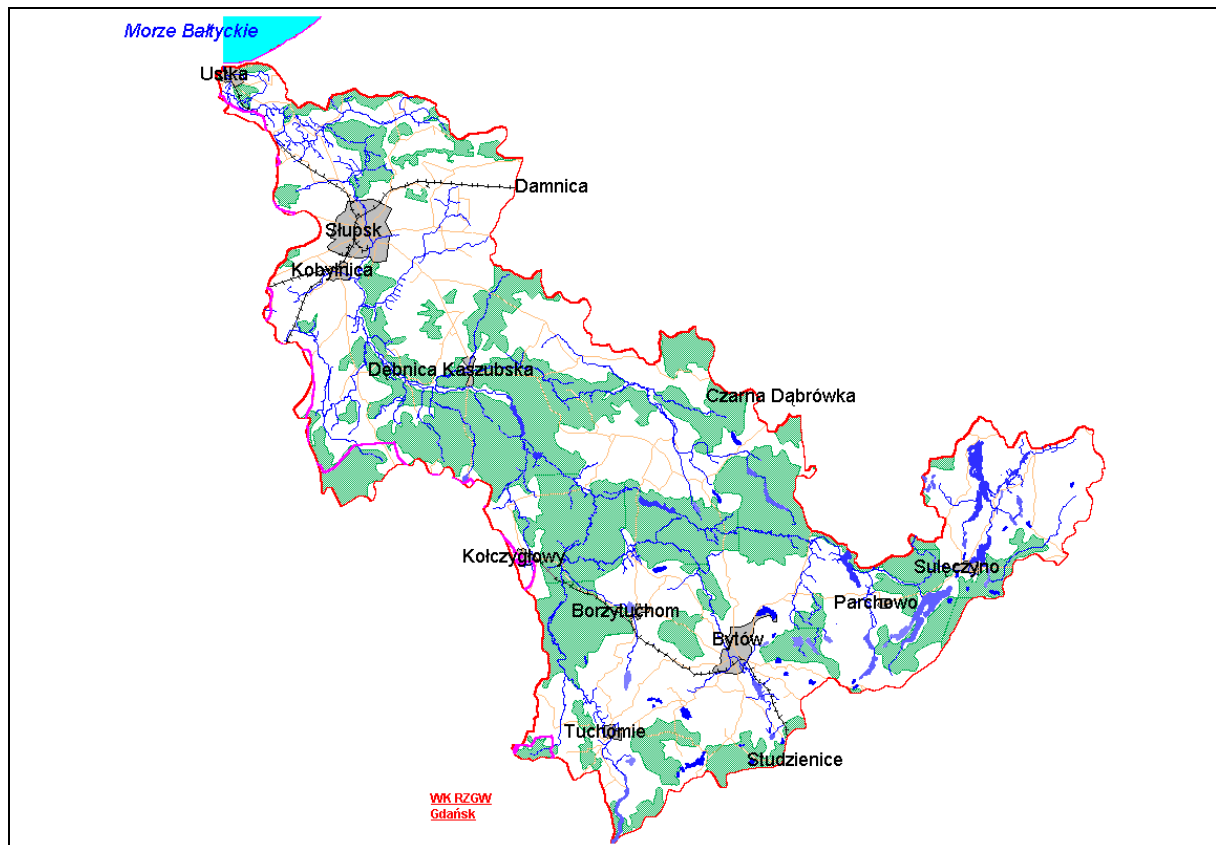
3.3.1 Charakterystyka zlewni rzeki Słupi

- Powierzchnia zlewni: 1623 km²
- Długość rzeki: 138,6 km
- Główne dopływy: Stropna, Struga, Bytowa, Boruja, Jutrzenka, Kamienica, Brodek, Kwacza, Kamieniec, Bagienica, Graniczna, Skotawa, Warblewska Struga, Głazna, Siemianicka Struga, Gnilna.
- Źródło: torfowiska w pobliżu wsi Sierakowska Huta na Pojezierzu Kaszubskim, z wysokości 178 m n.p.m.
- Ujście: Morze Bałtyckie, teren portu Ustka
- Ważniejsze miejscowości: Słupsk, Bytów Ustka, Dębica Kaszubska;
- Lasy: 43,3 % powierzchni zlewni
- Rolnictwo: 47,8%

Konfigurację terenu dorzecza Słupi tworzą formy erozji i akumulacji rzecznej oraz jeziornej, słabo przekształcone formy akumulacji lodowcowej i wolnolodowcowej z okresu Zlodowacenia Bałtyckiego (oraz abrazji morskiej). Część południowa zlewni Słupi znajduje się na obszarze wzniesienia morenowego, dochodzącego do 200 m n.p.m., które ciągnąc się w kierunku północnym, przekształcają się w wysoczyzny dennomorenowe. Obszar zlewniowy jest stosunkowo rzadko zaludniony i zdominowany przez uprawy rolne i łąki. Występują tam również znaczącej wielkości tereny leśne. Funkcje wiodące na obszarze zlewni Słupi to: rolnictwo, hodowla, gospodarka leśna oraz, z uwagi na duże walory krajobrazowe, funkcja turystyczno-rekreacyjna.

Jednym z dotychczasowych zabiegów związanych z ochroną przyrody i środowiska, jest utworzenie Parku Krajobrazowego "Dolna Słupia" wraz ze strefą ochronną.

Rzeka Słupia w górnym odcinku praktycznie nie posiada znaczących dopływów, natomiast przepływa przez kilka jezior, które tworzą naturalny zasobnik wodny. W środkowej części biegu rzeki dopływają większe ciekі jak Bytowa, kamienica i Skotawa. W części dolnej z większych dopływów wymienić należy: Kwacza, Głazna i Gnilna. Słupia po opuszczeniu łańcucha jezior w górnym biegu nabiera spadku.

Rysunek 3. Topografia zlewni Nr 311

Źródło: RZGW Gdańsk

3.3.2 Charakterystyka zlewni rzeki Łupawy

- Powierzchnia zlewni: 924,5 km²;
- Długość rzeki Łupawy wraz z Obrówką: 98,7 km;
- Główne dopływy: Bukowina, dopływ spod Mydlity, Rokitnica, Rębowo, Darżyńska Struga, Charstnica;
- Źródło: źródłowy ciek Łupawy (Obrówka) wypływa z jeziora Gogolinko. Rzeka Łupawa wypływa z jeziora Jasień w miejscowości Zawiaty;
- Ujście: do Morza Bałtyckiego w miejscowości Rowy;
- Lasy: 38% powierzchni zlewni;
- Rolnictwo: 50%.

Źródła Łupawy znajdują się na pojezierzach Pomorza Zachodniego. Źródłowy odcinek Łupawy (Obrówka) wypływa z jeziora Gogolinko, rzeka przyjmuje nazwę Łupawa od wypływu z jeziora Jasień w miejscowości Zawiaty. W górnej części zlewni znajdują się zatorfione zlewnie bezodpływowe jezior, np. jeziora Jelenie Wielkie. Ujście rzeki do Morza Bałtyckiego znajduje się w miejscowości Rowy. Do głównych dopływów Łupawy zalicza się m.in. rzeki: Bukowina, Rokitnica, Darżyńska Struga, Charstnica. W środkowym i dolnym biegu Łupawy zainstalowano 7 elektrowni wodnych. W górnym biegu Łupawa spływa między wzgórzami morenowymi, kierując się ku stosunkowo płaskiej i słabo zalesionej Wysoczyźnie Damnickiej. Rzeka przecina wysoczyznę łagodnymi łukami i dociera do wysokiego wału morenowego na

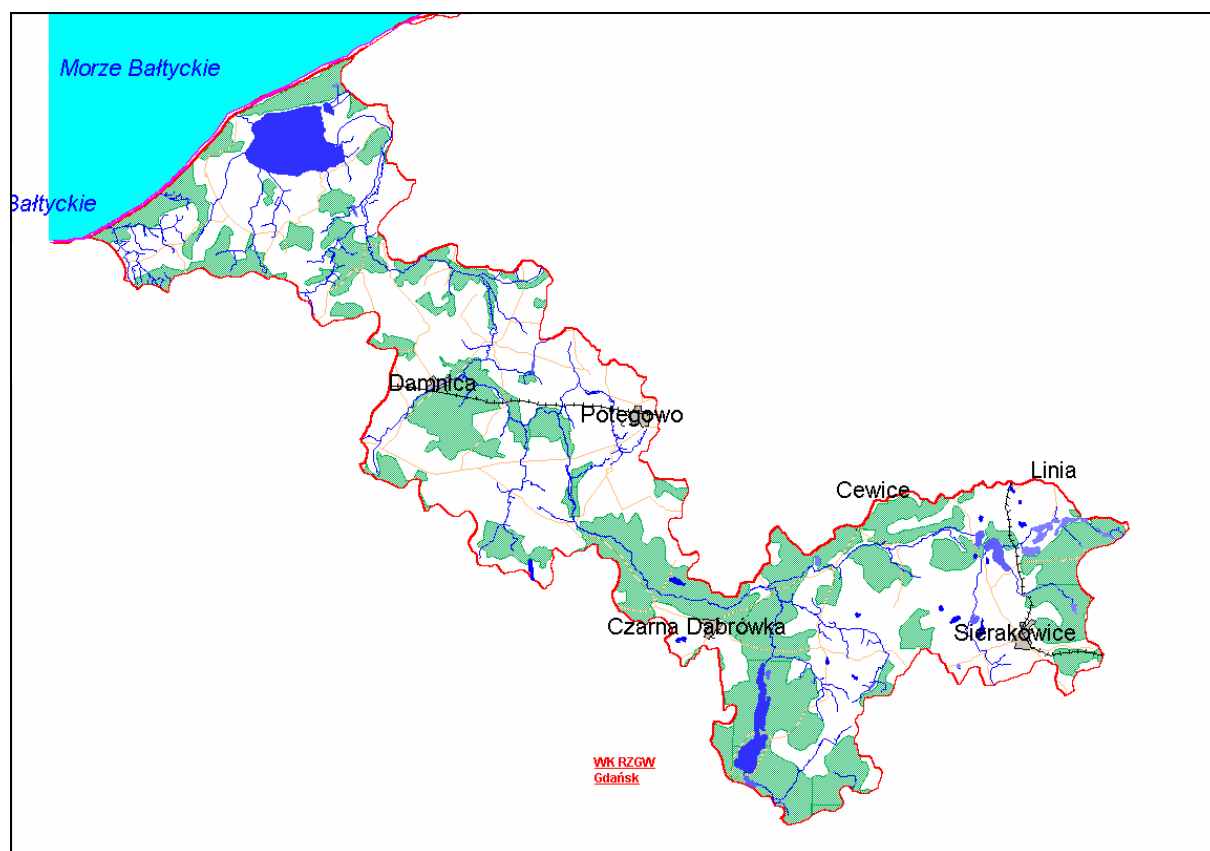
północnym skraju Wysoczyzny. Przełom Łupawy znajduje się w okolicach góry Rowokół. Następnie rzeka wpływa na wąski pas torfowisk i bagien Wybrzeża Słowińskiego. Zasila płytkie, odcięte od morza wąską mierzeją Jezioro Gardno, z którego krótkim przesmykiem uchodzi do Bałtyku.

Wśród ważniejszych miejscowości należy wymienić m.in.: Jasień, Czarną Dąbrówkę, Łupawy i Rowy.

Lasy pokrywają około 38% powierzchni zlewni. Największe kompleksy leśne znajdują się w górnej i środkowej części zlewni, blisko głównego koryta rzeki. Około połowa powierzchni zlewni wykorzystywana jest rolniczo.

Wśród obszarów przyrodniczo cennych położonych w zlewni Łupawy należy wymienić:

- Park Krajobrazowy Dolina Słupi, w którym znajduje się obszar źródlowy Łupawy;
- Słowiński Park Narodowy, gdzie znajduje się odcinek ujściowy rzeki, objęty także ochroną jako Międzynarodowy Rezerwat Biosfery;
- obszary sieci Natura 2000 PLB220002 Dolina Słupi, PLH220036 Dolina Łupawy.

Rysunek 4. Topografia zlewni Nr 312

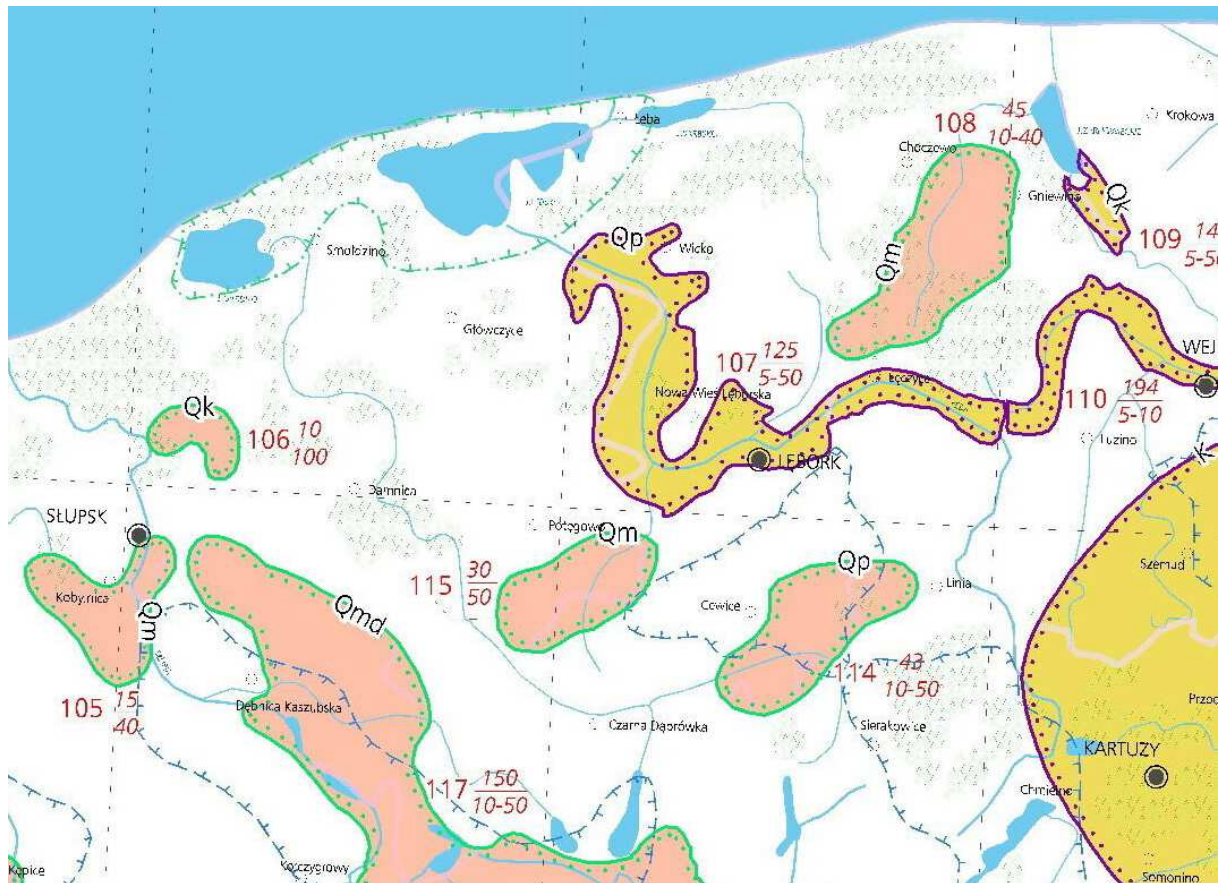
Źródło: RZGW Gdańsk

Jednym z głównych dopływów rzeki Łupawy jest Charstnica. Wypływa ona z terenów bagiennych, na południe od miejscowości Mianowice. Początkowo rzeka płynie wśród kompleksów leśnych, następnie od miejscowości Mianowice, przez tereny upraw rolnych. Dolny odcinek rzeki znajduje się w zlewni rolniczo-leśnej. W dorzeczu rzeki znajdują się osiedla wiejskie: Mianowice, Zagórzycza, Karżnica i Damnica. Wartość średniego niskiego przepływu wody w rzece (SNQ) z wielolecia w dolnym odcinku rzeki wynosi $0,3 \text{ m}^3/\text{s}$, co daje roczny odpływ wód do rzeki Łupawy w ilości około $9,5 \text{ mln m}^3$.

3.4 Wody podziemne

Gmina Damnica leży na obszarze podregionu hydrogeologicznego Słupskiego (IV 3). Główny użytkowy poziom wodonośny jest związany z utworami czwartorzędowymi i występuje w zasadzie w sposób ciągły. Głębokość poziomu wodonośnego jest zmienna w zależności od konfiguracji terenu - od 20 do 100 m i jest zazwyczaj dobrze izolowana od powierzchni terenu. Wydajność studni wynosi od 10 do 100 m³/h.

W północno-wschodniej części Gminy, rozpoznano bardzo zasobną strukturę wodonośną. Udokumentowany został tu Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 115 „Łupawa”, o powierzchni całkowitej 118 km². W granicach Gminy Damnica znajduje się 17,4% jego ogólnej powierzchni. Zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 1 193 m³/h (28 631 m³/24h), zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęć na jego obszarze – 1064,1 m³/h, a pobór wody wg stanu na XII 2000 – 484 m³/24h. Ogólnie stopień wykorzystania zasobów jest bardzo niski i wynosi około 2% (Dokumentacja hydrogeologiczna, 2001). Ponadto na południowo - zachodnim skraju Gminy, udokumentowano w 2002 r. mały fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 117 „Bytów” (obszar leśny na zachód od Domaradza).

Legenda:

- Qk – doliny kopalne
- Qm – zbiorniki międzymorenowe
- Qp – pradoliny
- Qmd – zbiorniki poligenetyczne

Rysunek 5. Granice zbiorników wodnych w rejonie Gminy Damnica

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, W-wa, 2007

3.5 Gleby

Pokrywa glebowa Gminy zbudowana jest ze zwartych obszarów utworów czwartorzędowych, powstałych z plejstoceńskich osadów lodowcowych i wodno-lodowcowych (głównie glin i piasków zwałowych), a także w znacznie mniejszym stopniu z osadów holocenijskich (głównie torfów i utworów mułowo-torfowych). Utwory czwartorzędowe pokrywają zwartym płaszczem obszar całego powiatu słupskiego.

Gmina posiada korzystne warunki glebowe dla funkcji rolnej. Dominują kompleksy: 2 - pszenno-dobry (52%) i 4 - pszenno-żytni (25%), na których udaje się wyhodować większość najbardziej wymagających roślin uprawnych. Gleby posiadają bardzo dobre właściwości fizyczne, ale wymagają wapnowania i racjonalnego nawożenia. Użytki rolne tworzą z reguły kilkudziesięciohektarowe kontury, co przy płaskorówninnej rzeźbie terenu sprzyja intensywnej uprawie. Najkorzystniejsze warunki glebowe panują w północnej i północno-zachodniej części Gminy oraz w obrębie pasma gruntów ornych obejmujących miejscowości Wielogłowy, Sąborze, Paprzyce, Karżniczka, Damnica-Budy, Świącichowo, Bobrowniki-Damno, Wiatrowo, Światły i Jeziorka. Pod względem bonitacji dominują tu gleby klasy IIIa i IIIb. Południową część Gminy pokrywają słabsze kompleksy gleb brunatnych kwaśnych i wylugowanych, wytworzonych z piasków gliniastych lekkich i słabogliniastych. Gleby te zaliczone zostały przeważnie do klas IV i V oraz kompleksów rolniczych 5 - żytniego dobrego i 6 - żytniego słabego. Obszary z większym udziałem tych gleb znajdują się w rejonie miejscowości Zagórzyczki, Stara Dąbrowa, Łebień, Strzyżyno.

Trwałe użytki zielone stanowią stosunkowo niewielki odsetek gruntów rolnych. Występują głównie w dolinie rzeki Łupawy i jej dopływów, na glebach mułowo-torfowych i torfowych. Przeważają łąki i pastwiska średniej jakości. Najsłabsze gleby wytworzone z piasków, zostały już w większości zalesione. Według waloryzacji IUNG Puławy, syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej Gminy Damnica, wynosi 82,6 pkt. (najwyższy wskaźnik w powiecie słupskim).

Wg stanu na dzień 1.01.2000 r. w Gminie znajdowało się:

- 74 ha gleb, tj. 0,7% zaliczanych do najlepszych i bardzo dobrych (kl. I i II);
- 9 649 ha tj. 89,0% gleb dobrych i średnich (kl. III i IV);
- 1 110 ha, tj. 10,2% gleb słabych i bardzo słabych (kl. V i VI);
- 7 ha, tj. 0,1% gleb przeznaczonych do zalesienia (kl. VI z).

Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej wynosił:

- kompleksy: 2 pszenno-dobry i 4 pszenno-żytni – 76,8%;
- kompleksy: 3 pszenno-wadliwy i 5 żytni dobry – 10,3%;
- kompleksy 6 żytni słaby i 7 żytni bardzo słaby – 10,6%;
- kompleks 8 zbożowo-pastewny mocny – 1,8%;
- kompleks 9 zbożowo-pastewny słaby – 0,5%;
- użytki zielone 2z średnie – 70,3%;
- użytki zielone 3z słabe i bardzo słabe – 29,7%. (wg Warunki przyrodnicze ... 1987).

Badania średniej zasobności gleb w składniki pokarmowe, przeprowadzone w latach 1998-2001, na 12 241 ha użytków rolnych, wykazały, że zawartość bardzo niską i niską fosforu posiadało 26%, potasu - 38%, a magnezu 22%, badanych gleb (wg Stacji Chemiczno-Rolniczej w Koszalinie). Wskaźniki te należą do najkorzystniejszych w porównaniu z pozostałymi Gminami powiatu słupskiego (średnia w powiecie odpowiednio: P - 32%, K - 48% i Mg - 29%).

3.6 Główne formy użytkowania terenu

Tabela 5. Liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych (stan na 31.12.2002 r.)

Wyszczególnienie	J. m.	2002
PSR WG SIEDZIBY GOSPODARSTWA		
Gospodarstwa wg rodzaju		
gospodarstwa rolne	gosp.rol.	489
gospodarstwa indywidualne	gosp.rol.	481
gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych	gosp.rol.	279
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych		
gospodarstwa rolne		
ogółem	gosp.rol.	489
do 1 ha włącznie	gosp.rol.	202
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	gosp.rol.	84
od 2 do mniej niż 5 ha	gosp.rol.	59
od 5 do mniej niż 7 ha	gosp.rol.	19
od 7 do mniej niż 10 ha	gosp.rol.	33
od 10 do mniej niż 15 ha	gosp.rol.	29
od 15 do mniej niż 20 ha	gosp.rol.	21
od 20 do mniej niż 50 ha	gosp.rol.	31
100 ha i więcej	gosp.rol.	9
gospodarstwa indywidualne		
ogółem	gosp.rol.	481
do 1 ha włącznie	gosp.rol.	202
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	gosp.rol.	84
od 2 do mniej niż 5 ha	gosp.rol.	59
od 5 do mniej niż 7 ha	gosp.rol.	18
od 7 do mniej niż 10 ha	gosp.rol.	33
od 10 do mniej niż 15 ha	gosp.rol.	29
od 15 do mniej niż 20 ha	gosp.rol.	21
od 20 do mniej niż 50 ha	gosp.rol.	31

Źródło: Spis rolny 2002, publikacja GUS Warszawa

Sprzyjające warunki przyrodniczo-glebowe obszaru Gminy, duży potencjał trwałych użytków rolnych, stwarzają warunki do prowadzenia i rozwoju gospodarki rolnej. Podstawowym kierunkiem produkcji rolniczej jest uprawa zbóż, ziemniaków oraz rzepaku ozimego.

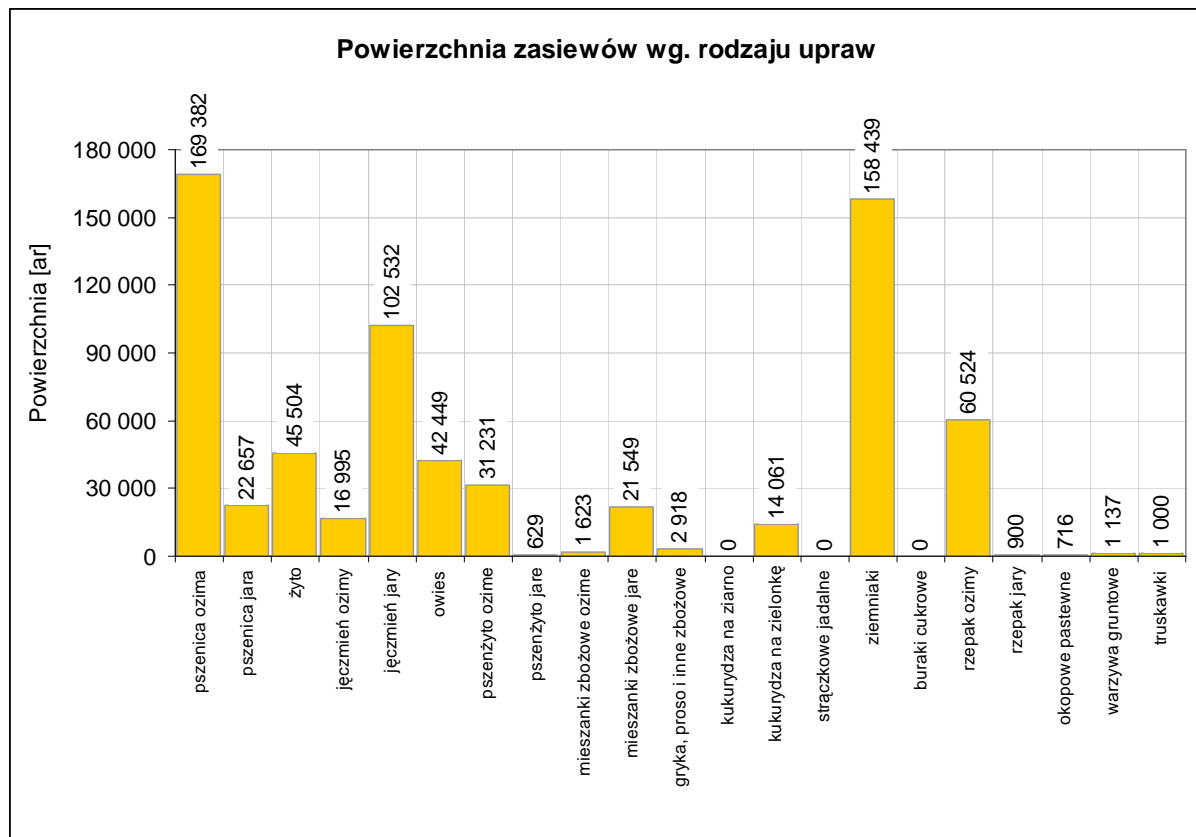
Tabela 6. Gospodarstwa rolne według rodzaju upraw (Powszechny Spis Rolny 2002)

Wyszczególnienie	J. m.	2002	Udział w powierzchni zasiewów [%]
Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa			
rolnictwo ogółem			
ogółem	ar	723 637	
pszenica ozima	ar	169 382	23,4%
pszenica jara	ar	22 657	3,1%
żyto	ar	45 504	6,3%
jęczmień ozimy	ar	16 995	2,3%
jęczmień jary	ar	102 532	14,2%
owies	ar	42 449	5,9%
pszenżyto ozime	ar	31 231	4,3%
pszenżyto jare	ar	629	0,1%
mieszanki zbożowe ozime	ar	1 623	0,2%
mieszanki zbożowe jare	ar	21 549	3,0%
gryka, proso i inne zbożowe	ar	2 918	0,4%
kukurydza na zielonkę	ar	0	0,0%
ziemniaki	ar	14 061	1,9%
rzepak ozimy	ar	0	0,0%
rzepak jary	ar	158 439	21,9%

Wyszczególnienie	J. m.	2002	Udział w powierzchni zasiewów [%]
okopowe pastewne	ar	0	0,0%
warzywa gruntowe	ar	60 524	8,4%
truskawki	ar	900	0,1%
gospodarstwa indywidualne			
ogółem	ar	201 100	
pszenica ozima	ar	25 517	12,7%
pszenica jara	ar	9 837	4,9%
żyto	ar	37 604	18,7%
jęczmień ozimy	ar	795	0,4%
jęczmień jary	ar	22 332	11,1%
owies	ar	21 749	10,8%
pszenżyto ozime	ar	17 631	8,8%
pszenżyto jare	ar	629	0,3%
mieszanki zbożowe ozime	ar	1 623	0,8%
mieszanki zbożowe jare	ar	21 549	10,7%
gryka, proso i inne zbożowe	ar	358	0,2%
kukurydza na zielonkę	ar	0	0,0%
ziemniaki	ar	11	0,0%
rzepak ozimy	ar	0	0,0%
rzepak jary	ar	23 237	11,6%
okopowe pastewne	ar	0	0,0%
warzywa gruntowe	ar	7 324	3,6%
truskawki	ar	800	0,4%

Źródło: Spis rolny 2002, publikacja GUS Warszawa

Rysunek 6. Powierzchnia zasiewów wg. rodzaju upraw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników Spisu rolnego 2002

3.6.1 Grunty rolne niewykorzystywane gospodarczo

3.6.2 Leśnictwo

Powierzchnia obszarów leśnych w 2006 r. wynosiła 5 036 ha, co stanowiło około 30% powierzchni całej Gminy. Grunty leśne w zarządzie Lasów Państwowych zajmowały 4 966 ha. Lasy te administrowane są przez: Nadleśnictwo Damnica - położone w środkowej i północnej części terenu (największa powierzchnia), Nadleśnictwo Leśny Dwór – zlokalizowane przy granicy południowej, Nadleśnictwo Łupawa – położone we wschodniej części Gminy. Grunty leśne osób fizycznych zajmowały ok. 24,8 ha.

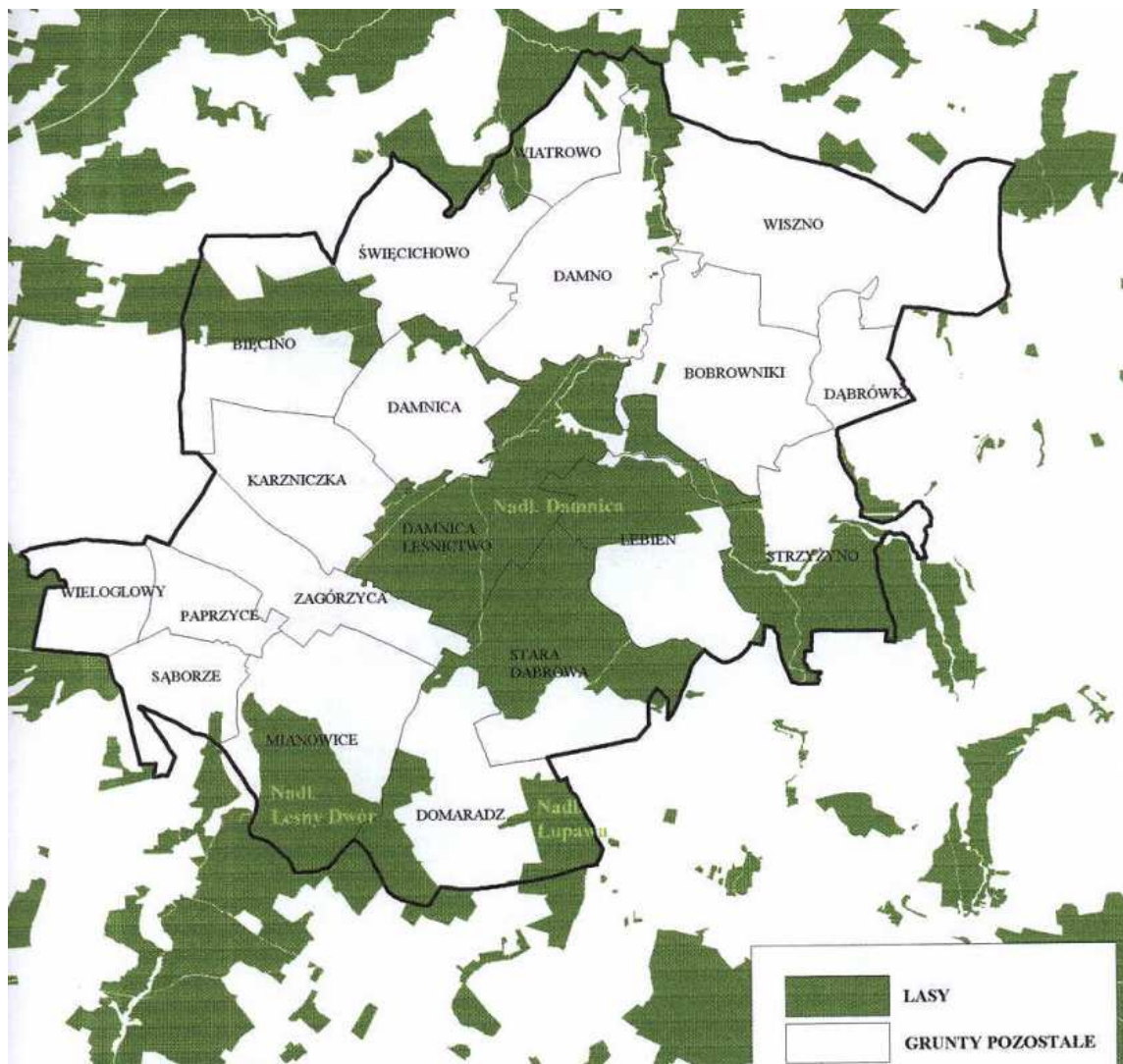
Lasy na obszarze Gminy Damnica są rozmieszczone nierównomiernie. Zajmują głównie południowo-wschodnią i środkową część obszaru, przy czym kompleks w centrum, należy do największych i najbardziej zwartych.

Na terenie Gminy dominują siedliska boru mieszanego świeżego i boru świeżego. Z dolinami Łupawy i Charstnicy związane jest występowanie niewielkich powierzchni olsów jesionowych i olsów. Gatunkiem panującym w drzewostanach Gminy jest sosna. Tworzy drzewostany lite i mieszane z udziałem brzozy, świerka, buka, dębu. Poza sosną duże znaczenie w drzewostanach Gminy ma buk, dąb oraz świerk.

Tabela 7. Gospodarka leśna w latach 2003-2006

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI					
Powierzchnia gruntów leśnych					
ogółem	ha	5 010,2	5 002,8	5 026,8	5 036,1
lasy ogółem	ha	4 866,6	4 854,5	4 878,6	4 881,9
grunty leśne publiczne ogółem	ha	4 987,5	4 977,0	5 002,4	5 011,3
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	4 984,5	4 974,0	4 999,4	5 008,3
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	4 913,5	4 935,0	4 960,4	4 966,3
grunty leśne prywatne	ha	22,7	25,8	24,4	24,8
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia					
zalesienia ogółem	ha	61,3	16,8	17,3	0
zalesienia lasy publiczne ogółem	ha	58,3	16,8	17,3	0
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	58,3	16,8	17,3	0
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	58,3	16,8	17,3	0
zalesienia lasy prywatne ogółem	ha	3,0	0	0	0
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia ogółem	ha	25,1	24,8	3,2	12,3
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia w zarządzie Lasów Państwowych	ha	25,1	24,8	3,2	12,3
lesistość w %	%	29,00	28,90	29,10	29,10
LEŚNICTWO (POZA SKARBEM PAŃSTWA)					
Powierzchnia gruntów leśnych					
ogółem	ha	25,70	28,80	27,40	27,80
lasy ogółem	ha	25,70	28,80	27,40	27,80
grunty leśne prywatne ogółem	ha	22,70	25,80	24,40	24,80
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	21,20	24,30	24,40	24,40
Gminne lasy ogółem	ha	3,00	3,00	3,00	3,00
Odnowienia i zalesienia					
lasy prywatne	ha	3,0	0	0	1,3
zalesienia					
lasy prywatne	ha	3,0	0	0	0
Pozyskiwanie drewna (grubizny)					
lasy prywatne	m3	0	104	13	11

Źródło: GUS Warszawa, Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006, 2007

Rysunek 7. Rozmieszczenie kompleksów leśnych na obszarze Gminy Damnica i w jej otoczeniu

Źródło: Urząd Gminy Damnica, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

3.7 Zbiorowiska roślinne

W północnej i zachodniej części Gminy dominuje rolnicze użytkowanie terenu. Wiąże się to z występowaniem rozległych obszarów antropogenicznych upraw rolnych, którym mogą towarzyszyć elementy roślinności naturalnej w postaci zbiorowisk segetalnych. Zbiorowiska nieleśne reprezentowane są głównie przez eutroficzne łąki wilgotne (rdestowi - ostrożeńiowe), różnorodne zbiorowiska szuwarowe i turzycowiska w dolinach rzecznych oraz zbiorowiska roślinności wodnej i przybrzeżnej.

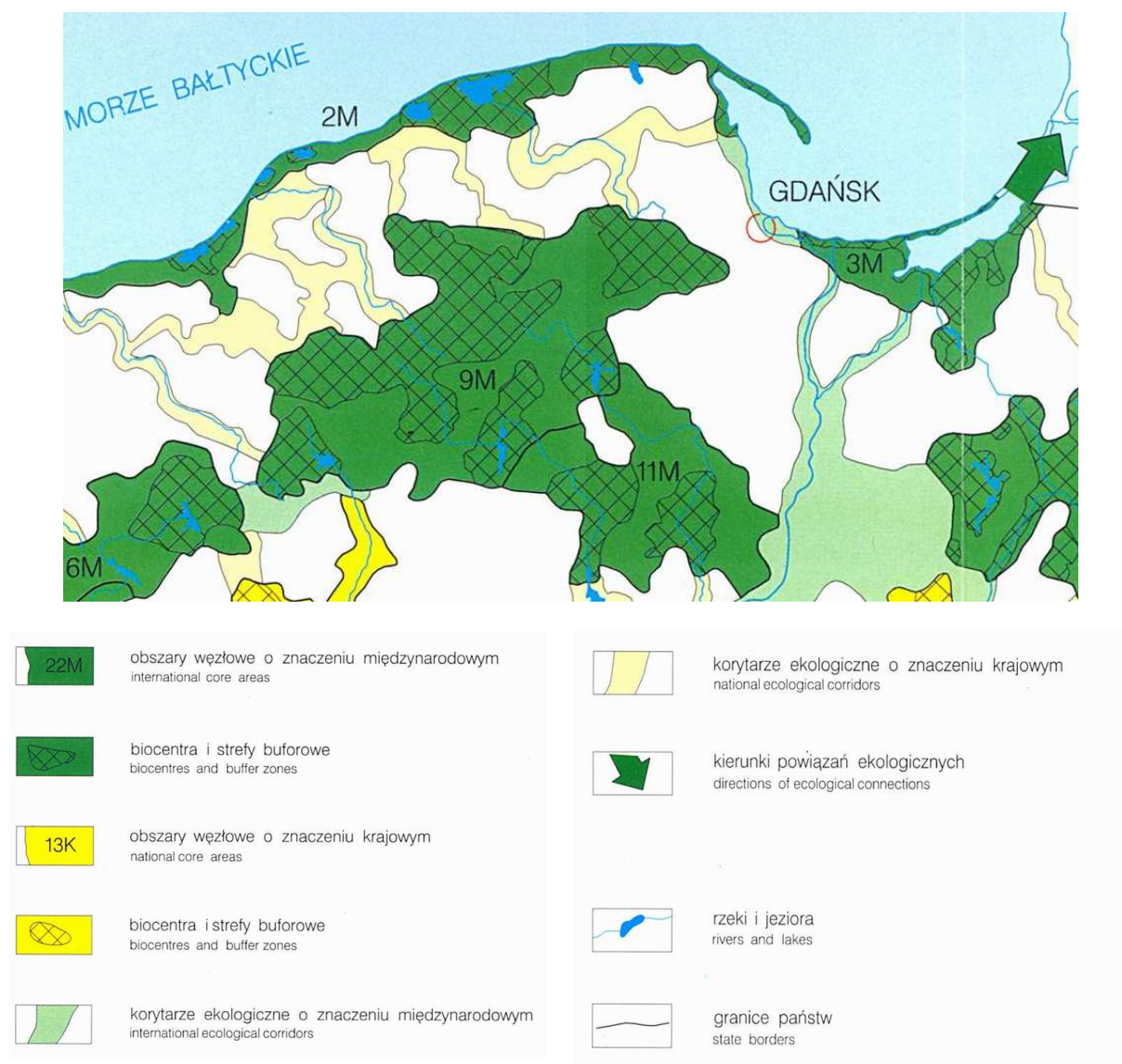
Wśród zbiorowisk leśnych przeważa acidofilny pomorski las bukowo-dębowy, którego płaty dominują w obrębie największego, na terenie Gminy, kompleksu leśnego.

W obrębie lasów liściastych występują lokalne enklawy płatów olsów, najczęściej w najniższej położonych nieckach i zagłębieniach, na terasach zalewowych Łupawy, czyli w miejscach, w których woda utrzymuje się na powierzchni gruntu długo lub przez cały rok.

Łęgi jesionowo-olszowe zajmują niewielką powierzchnię Gminy. Wiążą się z siedliskami hydrogenicznymi o powolnym przepływie i niższym poziomie wód gruntowych, a ich podłożem są niemal wyłącznie murszejące torfy niskie. Płaty zespołu można spotkać najczęściej w podstokowych partiach doliny Łupawy i innych rzek.

4 Formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Damnica nie występują przyrodnicze obszary chronione, zaliczone do Krajowego Systemu Obszarów Chronionych. W Krajowej koncepcji Sieci Ekologicznej ECONET, dolina rzeki Łupawy, została wyróżniona jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym.

Rysunek 8. Obszary Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET w rejonie południowego Bałtyku

W bliskim sąsiedztwie północnych granic Gminy, przebiega otulina Słowińskiego Parku Narodowego, w którym znajduje się odcinek ujściowy rzeki Łupawy, objęty także ochroną jako Międzynarodowy Rezerwat Biosfery. Od południowej strony Gmina graniczy z otuliną Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”

4.1 Użytki ekologiczne

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o Ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2007 r. Nr 75, poz. 493, Nr 176,

poz. 1238, Nr 181, poz. 1286), użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

W Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody Ministerstwa Środowiska, publikowanym na stronie <http://rop.mos.gov.pl/>, zarejestrowanych jest 45 użytków ekologicznych. Są to głównie to użytki wokół jeziora Dąbrówka, wraz z otaczającym je borem bagiennym oraz drobne oczka wodne i bagna.

4.2 Pomniki przyrody

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2007 r. Nr 75, poz. 493, Nr 176, poz. 1238, Nr 181, poz. 1286), pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Pomniki utworzono na podstawie kilku aktów prawnych: Orzeczenia Wojewody Słupskiego Nr 289/155 z 10.05. 1984 r., Rozporządzeń Wojewody Słupskiego Nr 51/95 z dnia 28.08.1995 r. oraz Nr 2/90 z 31.07.1990 r., Orzeczenia WRN w Koszalinie Nr 13/199 z 20.10.1971 r., a także Uchwały Nr 179/98 Rady Gminy w Damnicy z dnia 13 czerwca 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody.

W Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody Ministerstwa Środowiska, publikowanym na stronie <http://rop.mos.gov.pl/>, zarejestrowane są 42 pomniki przyrody - pojedyncze egzemplarze okazałych gatunków drzew oraz grupy drzew. Można wśród nich wyróżnić pomniki w następujących miejscowościach:

Bobrowniki:

- buk zwyczajny (odmiana purpurowa)- obwód 402 cm, pierśnica 134, wysokość 24 m – park;
- buk zwyczajny - obwód 326 cm, pierśnica 108 cm, wysokość 22 m – park;
- dąb szypułkowy - obwód 553 cm, pierśnica 182 cm, wysokość 22 m –park;
- lipa drobnolistna - obwód 422 cm, pierśnica 140 cm, wysokość 21 m - teren gospodarstwa;

Damnica:

- buk zwyczajny - obwód 370 cm, pierśnica 126 cm, wysokość 22 m;
- daglezja (jedlica) - obwód 270 cm, pierśnica 87 cm, wysokość 24 m – park;
- dąb szypułkowy - obwód 545 cm, pierśnica 175 cm, wysokość 23 m – park;
- dąb szypułkowy - obwód 343 cm, pierśnica 110 cm, wysokość 23 m;
- 3 klony jawory - obwody proporcjonalnie: 314, 312 i 275 cm, pierśnice proporcjonalnie: 312, 99 i 89 cm, wysokość proporcjonalnie: 22, 21 i 21 merów - skrzyżowanie z ulicą Korczaka;
- klon pospolity - obwód 412 cm, pierśnica 132 cm, wysokość 24 m – park;
- lipa drobnolistna - obwód 412 cm, pierśnica 132 cm, wysokość 22 m – park;
- świerk pospolity - obwód 312 cm, pierśnica 100 cm, wysokość 21 m – park;

Domaradz:

- dąb szypułkowy - obwód 470 cm, pierśnica 156 cm, wysokość 17 m - droga Gmina;

Karżniczka:

- dęby szypułkowe - obwody odpowiednio 400, 400, 296 i 296 cm, pierśnice odpowiednio 129, 129, 95 i 95 cm, wysokości odpowiednio 27, 28, 28 i 30 metrów - teren leśniczówki Karżnica;
- klon jawor - obwód 312 cm, pierśnica 104 cm, wysokość 24 metry - teren leśniczówki Karżnica;
- lipa drobnolistna - obwód 364 cm, pierśnica 121 cm, wysokość 22 m - teren gospodarstwa;
- lipa drobnolistna - obwód 347 cm, pierśnica 115 cm, wysokość 21 m - teren gospodarstwa;
- lipa drobnolistna - obwód 322 cm, pierśnica 107 cm, wysokość 21 m - teren gospodarstwa;
- lipa drobnolistna - obwód 370 cm, pierśnica 123 cm, wysokość 24 m - droga wojewódzka;
- lipa drobnolistna - obwód 340 cm, pierśnica 113 cm, wysokość 24 m - droga wojewódzka;

Strzyżyno:

- dąb szypułkowy - obwód 416 cm, pierśnica 138 cm, wysokość 22 metry;
- lipa drobnolistna - obwód 515 cm, pierśnica 171 cm, wysokość 21 metrów;

Wiatrowo:

- grusza pospolita - obwód: 288 cm, wys. 11 m;
- 4 jodły pospolite - obwody: 247,225,219,230 cm, wys.: 26,26,26,26 m;
- jodła pospolita, obwód 300 cm, wys. 26 m;
- jodła pospolita, obwód: 283 cm, wys. 26 m;

Wielogłowy:

- jesion wyniosły - obwód: 394 cm, wys. 26 m;
- 2 dęby szypułkowe - obwody: 425, 310 cm, wys. 27 m;
- buk zwyczajny odmiana purpurowa - obwód: 401 cm, wys. 24 m;
- klon pospolity, obwód: 290 cm, wys. 24 m;
- klon pospolity, obwód 248 cm, wys. 24 m;
- klon pospolity, obwód: 248 cm, wys. 24 m;
- jesion wyniosły, obwód: 394 cm, wys. 27 m;
- grab pospolity, obwód: 224 cm, wys. 18 m;
- jesion wyniosły, obwód: 300 cm, wys. 27 m;

Mianowice:

- dąb szypułkowy, obwód: 430 cm, wys. 18 m;
- buk zwyczajny, obwód: 340 cm, wys. 21 m;

Łebień:

- choina kanadyjska, obwód: 270 cm, wys. 19 m;
- dąb szypułkowy, obwód: 410 cm, wys. 19 m;

Zagórzycza:

- dąb szypułkowy, obwód: 370 cm, wys. 21 m;
- lipa drobnolistna, obwód: 475 cm, wys. 24 m;
- lipa drobnolistna, obwód 390 cm, wys. 21 m.

5 Obszary Europejskiej sieci Natura 2000

Zgodnie z unijnymi dyrektywami, tzw. Ptasią (Dyrektywa Rady 79/409/EWG) i Siedliskową (Dyrektywa Rady 92/43/EWG), Polska jest zobowiązana do utworzenia na swoim terytorium Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Jej celem jest objęcie ochroną 76 typów siedlisk przyrodniczych, 267 gatunków ptaków, 46 gatunków roślin i 88 gatunków zwierząt innych niż ptaki. Sieć Natura 2000 znajduje się w Polsce w fazie tworzenia. Nasz kraj zgłasza kolejne obszary, które powinny zostać objęte tą formą ochrony przyrody. Procedura uzgodnień z Komisją Europejską, dotycząca ostatecznego zasięgu sieci Natura 2000, zostanie prawdopodobnie zakończona do końca 2008 r.

Aktualnie, na przygotowanej przez Ministra Środowiska liście obszarów Natura 2000, z rejonu województwa pomorskiego i na granicy z województwem, znajduje się 51 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO) oraz 14 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO).

Mapy oraz Standardowe Formularze Danych dla obszarów Natura 2000, przekazanych do Komisji Europejskiej, dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000>.

W dniu 17 lipca 2007 r. Rada Ministrów, zatwierdziła przesłanie do Komisji Europejskiej 75 nowych propozycji SOO i 17 nowych OSO. Z terenu Województwa Pomorskiego są to:

- SOO: Górkowski Las PLH220045, Krzewiny PLH040022, Ostoja w Ujściu Wisły PLH220044, Dolina Łupawy PLH220036, Dolina Wieprzy i Studnicy PLH220038, Dolina Stropnej LH220037, Jeziora Wdzydzkie PLH220034, Miasteczkie Jeziora Lobeliowe PLH220041, Dolna Wisła PLH220033, Sandr Wdy PLH040017, Widowo PLH 220054, Jezioro Bobięcińskie PLH 320040;
- OSO: Lasy Lęborskie PLB 220006, Puszcza Darżłubska PLB 220007, Lasy Mirachowskie PLB 220008.

W dniu 3 października 2007 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r., zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275). W stosunku do Rozporządzenia MŚ z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie Obszarów Specjalnej Ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) pojawiły się dalsze OSO z Województwa Pomorskiego:

- Lasy Lęborskie PLB 220006;
- Puszcza Darżłubska PLB 220007;
- Lasy Mirachowskie PLB 220008;
- Bielawskie Błota PLB 220010.

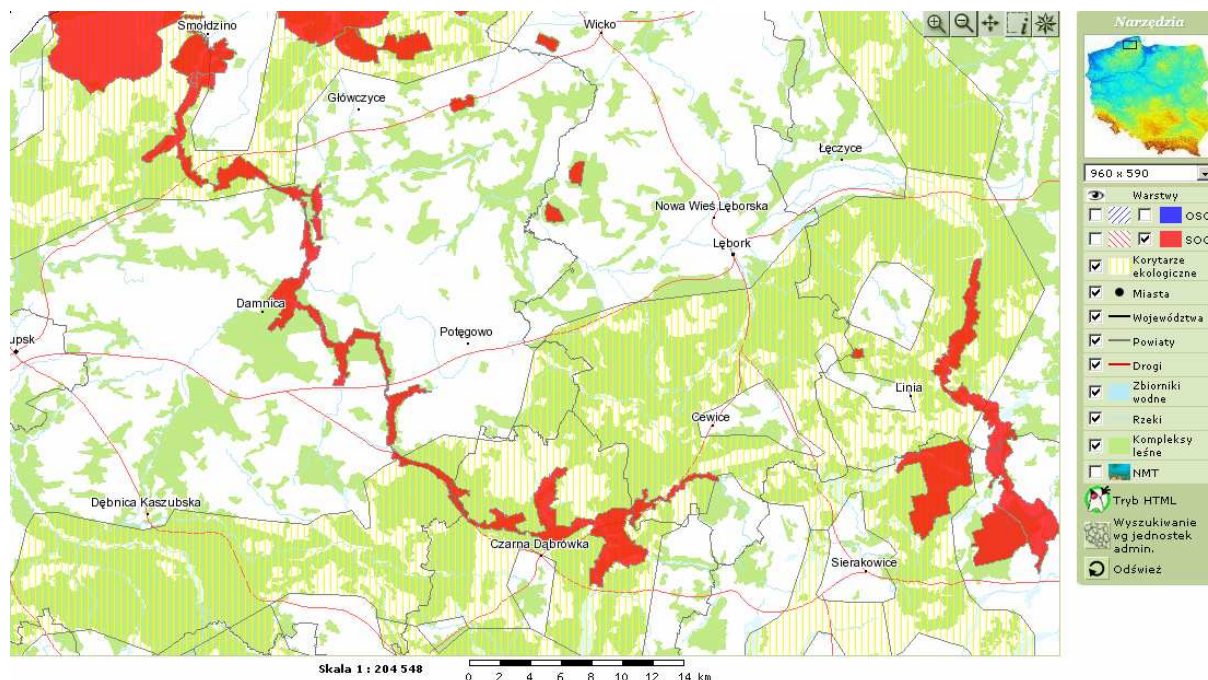
Jednocześnie wprowadzono korektę granic obszarów Natura 2000 wyznaczonych w 2004 r.:

- Dolina Słupi (kod obszaru PLB220002), obejmująca obszar 37471,8 ha położony w województwie pomorskim na terenie Gmin:
  - Borzytuchom (4400,2 ha);
  - Bytów (1565,0 ha);
  - Czarna Dąbrówka (7281,9 ha);
  - Kołczygłowy (7606,4 ha);
  - Parchowo (5,5 ha);
  - Trzebielino (11,6 ha);
  - Dębica Kaszubska (11378,2 ha);
  - Kobylnica (4580,5 ha);
  - Słupsk Gmina wiejska (642,6 ha).

5.1 Dolina rzeki Łupawy

Obszar Natura 2000 Dolina Łupawy (kod PLH220036), obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jez. Jasień. W granicach obszaru występują:

- naturalne, głębokie koryta rzeczne Łupawy i Bukowiny;
- źródła i niewielkie potoki (dopływy);
- rozległe obszary łągu o podgórskim charakterze Carici Remotae-Fraxinetum na zboczach doliny, jak również grądy dębowo-grabowe Stellario-Carpinetum w wielu wąwozach oraz buczyny Luzulo-Fagetum i Asperulo-Fagetum;
- podmokłe łąki, torfowiska przejściowe i wysokie, oraz dystroficzne jeziora w bezodpływowych obszarach.

Rysunek 9. Obszar Natura 2000 Dolina Łupawy PLH 220036

Źródło: <http://natura2000/mos.gov.pl>

Tabela 8. Ogólna charakterystyka obszaru PLH 220036

Klasy siedlisk	% pokrycia
grunty orne	7%
lasy iglaste	38%
lasy liściaste	12%
lasy mieszane	17%
łąki i pastwiska	18%
tereny rolnicze z dużym udziałem elementów naturalnych	4%
zbiorniki wodne	4%
Suma pokrycia siedlisk	100%

Źródło: <http://natura2000/mos.gov.pl>

5.1.1 Wartość przyrodnicza i znaczenie

Obszar chroni 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Są to jednocześnie ważne siedliska fauny, niezwykle tu bogatej. Dodatkową wartość stanowią:

- górski i podgórski charakter rzeki;
- jedno z największych skupisk źródeł na Pomorzu;
- duże kompleksy łągów o podgórskim charakterze;
- liczne rzadkie i zagrożone gatunków roślin z Polskiej Czerwonej Księgi;
- bardzo liczna populacja słodkowodnego glonu *Hildenbrandtia rivularis*, świadcząca o czystości wód;
- cenne gatunki ryb łososiowatych;
- siedliska ptaków drapieżnych oraz ptaków wodno-błotnych i terenów łąk;
- malowniczy krajobraz z rozległymi kompleksami lasów.

Tabela 9. Siedliska wymienione w Załączniku nr I

L.p.	Nazwa siedliska	Pokrycie [%]
1	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	23,00
2	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	12,10
3	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	6,50
4	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	5,80
5	Grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	4,70
6	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>	4,57
7	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	3,10
8	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	2,50
9	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion</i> , <i>Potamion</i>	0,76
10	Zalewane muliste brzegi rzek	0,05
11	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	0,05
12	Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	0,03
13	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością z związku <i>Rhynchosporion</i>	0,01
14	Źródła wapienne ze zbiorowiskami <i>Cratoneurion commutati</i>	0,01

Źródło: <http://natura2000/mos.gov.pl>

Ponadto, do walorów przyrodniczych zaliczyć należy: podgórski charakter rzek przymorskich, jedna z większych koncentracji źródeł na Pomorzu, kompleksy leśne w Pradolinie Pomorskiej oraz lasy łąkowe o podgórskim charakterze.

Są to również bardzo ważne siedliska dla fauny: wydry (*Lutra lutra*), bobra europejskiego (*Castor fiber*), ryb: minoga strumieniowego (*Lampetra planeri*), minoga rzeczno (Lampetra fluviatilis), łososa atlantyckiego (*Salmo salar*), kozy (*Cobitis taenia*) oraz głowacza białopłetwego (*Cottus gobio*).

Tabela 10. Ptaki wymienione w Załączniku nr II

L.p.	Nazwa gatunku	
	systematyczna	polska
1	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek
2	<i>Aquila pomarina</i>	Orlik krzykliwy
3	<i>Anthus campestris</i>	Świergotek polny
4	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz
5	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Lelek
6	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały
7	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny
8	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy

L.p.	Nazwa gatunku	
	systematyczna	polska
9	Circus cyaneus	Błotniak zbożowy
10	Crex crex	Derkacz
11	Dendrocopos medius	Dzięcioł średni
12	Dryocopus martius	Dzięcioł czarny
13	Grus grus	Żuraw
14	Haliaeetus albicilla	Bielik
15	Lanius collurio	Gąsiorek
16	Lullula arborea	Lerka (skowronek borowy)
17	Luscinia svecica	Podróżniczek
18	Milvus migrans	Kania czarna
19	Milvus milvus	Kania ruda
20	Pandion haliaetus	Rybołów
21	Pernis apivorus	Trzmielojad
22	Sylvia nisoria	Jarzębatka

Źródło: <http://natura2000/mos.gov.pl>

Tabela 11. Ryby wymienione w Załączniku nr II

L.p.	Nazwa gatunku	
	systematyczna	polska
1	Cottus gobio	Głowacz białopłetwy
2	Cobitis taenia	Koza
3	Salmo salar	Łosoś atlantycki
4	Lampetra fluviatilis	Minóg rzeczny
5	Lampetra planeri	Minóg strumieniowy

Źródło: <http://natura2000/mos.gov.pl>

5.1.2 Zagrożenia

Zagrożeniem dla doliny rzeki Łupawy mogą być:

- prace hydro-inżynierskie;
- zaprzestanie użytkowania (np. wypasu lub wykaszania) łąk i soligenicznych torfowisk;
- intensyfikacja gospodarki leśnej, wycinanie drzew, zwłaszcza na stromych zboczach doliny, wąwozów i źródlisk;
- lokowanie w granicach obszaru i w jego sąsiedztwie inwestycji powodujących zanieczyszczenia wód.

5.1.3 Status ochrony

Obszar doliny Łupawy nie jest objęty ochroną.

5.1.4 Struktura własności

Większość obszaru jest własnością Skarbu Państwa:

- Lasy Państwowe - Nadleśnictwa Łupawa, Damnica i Cewice;
- Agencja Nieruchomości Rolnych;
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej;
- Polski Związek Wędkarski.

Niewielka część obszaru jest prywatna.

5.2 Propozycja optymalnej sieci obszarów Natura 2000 w Polsce – „Shadow List”

W wyniku prac przeprowadzonych w roku 2005 przez koalicję organizacji pozarządowych (Klub Przyrodników, PTOP „Salamandra”, WWF), powstała aktualizacja Shadow List ogłoszonej w 2004 roku, dotycząca tzw. obszarów siedliskowych sieci Natura 2000. Aktualizacja ta, w formie listu, została przesłana do Komisji Europejskiej w dniu 10 marca 2006 r. Podstawą aktualizacji były nowe informacje dostarczone przez liczne organizacje, instytucje naukowe, organy ochrony przyrody i indywidualnych badaczy, dotyczące występowania gatunków i siedlisk przyrodniczych z załączników Dyrektywy Siedliskowej UE, a także trwające przez cały 2005 r. dyskusje na temat optymalnego ujęcia poszczególnych obszarów. Aktualna lista uwzględnia również wyniki współpracy z Ministerstwem Środowiska. Zgodnie z obecnym stanem wiedzy, część siedliskowa sieci Natura 2000, wg organizacji ekologicznych w Polsce, powinna zawierać co najmniej 466 obszarów o łącznej powierzchni 32 468 km². Obszary te pokrywałyby 9,54% terytorium lądowego Polski. Tymczasem nadal obszary siedliskowe zgłoszone przez Rząd zajmują zaledwie 4,2% terytorium lądowego Polski. W stosunku do propozycji z grudnia 2004 r., obecna, uaktualniona propozycja zawiera o 130 obszarów więcej, lecz ich łączna powierzchnia pozostaje niemal taka sama (na Shadow List z 2004 r. proponowano obszary pokrywające 9,40% powierzchni lądowej Polski).

Dotychczas poza listą rządową na tzw. Shadow List, przygotowanej przez organizacje pozarządowe, z terenu województwa pomorskiego znajdują się następujące propozycje obszarów Natura 2000.

Tabela 12. Propozycje nowych obszarów Natura 2000

Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)	
Propozycje organizacji pozarządowych	
Kod ostoi	Nazwa ostoi
	Paraszyńskie Buczyny
	Młosino
PLC990001	Ławica Słupska
PLH220046	Lasy Rekowskie
PLH220047	Wilcze Błota
PLH220048	Dolina Wierzycy
PLH220050	Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego
PLH220051	Lubnia (obejmująca rządową propozycję powiększoną o teren żerowiskowy nietoperzy)
PLH220052	Dolina Słupi
PLH280027	Ostoja Iławska
PLH300022	Dolina Debrzynki
Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)	
Propozycje organizacji pozarządowych	
PLB220009	Bory Tucholskie

Źródło: Ministerstwo Środowiska

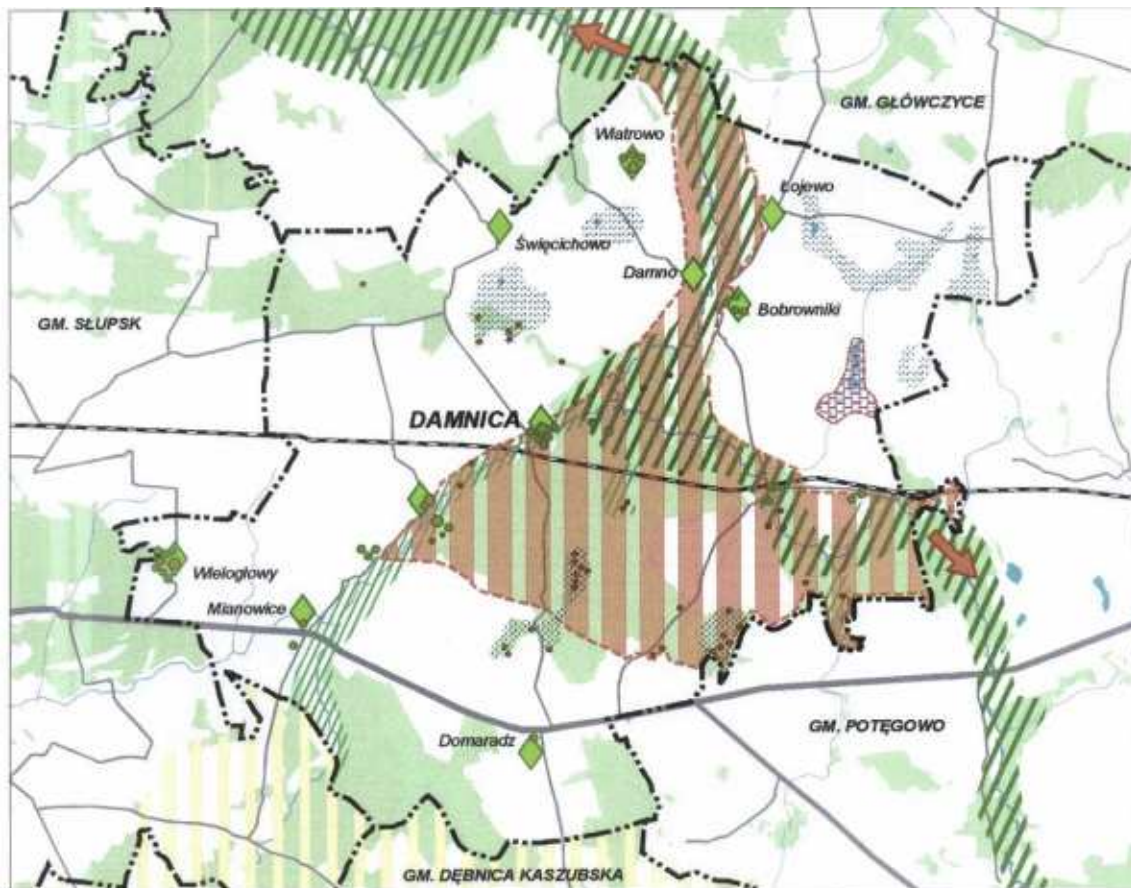
Legenda

	Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)
	Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)
	Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków propozycja organizacji pozarządowych
	Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk propozycja organizacji pozarządowych
	drogi
	cieki
	koleje
	zabudowa
	zbiorniki
	kompleksy leśne

Rysunek 10. Proponowana optymalna sieć obszarów Natura 2000

Źródło: <http://natura2000/mos.gov.pl>

W aktualizowanym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz z elementami strategii rozwoju Gminy Damnica, uwzględnia się wysoką różnorodność przyrodniczą i krajobrazową, ze szczególnym naciskiem na prowadzenie różnorodnych działań ochronnych na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, wzmacniających zachowanie sieci korytarzy ekologicznych Gminy.

KONCEPCJA SIECI EKOLOGICZNEJ

OBIEKTY PRAWNEJ OCHRONY PRZYRODY - ISTNIEJĄCE

PROJEKTOWANE OBSZARY CHRONIONE

Rysunek 11. Kierunki ochrony przyrody Gminy Damnica

Źródło: Urząd Gminy Damnica, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

W sieci ekologicznej Gminy wyróżnia się pasma przebiegające wzdłuż dolin rzek Łupawy i Charstnicy oraz ich dopływów, w których występują cenne naturalne i półnaturalne zbiorowiska wodne, leśne, w tym lasy olsowe i łąkowe, torfowiska, szuwały, łąki.

W obszarze Gminy wyróżniony został również teren mokradeł wokół jeziora Dąbrówka wraz z otaczającym je torfowiskiem wysokim z uwagi na znaczenie ornitologiczne. Na tym terenie proponuje się utworzenie użytku ekologicznego.

5.3 Zabytki i pomniki

Na terenie Gminy Damnica występuje bogate budownictwo historyczne. Najliczniej reprezentowane przez XIX i XX wieczną zabudowę, w postaci kościołów, pałaców, dworów oraz kompleksów dworsko-folwarcznych. Występują także liczne stanowiska archeologiczne, z czego niektóre zostały objęte ochroną bezwzględna.

Na obszarze Gminy znajdują się następujące zabytki wpisane do rejestru zabytków

- a) Zespół pałacowy w Bobrownikach obecnie stanowiący własność Farm Frites Poland Dwa Sp. z o. o. (murowany, wybudowany w latach 1864 - 65, występujący w rejestrze pod poz. rej. A - 243 z 14 kwietnia 1987 r.), pałac i park;
- b) Zespół pałacowy w Damnicy będący własnością Starostwa Powiatowego w Słupsku, siedziba Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego, (murowany z końca XIX w., występujący w rejestrze pod poz. rej. A-240 z 12 marca 1987 r.), pałac, 1901, park, kaplica pałacowa, kościół fil. 1906, nr rejestru A-376/S z 30 grudnia 1999 r.;
- c) Kościół ewangelicki ob. parafia rzymsko – katolicka p. w. św. Szymona i Judy Tadeusza w Damnie (murowany, wybudowany w 1879 r., występujący w rejestrze pod poz. rej. A-372 z 11 czerwca 1999r.);
- d) Park w Domaradzu z poł. XIX w. występujący z rejestrze pod poz. A-453 z 12 kwietnia 1965 r.;
- e) Pawilon parkowy położony w miejscowości Domaradz, stanowiący własność prywatną (murowany, wybudowany w 1854 r., figurujący w rejestrze zabytków pod poz. rej. A-453 z 12 kwietnia 1965 r.);
- f) Zespół pałacowy w Karzniczce będący własnością prywatną (murowany, wybudowany XVIII – XIX w., występujący w rejestrze pod poz. rej. A-410 z 28 kwietnia 1964 r.), pałac, park;
- g) Zespół pałacowy w Świecichowie stanowiący własność prywatną (murowany, wybudowany w poł. XIX w., figurujący w rejestrze zabytków pod poz. rej. A-566 z 15 lutego 1966 r.), pałac, park;
- h) Dom z podcieniem w Bięcinnie, szach., z XIX w., występujący z rejestrze pod poz. nr 297 z 01 lutego 1961 r.

Ponadto, na terenie Gminy znajdują się obiekty cenne kulturowo, które nie zostały wpisane do rejestru zabytków, a należą do nich:

- a) Kościół ewangelicki ob. rzym.- kat. fil. p. w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Damnicy (murowany, wybudowany na przełomie 1906 - 1907r., przewidywany jest wpis do rejestru zabytków);
- b) Dwór w Damnie Artura von Livoniusa, klasycystyczny, zbudowany około połowy XIX wieku przebudowany w latach 1937-40. Budynek murowany, parterowy z łamanym dachem i ryzalitem frontowym oraz balkonem i tarasem. Stanowi własność prywatną (murowany, wybudowany na przełomie 1937 - 1940 r., ewid.);
- c) Kościół ewangelicki ob. rzym.- kat. fil. p.w. św. Stanisława Kostki w Domaradzu (murowany, wybudowany w 1907 r., ewid.);
- d) Obiekt pałacowy znajdujący się w Łojewie (murowany, pochodzący z 4 ćw. XIX w., rozbudowany w ok. 1914 r., ewid.);
- e) Obiekt pałacowy - murowany znajdujący się w miejscowości Wielogłowy, pochodzący z 1887 r., przebudowany w roku 1910;
- f) Kościół ewangelicki ob. rzym.- kat. parafii, p.w. św. Józefa Oblubieńca w Zagórzycy (murowany, wybudowany w 1844 r., 1903 r., ewid.).

Na obszarze Gminy znajduje się również wiele starych, ewangelickich cmentarzy. W najlepszym stanie zachował się cmentarz w Damnicy z drugiej połowy XIX w.

6 Turystyka

Gmina Damnica posiada szereg potencjalnych walorów, które odpowiednio zagospodarowane, promowane i wykorzystane stanowiąc mogą mocną stronę wzrostu atrakcyjności turystycznej. Należą do nich przede wszystkim:

1. Zasoby naturalne i pomniki przyrody;
2. Zabytki i pomniki;
3. Obecność i bliskość Obszarów Natura 2000;
4. Imprezy rekreacyjno-sportowe;
5. Promocja i marketing rynku turystycznego.

Istniejące, rozległe kompleksy leśne stwarzają warunki do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej. Dzięki bliskości Słowińskiego Parku Narodowego oraz położeniu nad rzeką Łupawą, przez teren Gminy przebiegają atrakcyjne szlaki turystyczne (pisze i rowerowe). Jednym z nich, jest ścieżka przyrodniczo-edukacyjna, która wiedzie przez kompleks leśny wzdłuż rzeki Charstnicy, między miejscowościami Damnica i Karzniczka. Głównym celem edukacyjnym ścieżki, jest pokazanie różnorodności występujących tu roślin oraz przybliżenie problematyki gospodarki leśnej i ochrony przyrody. Wędrówka ścieżką trwa dwie godziny.

Kolejny szlak turystyczny (SŁ - 163 niebieski „DOLINĄ ŁUPAWY”) mierzy długość 67 km. Atrakcją trasy jest rzeka Łupawa i związane z nią krajobrazy oraz system elektrowni wodnych. Szlak biegnie przez miejscowości: Stojcino - Czarny Młyn - Żelkowo - Zgojewo - Drzeżewo - Bobrowniki - Łebień - Strzyżyno - Poganice - Łupawa - Czarna Dąbrówka.

Rysunek 12. Kierunki rozwoju turystyki pieszej i rowerowej

Źródło: Urząd Gminy Damnica, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

7 Aktualny stan środowiska

7.1 Powietrze atmosferyczne

Przy ocenie stanu aerosanitarne powietrza, nie da się jasno wytyczyć granic administracyjnych poszczególnych obszarów, w których jakość powietrza zależy tylko i wyłącznie od ilości emitowanych zanieczyszczeń z emitorów zlokalizowanych na terenie tego obszaru. Na stan jakości powietrza w rejonie Gminy Damnica, wpływ mają emitory zlokalizowane poza jej obszarem, a ich oddziaływanie będzie od szeregu czynników, w tym atmosferycznych np. prędkość i kierunek wiatru.

Na terenie Gminy Damnica monitoring powietrza prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Pomiary średniorocznego stężenia dwutlenku azotu w latach 2002-2003 wykonywane były w rejonie lasu koło miejscowości Zagórzyczki. W latach 2004-2006 punkt pomiarowy przeniesiony została do miejscowości Damnica.

Tabela 13. Wyniki pomiarów stężenia dwutlenku azotu

Punkt pomiarowy	Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				
	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina Damnica, las koło miejscowości Zagórzyczki	3	3			
Damnica			6	5.7	5.8
Wartość dopuszczalna 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$					

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

Stężenia średnioroczne NO_2 w latach 2002-2006 są dotrzymane.

7.2 Wody powierzchniowe

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku w roku 2006 prowadził monitoring wód rzeki Łupawy w punkcie kontrolnym w Smołdzinie. Punktem kontrolnym rzeki Słupi był natomiast Charnów.

Punkt kontrolny rzeki Łupawy:

1. Łupawa w Smołdzinie - 13.3 km
(monitoring reperowy)

Źródło zanieczyszczeń Łupawy:

1. Oczyszczalnia wiejska Smołdzino

Rysunek 7. Punkt monitoringu rzeki Łupawa (Źródło: WIOŚ Gdańsk 2006)

Rysunek 8. Punkt monitoringu rzeki Słupia

Źródło: WIOŚ, Gdańsk 2006

7.2.1 Klasyfikacja wód powierzchniowych

Klasyfikacja jakości wód powierzchniowych, dokonana została w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 roku, w sprawie kwalifikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz.U. Nr 32, poz. 284 z 2004 r.).

Tabela 18. Stan czystości rzek Łupawa i Słupia w 2006 r.

Rzeka	Punkt kontrolny	Klasa czystości		Wskaźniki w klasie
		sanitarna	ogólna	IV
Łupawa	Smoldzino	IV	III	LBC, LBCfek
Słupia	Charnowo	IV	III	Barwa, LBC, LBCfek

Źródło: WIOŚ, Gdańsk 2006

Legenda:

LBC – Liczba baterii grupy Coli
LBCfek – Liczba bakterii grupy Coli typu fekalnego

Klasa III – wody zadowalającej jakości
Klasa IV – wody niezadowalającej jakości

Ocena jakości wód w roku 2006:

Łupawa

Wody Łupawy były zadowalającej jakości - **III klasa**. Odznaczały się wysokim natlenieniem oraz bardzo niskim poziomem metali, dla których granicę przypisaną I klasie nieznacznie przekraczały tylko stężenia glinu i rtęci. Poziom fenoli lotnych, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i zasolenia świadczył o dobrej jakości wód.

Zadowalający stan wód warunkował poziom substancji biogennych, materii organicznej oraz skład organizmów fitoplanktonu, peryfitonu i fauny dennej. O jakości wód decydowała głównie materia organiczna rozkładalna biologicznie, której niski poziom notowano tylko w okresach kwiecień-lipiec i wrzesień-październik. Azot Kjeldahla prezentował poziom zadowalający dla 65% stężeń. Zanieczyszczenie mikrobiologiczne determinowało IV-klasową jakość wód, a zadowalający poziom notowano aż dla 65-69% oznaczeń.

Słupia

Wody Słupi były zadowalającej jakości - **III klasa**. Stężenia parametrów składających się na ocenę odpowiadały najczęściej I i II klasie czystości. Wody charakteryzowały się bardzo dobrym natlenieniem, umiarkowanym zasoleniem i niskim poziomem substancji biogenych. Nie wykryto w nich cyjanków, pestycydów chloroorganicznych (aldryna, dieldryna), anionowych substancji powierzchniowo-czynnych oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Zawartość większości analizowanych metali odpowiadała I klasie. Wyjątek stanowiły glin, mangan, rtęć i żelazo, które występowały w ilościach odpowiadających II klasie, oraz selen, którego stężenie osiągnęło w październiku poziom zadowalający. Zawartość fenoli lotnych świadczył o dobrej jakości wód.

O jakości wód Słupi przesądził poziom azotu Kjeldahla, którego stężenie przez ponad połowę cyklu badawczego było zadowalającej jakości (58% wyników), jak również, choć w mniejszym stopniu, zawartość materii organicznej. Koncentracja zanieczyszczeń wyrażonych wielkością BZT5 i ChZT-Cr spełniała najczęściej normy I i II klasy, na ocenę miał wpływ okres wiosenny. Wzrost obciążenia do poziomu III-klasowego obserwowano częściej dla substancji rozkładalnych biologicznie. Zadowalający stan wód potwierdzał skład gatunkowy oraz obfitość organizmów fitoplanktonu i peryfitonu, jak też struktura makrofauny dennej. Stan sanitarny wód odpowiadał najczęściej IV klasie (46- 50% wyników), jednak w styczniu, kwietniu i październiku jakość wód obniżyła się do poziomu V klasy.

7.2.2 Wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych

Zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z dnia 23.12.2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych - Dz.U. Nr 241, poz. 2093, za wody wrażliwe na zanieczyszczenie uznaje się wody:

- Zanieczyszczone;
- zagrożone zanieczyszczeniem, jeżeli nie zostaną podjęte działania ograniczające bezpośredni lub pośredni zrzut do nich azotanów i innych związków azotowych mogących przekształcić się w azotany, pochodzących z działalności rolniczej.

Śródlądowe wody powierzchniowe uznaje się za:

- zanieczyszczone, jeżeli:
  - stężenie zawartych w nich azotanów wynosi powyżej 50 mg NO₃/dm³;
  - wykazują eutrofizację, którą skutecznie można zwalczać przez zmniejszenie dawek dostarczanego azotu;
- zagrożone zanieczyszczeniem, jeżeli:
  - stężenie zawartych w nich azotanów wynosi od 40 do 50 mg NO₃/dm³ i wykazuje tendencję wzrostową;
  - wykazują tendencję do eutrofizacji, którą skutecznie można zwalczać przez zmniejszenie dawek dostarczanego azotu.

Przy ocenie stopnia eutrofizacji stosuje się podstawowe wskaźniki eutrofizacji, takie jak fosfor ogólny, azot ogólny, azotany, chlorofil „a”, przezroczystość wody, a także inne, jak silne dobowe zmiany natlenienia wody oraz wskaźniki określające stan organizmów roślinnych i zwierzęcych. Przy wyznaczaniu wód wrażliwych na zanieczyszczenie uwzględnia się ponadto właściwości fizyczne i charakterystyczne cechy środowiska wód i obszaru zlewni (klimat, stan gleb), aktualną charakterystykę użytkowania gruntów oraz aktualną wiedzę o zachowaniu się związków azotu w wodzie i glebie.

Wody rzek Łupawy i Słupi w 2006 r. roku nie były zanieczyszczone, ani też zagrożone zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Tabela 14. Wartości stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji wód rzek Słupi i Łupawy w 2006 r.

Rzeka	Punkt kontrolny	Stężenie średnie roczne				Stężenie maksymalne	Uwagi
		Fosfor og.	Azot og.	Azotany	Chlorofil "a"	Azotany	
		[mg P/dm ³]	[mg N/dm ³]	[mg NO ₃ /dm ³]	[um/m ³]	[mg NO ₃ /dm ³]	
Łupawa	Smoldzino	0.14	2.92	7.78	8.9	8.6	
Słupia	Charnowo	0.12	2.07	4.26	5.8	5.9	BOS
Wartości graniczne, powyżej których występuje eutrofizacja		>0.25	>5	>10	>25	40-50 zagrożone	
							> 50 - zanieczyszczone

Źródło: WIOŚ, Gdańsk 2006

7.2.3 Przydatność wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych

Rozporządzenie MŚ z dnia 04.10.2002 r. (Dz.U. Nr 176, poz. 1455) określa wymagania, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpiovatych w warunkach naturalnych. Przepisów tych nie stosuje się do wód w urządzeniach wodnych służących do chowu lub hodowli ryb oraz wód stojących, uznanych za obręb hodowlany.

Badane w 2006 roku wody rzek Słupi i Łupawy w punktach kontrolnych w Charnowie i Smoldzinie, nie spełniały wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpiovatych w warunkach naturalnych. Przyczyną takiego stanu rzeczy, był przede wszystkim zbyt wysoki, w stosunku do wymaganego, poziom azotynów i fosforu. Również wysokie stężenia BZT₅ w obu rzekach, dyskwalifikowały wody, jako naturalne środowisko życia ryb łososiowatych.

Ryby karpioвате (Cyprinidae) to rodzina ryb w rzędu karpiokształtnych (Cypriniformes); ok. 1600 gatunków słodkowodnych, morskich lub wód słonawych; zamieszkuje wody prawie całej kuli ziemskiej, poza Ameryką Południową, Australią i Madagaskarem.

Ryby łososiowate (Salmonidae) to rodzina ryb obejmująca kilkadziesiąt gatunków, które w większości odbywają wędrówki z mórz na tarliska do górnych biegów rzek. Niektóre z nich należą wyłącznie do ryb słodkowodnych

Do najczęściej spotykanych ryb karpiovatych i łososiowatych w wolnopłynących rzekach należą:

Tabela 15. Przedstawiciele ryb łososiowatych i karpiovatych w wodach polskich rzek

Ryby karpioвате	Ryby łososiowate
Amur biały (Ctenopharyngodon idella)	Głowacica (Hucho hucho)
Amur czarny (Mylopharyngodon piceus)	Golec (Salvelinus alpinus)
Boleń (Rap) (Aspius aspius)	Gorbusza (Oncorhynchus gorbuscha)
Brzana (Barbus barbus)	Keta (Oncorhynchus keta)
Brzanokiełb (Aulopyge huegeli)	Łosoś adriatycki (Salmothymus obtusiristris)
Certa (Vimba vimba)	Łosoś szlachetny (Łosoś atlantycki) (Salmo salar)
Ciosa (Pelecus cultratus)	Palia jeziorna (Salvelinus mamaycuch)
Jaź (Leuciscus idus)	Pstrąg potokowy (Salmo trutta trutta morpha fario)
Jelec żółtoboki (Leuciscus tursky)	Pstrąg tęczy (Salmo gaidneri)
Karaś (Carassius carassius)	Pstrąg źródlany (Salvelinus fontinalis)
Karp (Cyprinus carpio)	Troć jeziorna (Salmo trutta trutta morpha lacustris)
Kiełb (Kiełb krótkowąsy) (Gobio gobio)	
Kiełb białopłetwy (Gobio albipinnatus)	
Kiełb długowąsy (Gobio uranoscopus)	
Kleń (Leuciscus cephalus)	
Krap (Blicca bjoerkna)	
Leszcz (Abramis brama)	
Lin (Tinca tinca)	
Płoc (Rutilus rutilus)	
Rozpiór (Abranis ballerus)	

Ryby karpowate	Ryby łososiowate
Różanka (Siekierka) (<i>Rhodeus sericeus</i>)	
Sapa (Klepiec) (<i>Abramis sapa</i>)	
Słonecznica (Owsianka) (<i>Leucaspinus delineatus</i>)	
Strzebla potokowa (<i>Phoxinus phoxinus</i>)	
Strzebla przekopowa (<i>Phoxinus phoxinus</i>)	
Świnka (<i>Chondrostoma nasus</i>)	
Świnka podkowousta (<i>Chondrostoma toxostoma</i>)	
Ukleja (<i>Alburnus alburnus</i>)	
Ukleja biała (<i>Alburnus albidus</i>)	
Ukleja kaukaska (<i>Alburnus charusini</i>)	
Wzdrenga (Krasnopiórka) (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>)	

Tabela 20. Przydatność wód rzek Słupia i Łupawa do bytowania ryb łososiowatych i karpowatych w 2006 r.

Rzeka	Punkt kontrolny	Temperatura	Zawiesina ogólna	pH	Tlen rozpuszczony	Substancje organiczne BZT5	Azot amonowy	Amoniak niejonowy	Azotyny	Fosfor ogólny	Cynk	Miedź	Związki fenolowe	Związki fenolowe
Łupawa	Smółdzino	1	1	1	1	2	1	1	3	3	1	1	1	1
Słupia	Charnowo	1	1	1	1	2	1	1	3	3	1	1	1	1
1	Warunki spełnione dla ryb łososiowatych													
2	Warunki spełnione dla ryb karpowatych													
3	Warunki niespełnione dla obu gatunków ryb													

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

7.2.4 Maksymalne stężenia substancji

Klasyfikacja w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 roku, w sprawie kwalifikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz.U. Nr 32, poz. 284).

Tabela 21. Klasyfikacja wód rzek Słupia i Łupawa w 2006 r. w oparciu o maksymalne stężenia substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska

Rzeka	Punkt kontrolny	Wykaz I* substancji i grup substancji				Wykaz II* substancji i grup substancji										
		Dieldryna	Rtęć	Kadm	WWA	Arsen	Bar	Bor	Chrom +6	Cynk	Miedź	Nikiel	Ołów	Selen	Fluorki	Fenole
		[ug/m3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[ug/m3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]	[mg/dm3]

	Łupawa	
	Smoldzino	Charnowo
	< 0.002	< 0.002
	0.0010	0.0010
	0.0023	0.0023
	<0.01	<0.01
	<0.01	<0.01
	0.016	0.016
	0.033	0.033
	0.001	0.001
	0.070	0.070
	0.002	0.002
	0.0025	0.0025
	0.0070	0.0070
	<0.01	<0.01
	0.20	0.20
	0.002	0.002

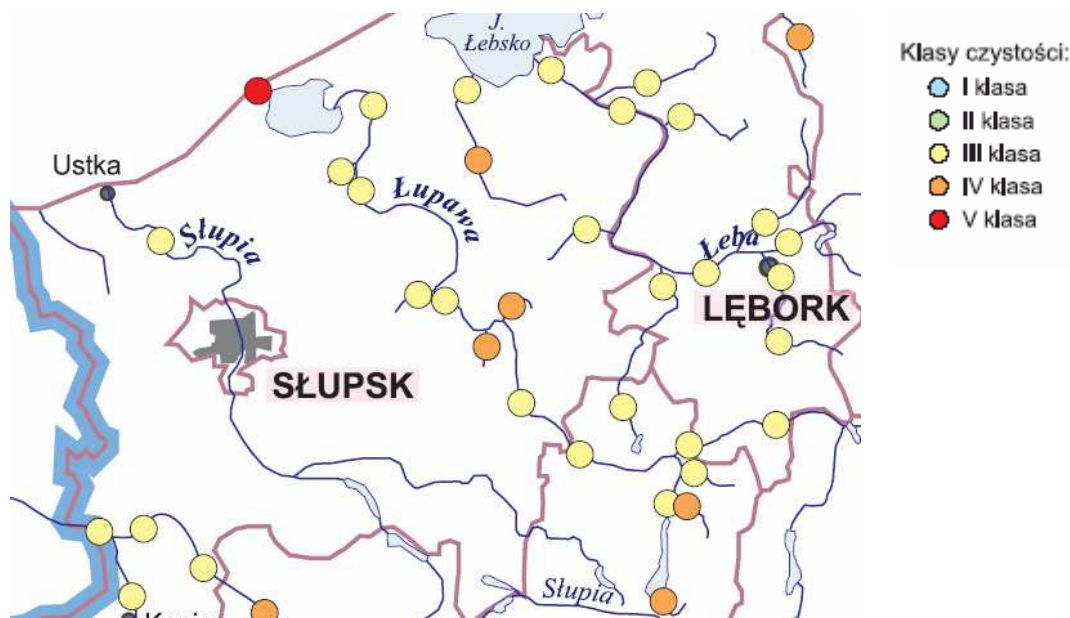

Legenda	
	KLASA I
	KLASA II
	KLASA III

Źródło: WIOŚ, Gdańsk 2006

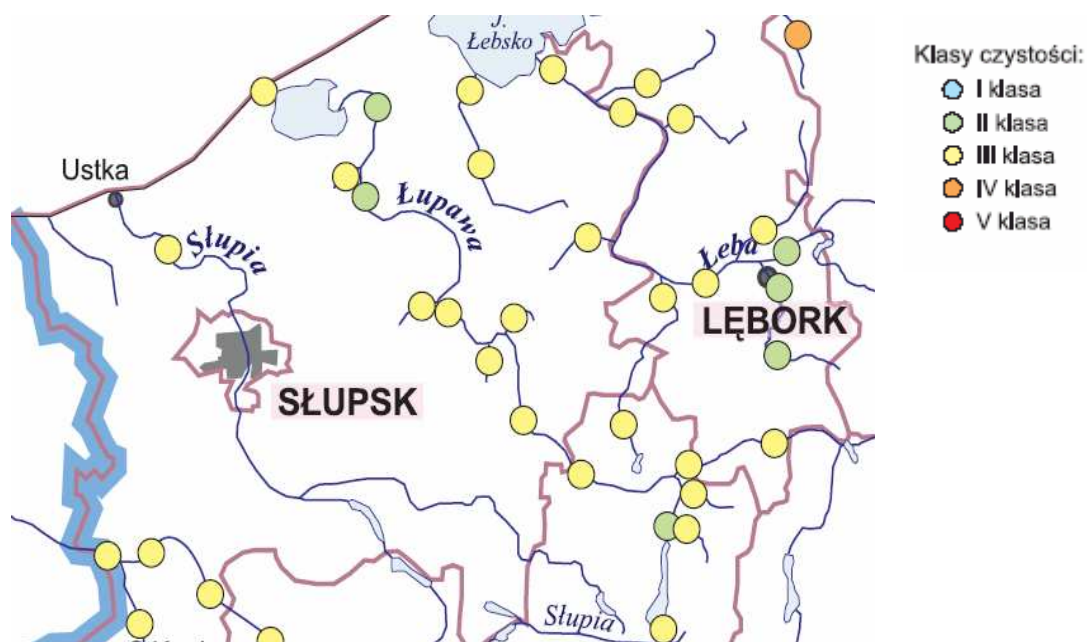
7.2.5 Ocena klasy czystości wód powierzchniowych

Dokonując oceny jakości wód powierzchniowych należy stan ich zanieczyszczenia rozpatrywać w kategoriach całej zlewni, a nie tylko w wybranych przekrojach, biorąc pod uwagę kumulację zanieczyszczeń pochodzących z punktowych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń z poszczególnych Gmin leżących w obszarze zlewni.

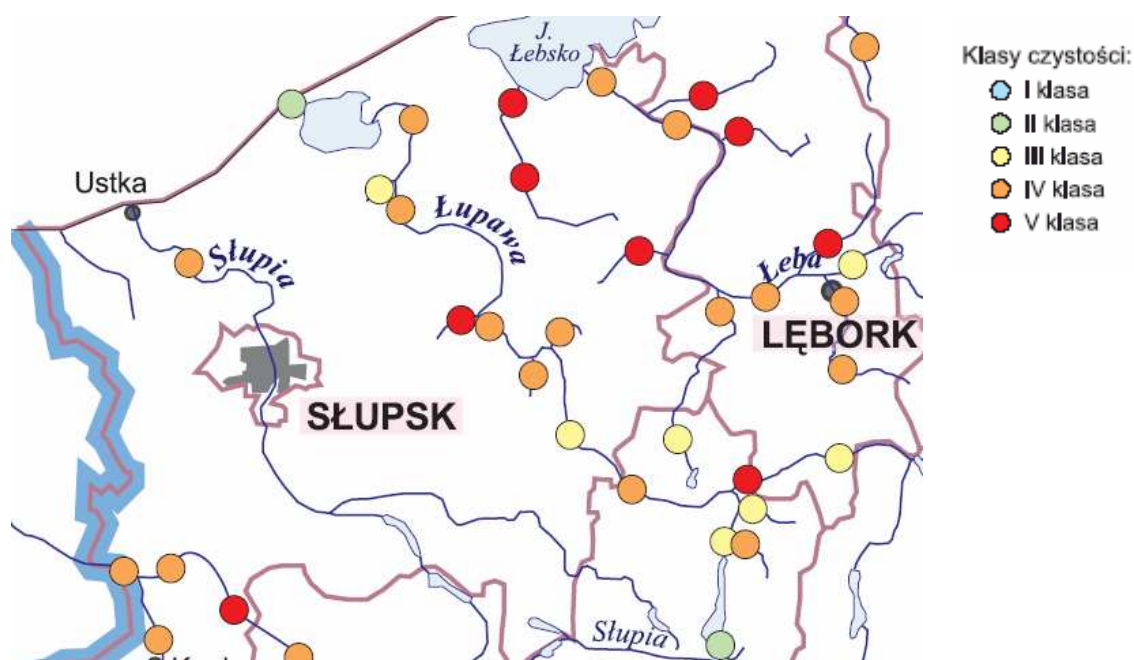
Rysunek 9. Ogólna ocena klasy wód powierzchniowych w 2006 r.

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

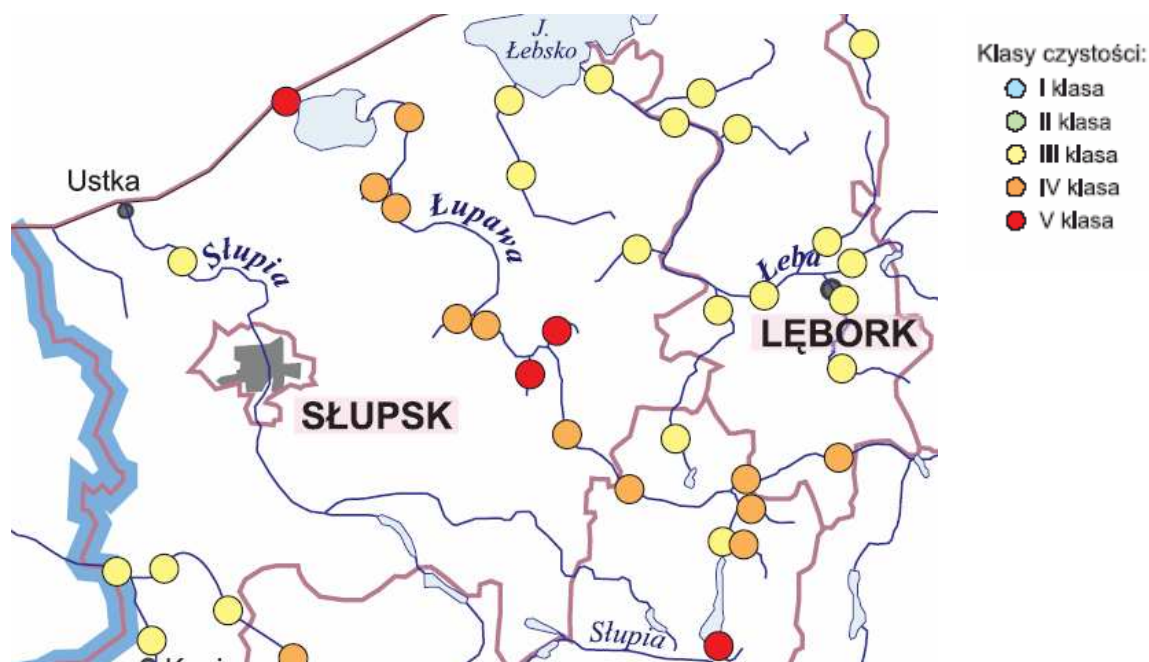
Rysunek 10. Ogólna fizyko-chemiczna klasy wód powierzchniowych w 2006 r.

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

Rysunek 11. Ocena sanitarna klasy wód powierzchniowych w 2006 r.

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

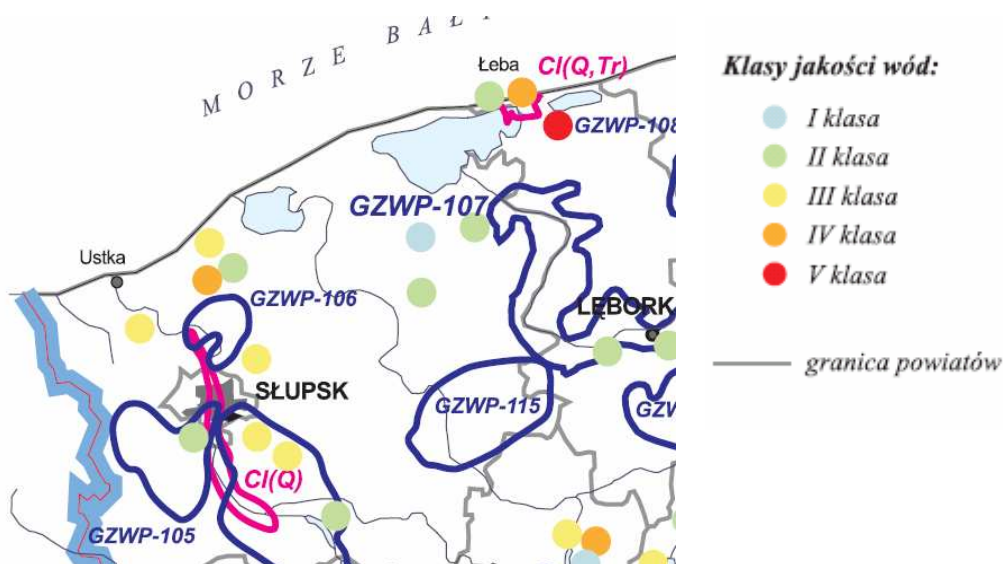
Rysunek 12. Ocena biologiczna klasy wód powierzchniowych w 2006 r.

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

7.2.6 Wody podziemne

Jakość wód podziemnych na terenie województwa pomorskiego kontrolowana jest przez:

- Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie w ramach monitoringu krajowego poza obszarami potencjalnych źródeł zanieczyszczeń;
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku w ramach monitoringu regionalnego, obejmującego zagrożenia typu antropogenicznego i geogenicznego w obszarach zasilania.

Rysunek 13. Jakość wód podziemnych w 2005 r..

Źródło: WIOŚ Gdańsk, 2005

Wyniki monitoringu wód podziemnych prowadzonego w latach 2003-2005 potwierdzają wysoką jakość wód utrzymującą się w I i II klasie.

7.3 Gospodarka wodno-ściekowa

Infrastruktura istniejących na terenie Gminy Damnica obiektów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków obejmuje:

- wodociąg wraz z przyłączami w m. Strzyżyno, Dąbrówka, Wiszno, Domaradz, Świącichowo, Damnica, Mianowice, Wiatrowo;
- wodociąg wiejski wraz z przyłączeniami i ujęciem wody w m. Sąborze, Damno;
- stację uzdatniania wody w miejscowości Jeziorka;
- przyłącza kanalizacyjne we wsi Łojewo i Światały;
- kolektor sanitarny - Damnica (ul. Strażacka, ul. Parkowa, ul. Dolna), Bobrowniki, Damno;
- kanalizację sanitarną we wsi Łojewo, Światały, Świącichowo, Wiatrowo;
- oczyszczalnie ścieków w miejscowościach Bobrowniki, Karżniczka, Damnica.

7.3.1 Zaopatrzenie w wodę

Tabela 16. Urządzenia sieci wodno-kanalizacyjnej

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
URZĄDZENIA SIECIOWE					
Wodociągi					
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	47,7	47,7	47,7	47,9
długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność Gminy	km	1,0	1,0	1,0	1,0
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	736	736	736	723
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	139,4	186,1	139,1	141,3
wodociągowej	miesz.	5	-	-	-
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	6 044	6 013	6 017	6 044
Wskaźnik zwodociągowania	[%]	94%	94%	94%	95%
Kanalizacja					
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	28,7	36,0	46,0	46,0
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność Gminy	km	27,2	26,7	26,7	26,7
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	316	360	428	458
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci kanalizacyjnej	miesz.	164	-	-	-
ścieki odprowadzone	dam3	129,1	104,0	108,1	113,6
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3 299	3 362	3 484	3 550
Wskaźnik skanalizowania	[%]	52%	53%	55%	56%
Sieć rozdzielcza na 100 km²					
Sieć wodociągowa	km	28,4	28,4	28,4	28,6
Sieć kanalizacyjna	km	17,1	21,5	27,4	27,4

Źródło: GUS Warszawa, Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006, 2007

Wskaźnik zwodociągowania Gminy w latach 2003-2006 nie uległ istotnym zmianom i w 2006 r. wyniósł 95%.

Tabela 23. Komunalne oczyszczalnie ścieków

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006
Obiekty komunalne					
oczyszczalnie biologiczne	ob.	4	4	3	3
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu					
oczyszczalnie	m3/dobę	659	659	609	609
Równoważna liczba mieszkańców					
ogółem	osoba	4 521	4 521	4 281	4 281
Ścieki oczyszczane					
Odprowadzane ogółem	dam3/rok	129,1	104,0	108,1	113,6
oczyszczane biologiczne łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam3/rok	128	104	108	114
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie					
Razem	osoba	3 481	3 551	3 615	3 615

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu					
BZT ₅	kg/rok	5 217	2 147	1 706	1 126
ChZT	kg/rok	19 216	4 749	4 597	4 294
zawiesina	kg/rok	5 761	1 264	921	827
azot ogólny	kg/rok	2 936	247	b.d.	b.d.
fosfor ogólny	kg/rok	936	34	b.d.	b.d.
Osady wytworzone w ciągu roku					
ogółem	Mg	24	22	21	64
w tym składowane	Mg	24	22	21	64

Źródło: GUS Warszawa, Rocznik statystyczny 2004, 2005, 2006, 2007

W latach 2003-2006 odnotowano zmniejszenie ładunku:

- BZT₅ o 78%;
- ChZT o 55%;
- zawiesiny ogólnej o ponad 86%.

Z komunalnych oczyszczalni ścieków korzysta około 57% mieszkańców Gminy. Wskaźnik ten kształtuje się na poziomie średnim w skali województwa i wysokim w stosunku do pozostałych Gmin powiatu słupeckiego. Na terenie Gminy Damnica funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków:

Tabela 17. Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków

Oczyszczalnia ścieków	Użytkownik	Przepust. [m ³ /24h]	Obciążenie [RLM]	Redukcja ładunków					Procesy	Odbiornik
				BZT ₅	ChZT	Fosfor og.	Azot og.	Zaw.og.		
				[%]	[%]	[%]	[%]	[%]		
Bobrowniki	Zakład Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa	350	949	95	93	88	64	99	mech-biol.	rów melioracyjny dopływ Łupawy
Karżniczka	Zakład Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa	100	264	99	97	98	78	99	mech-biol.	rzeka Charstnica
Damnica	Zakład Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa	300	1147	82	75	38	28	83	mech-biol.	rzeka Charstnica

Największą oczyszczalnią ścieków w obszarze Gminy Damnica, jest oddana do eksploatacji w 2001 roku oczyszczalnia w Bobrownikach. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna typu złoża biologiczne, ze stawem korzeniowym o przepustowości Q = 350 m³/d. Uzyskuje dobre efekty oczyszczania, udokumentowane analizami ścieków oczyszczonych. Oczyszczaniu poddawane są ścieki z terenu wsi Bobrowniki, Światły, Łojewo, Damno, Świącichowo, Wiatrowo.

Wysokie efekty oczyszczania uzyskuje również wiejska oczyszczalnia ścieków w Karżniczce. Oczyszczalnia w Damnicy nie uzyskuje ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym wskaźników dla ścieków oczyszczonych i stanowi potencjalne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych.

7.3.2 Charakterystyka głównych ujęć wód podziemnych i studni

W ewidencji ujęć wód podziemnych na terenie Gminy Damnica, prowadzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny, znajduje się 19 studni. Głębokość otworów studziennych wynosi 35,5 - 104 m p.p.m., zasoby eksploatacyjne 14,4 - 72 m³/h. Najczęściej eksploatowanym utworem są wody czwartorzędowe, zaliczane w obszarze Gminy. do I i II klasy czystości. Zasoby wód podziemnych, pokrywają z nadmiarem, potrzeby

zaopatrzenia w wodę pitną dla wszystkich mieszkańców Gminy. Rezerwa istniejących zasobów eksploatacyjnych, pozwala na zasilenie nowych użytkowników indywidualnych w liczbie, jaka wynika z prognoz realnego wzrostu zaludnienia.

Tabela 18. Charakterystyka głównych ujęć wód podziemnych i studni

Nazwa ujęcia w rejestrze PIG	Nr sys.	Miejscowość	RBDH	Typ ujęcia	Lokalizacja studni, użytkownik	Rok wykonania studni	Głębokość otworu	Zasoby eksploatacyjne studni	Depresja	Stratygrafia	Wydajność ujęcia wody/depresja	Głębokość lustra wody
							[m p.p.t.]	[m ³ /h]	[m]		[m ³ /h]	[m p.p.t.]
Wodociąg Wiejski 2	100033	Bięcino	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Bięcino UG	1971	72	14.4	26.5	Tr	<u>21</u>	28
				wiejskie	Bięcino UG	1997	72	21	18.5	Tr	18.5	27.5
Gospodarstwo Rolne 2	110040	Bobrowniki	RBDH nr 3, Gdańsk	zakładowe	Bobrowniki OHZ	1967	39	64	11.6	Q	<u>64</u>	5.8
				zakładowe	Bobrowniki OHZ	1959	35.5	18	1.1	Q	11.6	8
				zakładowe	Bobrowniki OHZ	1970	42	72	2.2	Q	b.d	8
J. Kais Gospodarstwo 1	110046	Bobrowniki	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								
Budy-Wodociąg-Wiejski-1	110012	Budy	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Budy UG	1976	48.5	16	1.6	Q	<u>20</u> 2	25
Damnica-Wodociąg-Grupowy 2	110013	Damnica	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Damnica UG	1972	51	60	4.15	Q	<u>56</u>	20
Damnica-WZGS-Piekarnia-1	110014	Damnica	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Damnica UG	1976	53	24	0.6	Q	1.9	21.1
Damnica-Comindex 4	110015	Damnica	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Damnica UG	1996	57.5	69	2.3	Q		20.3
PGR POHZ 3	110010	Damno	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								
Damno-Szkola-Podstawowa 1	110011	Damno	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								
Wodociąg Wiejski 1	110048	Damno	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								
Wodociąg Wiejski 1	110041	Dąbrówka	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								
PGR 2	110038	Jeziorka	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Jeziorka UG	1959	104	37	4.5	Q	<u>18</u>	
Farm Frites Poland Sp. z o.o.	110051	Jeziorka	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Jeziorka UG	1966	64	18	2	Q	2	
Wodociąg Wiejski 1	110016	Łebień	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Łebień UG	1988	55	32	2.3	Q	<u>24</u>	13.3

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica na lata 2008 - 2011 z Perspektywą 2012 - 2015

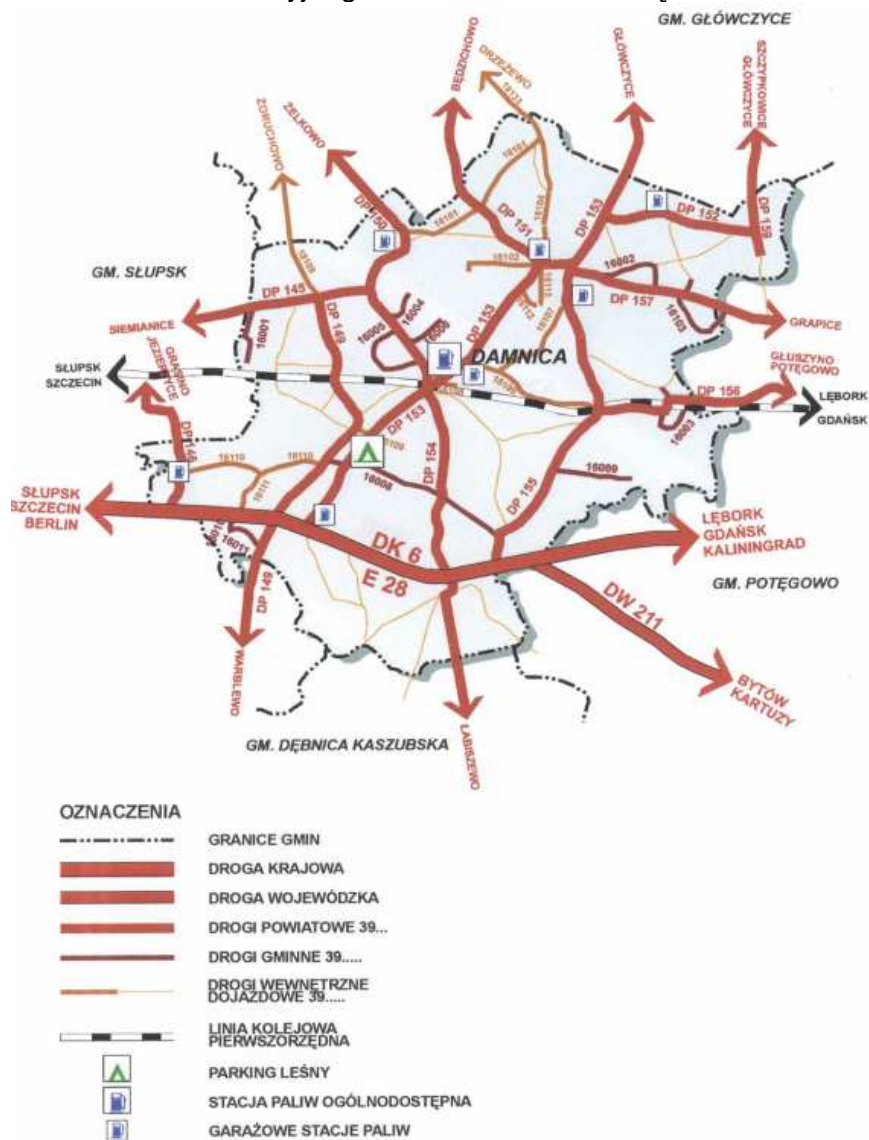
Nazwa ujęcia w rejestrze PIG	Nr sys.	Miejscowość	RBDH	Typ ujęcia	Lokalizacja studni, użytkownik	Rok wykonania studni	Głębokość otworu	Zasoby eksploatacyjne studni	Depresja	Stratygrafia	Wydajność ujęcia wody/ depresja	Głębokość lustra wody
							[m p.p.t.]	[m ³ /h]	[m]		[m ³ /h]	[m p.p.t.]
Wodociąg Wiejski 2	110017	Łebień	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Łebień UG	1988	52.5	48	3.35	Q	1.5-2.3	13.4
Łebień-Związ-Wędkarski-1	110018	Łebień	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								
Gospodarstwo Rolne 2	110035	Łojewo	RBDH nr 3, Gdańsk	zakładowe	Łojewo	1973	44	48	2.03	Q	<u>48</u>	5.8
Gospodarstwo Rolne 2	110043	Skibin	RBDH nr 3, Gdańsk	zakładowe	Skibin	1996	55	16	4.5	Q	<u>15</u>	31
Wodociąg Wiejski 1	110009	Świecichowo	RBDH nr 3, Gdańsk	wiejskie	Świecichowo UG	1966	40	19.5	3.2	Q	<u>45</u>	24.7
				wiejskie	Świecichowo UG	1997	42	39	3.25	Q	3.25	
Gospodarstwo Rolne 2	110036	Świtawy	RBDH nr 3, Gdańsk	zakładowe	Świtawy FARM FRITES	1973	60	24	1	Q	<u>24</u> 1	24
PGR 1	110008	Wiatrowo	RBDH nr 3, Gdańsk	Brak danych								

7.4 Natężenie hałasu komunikacyjnego i pochodzącego z innych źródeł, zmiany w klimacie akustycznym

Na obszarze Gminy Damnica źródłami hałasu są:

- Transport i komunikacja drogowa oraz kolejowa;
- Zakłady produkcyjne i rzemieślnicze;
- Maszyny i urządzenia rolnicze (okresowo).

Pośród wymienionych źródeł, najbardziej uciążliwy jest hałas komunikacyjny. Na obszarze powiatu słupskiego znajdują się punkty, w których badany jest hałas miejski oraz drogowy na drogach krajowych. Na drodze krajowej nr 6, w latach 2003-2005, poziom hałasu w porze dziennej, wynosił do 39,1 dB do 96,0 dB, w zależności od charakterystyki natężenia ruchu i liczby ciężkich pojazdów. Średnia wartość, wynosząca 76,5 dB, przekraczała wartość progową 60 dB ustaloną dla terenów zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej. Biorąc pod uwagę fakt, że natężenie ruchu na drodze krajowej Nr 6 wzrasta systematycznie, zagrożenie hałasem pochodzenia komunikacyjnego w Gminie Damnica będzie wzrastać.

Rysunek 13. Sieć dróg na terenie Gminy Damnica

Źródło: Urząd Gminy Damnica, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

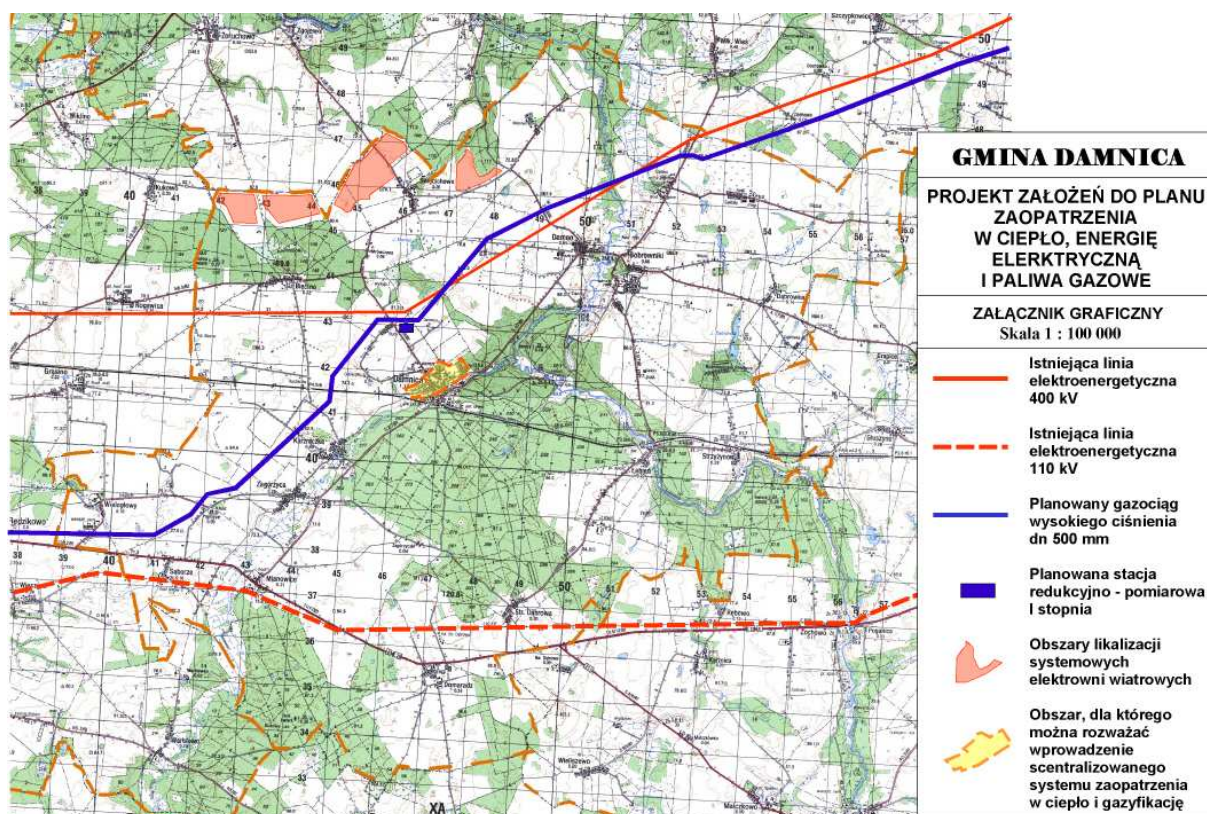
7.5 Źródła wibracji i promieniowania elektromagnetycznego

Przez obszar Gminy przebiegają dwie napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110kV i wyższym.

Tabela 19. Linie energetyczne o napięciu 110 kV i wyższym

Lp.	Przebieg linii energetycznej na terenie Gminy	Długość linii energetycznej na terenie Gminy [km]	Napięcie (kV)
1	Słupsk –Sąborze – Mianowice – Domaradz - Lębork	3.0	110
2	Opalino - Łojewo – Damno – Budy – Bięcino - Dolna Odra	17.6	400

W granicach Gminy źródłami promieniowania elektromagnetycznego są również stacje bazowo-przełącznikowe telefonii komórkowej oraz stacja radarowa w Paprycach, stanowiąca element lotniska w Redzikowie, w gm. Słupsk.

Rysunek 13. Przebieg tras linii energetycznych

Źródło: Urząd Gminy Damnica, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

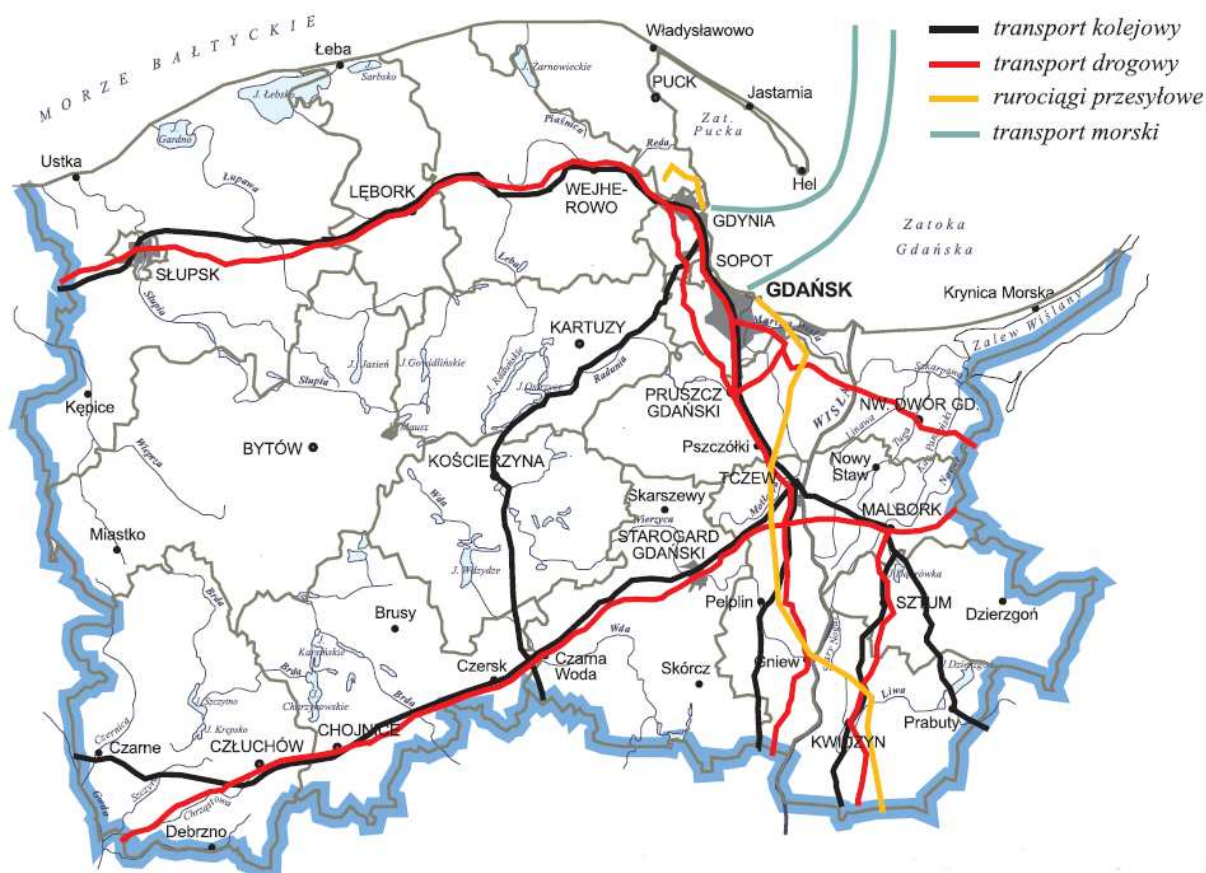
Monitoring źródeł promieniowania elektromagnetycznego, wykonywany na etapie uzyskania pozwolenia na użytkowanie, a także w trakcie użytkowania instalacji, nie wykazuje przekroczeń norm promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy.

7.6 Substancje chemiczne i poważne awarie przemysłowe

W Ustawie Prawo Ochrony Środowiska, w art. 23 i 24, zdefiniowano poważną awarię jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję powstałą w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Istotne źródło zagrożenia na terenie Gminy stanowi transport kolejowy i drogowy materiałów niebezpiecznych, a szczególnie intensywny w ostatnich latach przewóz paliw płynnych autocysternami. Przez pojęcie poważnej awarii przemysłowej rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska, do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, jak i dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji. Zasady zaliczania zakładów do zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładów o dużym ryzyku określił Minister Gospodarki w drodze rozporządzenie z dnia 31 stycznia 2006 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 208) zmieniającego rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W rejestrze poważnych awarii, prowadzonym przez GIOŚ w Warszawie, w latach 2003-2007 nie odnotowano na terenie Gminy Damnica zdarzeń o znamionach poważnej awarii.

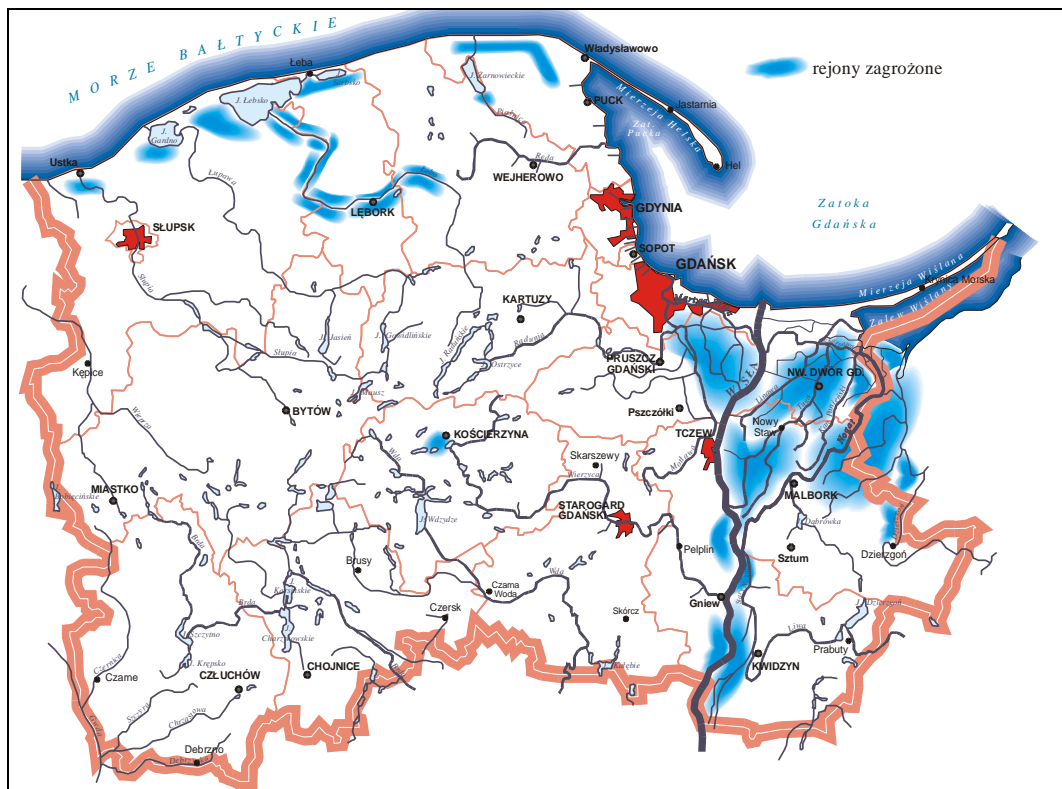
Rysunek 13. Główne kierunki transportu materiałów niebezpiecznych w województwie pomorskim

Źródło: WIOŚ, Gdańsk

7.7 Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym

W marcu 2003 roku został powołany Powiatowy Zespół Reagowania Kryzysowego dla miasta i powiatu, utworzono też wspólne Centrum Zarządzania Kryzysowego. Dzięki podjętym działaniom poprawiono efektywność działań oraz obniżono koszty funkcjonowania systemu.

W październiku 2004 r. został opracowany i zatwierdzony przez Starostę Słupskiego „Plan operacyjny ochrony przed powodzią na terenie powiatu Słupskiego”. Jest to podstawowy dokument operacyjny w przypadku działań ratowniczych na wypadek zagrożenia powodzią. Zagrożenie powodziowe Gminy jest niewielkie i dotyczy użytków zielonych i leśnych (około 69 ha) w rejonie Bobrownik, Damna oraz (80 ha) Łebienia (ujście Charstnicy).

Rysunek 13. Rejonny zagrożone powodzią w województwie pomorskim

Źródło: Urząd Wojewódzki w Gdańsku

8 Zarządzanie środowiskiem

8.1 Odnawialne źródła energii

Do grupy odnawialnych źródeł energii zalicza się m.in.:

- biomasę i paliwa odpadowe;
- promieniowanie słoneczne;
- retencję wody;
- ruch mas powietrza (wiatr);
- biogaz;
- geotermalne źródła energii.

Szczegółowe uwarunkowania dotyczące wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zawarte zostały w *Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa*

gazowe Gminy Damnica, przyjętych Uchwałą Rady Gminy Nr XVII/127/07 z dnia 31 grudnia 2007 r. W *Założeniach*, określone zostały dwa warianty zmian nośników energii, w ramach perspektywicznego modelu gospodarki energetycznej Gminy do roku 2020:

1. Wariant I przewiduje ograniczoną gazyfikację Gminy i będzie bazował na następujących wielkościach:
  - Budownictwo mieszkaniowe:
    - 85 % zapotrzebowania na ciepło będzie pokrywane za pomocą biomasy używanej w lokalnych i indywidualnych urządzeniach grzewczych;
    - 10 % zapotrzebowania na ciepło będzie pokrywane za pomocą pomp ciepłych współpracujących z kolektorami słonecznymi i przydomowymi elektrowniami wiatrowymi;
    - 5 % zapotrzebowania na ciepło będzie pokrywane za pomocą gazu ziemnego;
  - Obiekty usługowo – wytwórcze:
    - 70 % zapotrzebowania będzie pokrywane za pomocą gazu ziemnego;
    - 30 % zapotrzebowania będzie pokrywane za pomocą biomasy;
  - Obiekty użyteczności publicznej;
  - 100 % zapotrzebowania będzie pokrywane za pomocą biomasy.
2. Wariant II przewiduje oparcie gospodarki energetycznej Gminy wyłącznie na wykorzystywaniu energii odnawialnych i będzie bazował na następujących wielkościach:
  - Budownictwo mieszkaniowe:
    - 90 % zapotrzebowania na ciepło będzie pokrywane za pomocą biomasy używanej w lokalnych i indywidualnych urządzeniach grzewczych;
    - 10 % zapotrzebowania na ciepło będzie pokrywane za pomocą pomp ciepłych współpracujących z kolektorami słonecznymi i przydomowymi elektrowniami wiatrowymi;
  - Obiekty usługowo – wytwórcze:
    - 100 % zapotrzebowania będzie pokrywane za pomocą biomasy;
  - Obiekty użyteczności publicznej:
    - 100 % zapotrzebowania będzie pokrywane za pomocą biomasy.

8.1.1 Elektrownie wiatrowe

Zgodnie z Uchwałą Nr XVII/128/07 Rady Gminy Damnica z dnia 31 grudnia 2007 r., w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica, przedmiotem wspomnianych zmian jest:

1. Określenie zasad wyznaczania obszarów dla lokalizacji elektrowni wiatrowych;
2. Uzupełnienie studium o rozdział określający zasady interpretacji jego postanowień i wskazań.

W uzasadnieniu Uchwały zapisano między innymi:

„Ad 1. Budowa elektrowni wiatrowych, które są uznaną i propagowaną alternatywą produkcji energii elektrycznej, wykorzystującej tzw. źródła odnawialne, ma miejsce głównie na gruntach rolniczych, bez zmiany funkcji rolniczej obszarów, na których te grunty są położone. W granicach Gminy Damnica znajdują się znacznej wielkości obszary atrakcyjne dla takich inwestycji, jednak lokalizacje tych urządzeń, ze względu na ich wielkość, oddziaływanie na środowisko przyrodnicze, kulturowe oraz mieszkalne, stwarzają istotne uwarunkowania przestrzenne, wymagające określenia zasad, na jakich budowa elektrowni może być dopuszczana na terenie Gminy. Zasady lokalizacji powinny zostać rozwiązane w studium Gminy w zgodności, z którym będą mogły być sporządzane miejscowe plany

zagospodarowania przestrzennego. Studium Gminy w dotychczasowej edycji nie zawiera żadnych postanowień dotyczących elektrowni wiatrowych.

Obecnie zaistniała pilna potrzeba sprawdzenia możliwości lokalizacji, dla korzystnego dla Gminy inwestora, znacznej wielkości tzw. parku elektrowni wiatrowych w okolicach Damnicy. Ewentualna jego budowa będzie wymagała sporządzenia planu miejscowego, który powinien być zgodny z zasadami ustalonymi w zmianie studium."

W związku z powyższym konieczne jest uwzględnienia, opracowanej w kwietniu 2002 r., na zlecenie Wydziału Środowiska i Rolnictwa Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, przez zespół autorski w składzie: prof. dr hab. Maciej Gromadzki i dr hab. Maciej Przewoźniak „Ekspertyzy nt. ekologiczno-krajobrazowych uwarunkowań lokalizacji elektrowni wiatrowych w północnej (Pobrzeże Bałtyku) i centralnej części województwa pomorskiego”.

Zgodnie z wymienioną Ekspertyzą, lokalizacja elektrowni wiatrowych, wymaga uwzględnienia szeregu uwarunkowań prawnych, zarówno prawa budowlanego, prawa energetycznego, przepisów ochrony środowiska, jak też prawa miejscowego.

Przedstawiona poniżej synteza, stanowi wnioski dla organów administracji państwowej.

1. Zgodnie z powszechnym i miejscowym prawem ochrony przyrody lokalizacja elektrowni wiatrowych jest wykluczona w obrębie wszystkich przestrzennych form ochrony przyrody (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, pomniki przyrody – ich otoczenie, stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt);
2. Obowiązujące w woj. pomorskim przepisy prawa miejscowego ochrony przyrody wykluczają lokalizację elektrowni wiatrowych w tych częściach otulin parków krajobrazowych, gdzie pogorszyłyby one stan środowiska parku, w tym krajobrazu;
3. Jako teren wyłączony z lokalizacji elektrowni wiatrowych należy traktować strefę ekspozycji krajobrazowej na i z Słowińskiego Parku Narodowego. SPN nie posiada aktualnie otuliny, ale wymóg jej ustanowienia zawiera Ustawa o ochronie przyrody;
4. Wszystkie obszary proponowane do włączenia do systemu "Natura 2000" należy wyłączyć z lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na ich wartość i znaczenie ekologiczne;
5. Wszystkie akweny morskie proponowane do włączenia do systemu "Natura 2000" (zasięg do izobaty 20 m) oraz przyległe do SPN, NPK, PKMW i rezerwatu przyrody "Kępa Redłowska" proponowane do objęcia ochroną w ramach Konwencji Helsińskiej (zasięg minimum 2 mile morskie od brzegu) należy wyłączyć z lokalizacji elektrowni wiatrowych. Wszystkie formy dolinne powinny być wyłączone z lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na ich znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności terenu i funkcję korytarzy ekologicznych różnej rangi (krajowej, regionalnej i lokalnej);
6. Wszelkie ekosystemy leśne, wydmore, wodne, terenów hydrogenicznych itp. wymagają wyłączenia z lokalizacji elektrowni wiatrowych, ze względu na ich znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności, a także ze względu na pozytywny wpływ na walory fizjonomiczne krajobrazu;
7. Wszystkie ostoje ptaków rangi Europejskiej i krajowej należy traktować jako wyłączone z lokalizacji elektrowni wiatrowych;
8. Wszystkie, główne, lądowe szlaki wędrówki ptaków oraz południowobałtycki szlak wędrówki i przebywania ptaków wodnych należy traktować jako wyłączone z lokalizacji elektrowni wiatrowych;
9. Proponowane szczegółowe zasady lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na ochronę ptaków - ich lęgówisk, żerowisk i szlaków przelotu (korytarzy ekologicznych) niezależnie od rangi i wielkości:
  - a. 200 m jako wielkość graniczna odległości lokalizacji elektrowni wiatrowej od atrakcyjnych lęgówisk ptaków;

- b. 800 m jako wielkość graniczna odległości lokalizacji elektrowni wiatrowej od miejsc licznego przebywania ptaków niełęgowych;
  - c. 800 m jako wielkość graniczna odległości lokalizacji elektrowni wiatrowej od korytarzy ekologicznych;
  - d. pożądane jest lokalizowanie zespołów elektrowni na planie zbliżonym do koła, dla minimalizacji efektu brzeżnego;
10. W celu ochrony walorów krajobrazowych północnej i centralnej części woj. pomorskiego z lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wyłączyć wymienione już:
- a. przestrzenne formy ochrony przyrody;
  - b. strefę ekspozycji krajobrazowej Słowińskiego Parku Narodowego;
  - c. strefy ekspozycji krajobrazowej parków krajobrazowych, w większości zawierające się w ich otulinach;
  - d. przybrzeżne akweny morskie w pasie o szerokości minimum 4,5 km;
11. Należy wprowadzić ograniczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych w strefach ekspozycji krajobrazowej o szerokości do 3 km z głównych ciągów komunikacyjnych województwa (drogi krajowe, wojewódzkie, projektowana autostrada A1, podstawowe linie kolejowe);
12. Należy wprowadzić ograniczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych w strefach ekspozycji krajobrazowej o szerokości minimum do 3 km ze szlaków i akwenów turystyki wodnej, zwłaszcza na Żuławach Wiślanych;
13. Wprowadzenie ograniczeń, o których mowa w punktach 12 i 13 oznacza, że zespoły elektrowni wiatrowych nie mogą tworzyć dużych zgrupowań i efektu poruszania się kilometrami wśród "lasu" siłowni, w krajobrazie zdominowanym przez techniczne konstrukcje. Proponuje się przyjęcie 15 km jako minimalnej odległości między zgrupowaniami elektrowni lokalizowanymi wzdłuż ciągów komunikacyjnych i wzdłuż żuławskich szlaków turystyki wodnej;
14. Każdy konkretny obszar wnioskowany pod lokalizację elektrowni wiatrowej wymaga wykonania szczegółowego studium ekologiczno-krajobrazowego, uwzględniającego lokalne uwarunkowania (fizjografia, walory ekologiczne, osadnictwo, ciągi komunikacyjne, krajobraz fizjonomiczny i kulturowy, funkcje terenu itp.).

Funkcjonowanie elektrowni wiatrowych powoduje spadek atrakcyjności rekreacyjnej terenu. Jest to ważne uwarunkowanie lokalizacyjne dla samorządów Gmin, dotyczące funkcji turystyczno - rekreacyjnej i dla samorządu województwa pomorskiego, który zgodnie ze "Strategią rozwoju województwa pomorskiego" zakłada, że turystyka jest mocną stroną regionu i ma być intensywnie rozwijana.

8.1.2 Elektrownie wodne

Na terenie Gminy istnieją obecnie dwie małe elektrownie wodne Łebień I i Łebień II, zlokalizowane są na rzece Łupawie, pomiędzy stopniami Poganice i Drzeżewo, około 52,1 kilometra powyżej ujścia do jeziora Gardno. W skład obiektu wchodzi jaz o 13 przęsłach, jaz upustowy, zapory. Budowę elektrowni Łebień I rozpoczęto w 1833 r., natomiast Łebień II w 1990 r. Pierwsza jest wyposażona w turbinę Francisa, o osi pionowej i mocy 50 kW. Druga w turbinę lewarową, o osi poziomej i mocy również 45 kW.

Tabela 20. Charakterystyka elektrowni wodnych

Charakterystyka	Jednostka	Łebień I	Łebień II
Powierzchnia zlewni	[km ²]	580	580
Średni przepływ	[m ³ /s]	5.74	5.74
Moc instalowana	[kW]	50	45
Przełyk instalowany	[m ³ /s]	3.2	3
Spad	[m]	2.3	2.3

Źródło: Elektrownie Wodne Słupsk Sp. z o.o.

9 Główne problemy ochrony środowiska

Analiza obecnego stanu środowiska oraz podnoszone w dokumentach strategicznych Gminy Damnica, zagrożenia i problemy w obszarze zarządzania środowiskiem, pozwalają na zdefiniowanie głównych problemów:

- Wody rzeki Łupawy badane w 2006 roku nie spełniały wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpowatych w warunkach naturalnych. Przyczyną był przede wszystkim zbyt wysoki, w stosunku do wymaganego, poziom azotynów i fosforu. Również wysokie stężenia substancji organicznych BZT₅ dyskwalifikowały wody, jako naturalne środowisko życia ryb karpowatych. Pod względem bakteriologicznym rzeka Łupawa zaliczana jest do IV klasy czystości wód z uwagi na przekroczenia liczby bakterii Coli typu feralnego;
- Brak skanalizowania miejscowości: Domaradz, Stara Dąbrowa (Zagórzyczki), Bięcino, Budy, Mrówczyno i Dębniczka, Strzyżyno, Łebień, Skibin, Dąbrówka, Wiszno, Wielogłowy, stanowi potencjalne źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- Intensywna gospodarka rolna, w tym stosowanie nawozów naturalnych i sztucznych, powoduje zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych związkami azotu i fosforu oraz substancji biogenych;
- Woda dla potrzeb konsumpcyjnych, na niektórych ujęciach, wymaga uzdatniania ze względu na ponadnormatywną zawartość związków żelaza i manganu;
- Brak oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem, przy planowanej rozbudowie sieci kanalizacyjnej i skierowaniu większego strumienia ścieków komunalnych, a tym samym większego ładunku zanieczyszczeń wprowadzanego na istniejące w Gminie instalacje oczyszczalni ścieków, może powodować wzrost ładunków zanieczyszczeń w odprowadzanych do odbiorników oczyszczonych ściekach.

10 Uwarunkowania zewnętrzne Programu Ochrony Środowiska Gminy Damnica

Zarządzanie środowiskiem wymaga zachowanie kompleksowego, a zarazem sektorowego podejścia. Konieczne jest, zatem przyjęcie uwarunkowań wynikających z programów, planów i strategii zewnętrznych wyższego rzędu, umożliwiających szersze spojrzenie na poszczególne dziedziny ochrony środowiska.

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla Gminy Damnica w zakresie ochrony środowiska wynikają z następujących dokumentów:

1. Strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, Województwa Pomorskiego;
2. Strategii rozwoju regionalnego kraju;
3. Koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju i Województwa Pomorskiego;
4. Systemu prawa ochrony środowiska w Polsce, w tym projektowanych aktów prawnych;
5. Międzynarodowych zobowiązań Polski w zakresie ochrony środowiska, zobowiązań Polski przyjętych w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej;
6. Programu ochrony środowiska dla województwa pomorskiego;
7. Programu ochrony środowiska dla powiatu słupskiego;
8. Strategii i polityk sektorowych (zwłaszcza w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu, leśnictwa).

Nadrzędnym, strategicznym celem Polityki Ekologicznej Państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury

społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego. Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska.

Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska;
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody;
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii;
- Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.

Na szczeblu Gminy Damnica, osiągnięciu w/w celów służyć będzie realizacja następujących priorytetów:

1. Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska polegające na:
  - a. zapewnieniu integracji celów ochrony środowiska i priorytetów polityki ekologicznej ze strategiami rozwoju różnych sektorów gospodarki;
  - b. prowadzeniu edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska;
  - c. zapewnieniu pełniejszego wykorzystania sił rynkowych dla ochrony środowiska;
  - d. wzmocnieniu proekologicznych zachowań;
  - e. promocji przyjaznych środowisku postaw konsumenckich;
  - f. wspieraniu aktywności podmiotów gospodarczych wdrażających systemy zarządzania środowiskowego;
  - g. wzmocnieniu roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska;
  - h. wprowadzeniu pełnej odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jako elementu realizacji zasady zanieczyszczający płaci;
  - i. zagwarantowaniu wystarczających środków finansowych na działania zapewniające realizację celów polityki ekologicznej i rozwoju instrumentów wspierających te działania;
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody polegająca na:
  - a. wykorzystaniu prawnych form ochrony przyrody;
  - b. poszukiwaniu substytutów zasobów nieodnawialnych i wspieraniu ich stosowania w gospodarce;
3. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii polegające na:
  - a. rozdzieleniu zależności presji środowiskowej od rozwoju gospodarczego (zapewnienie, że szybki rozwój gospodarczy nie będzie powodował wzrostu wielkości ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do środowiska);
  - b. zaoszczędzeniu 9% energii finalnej do roku 2017;
  - c. stworzenie mechanizmów ułatwiających wykorzystanie prostych rezerw energetycznych przez ograniczanie strat i wprowadzanie materiałów i technologii energooszczędnych;
  - d. wspieraniu programów efektywnego wykorzystania wody w przemyśle, w tym zamkniętych jej obiegów;
  - e. osiągnięciu 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 r., jak i takiego samego udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej;

- f. opracowaniu i wdrażaniu programów działań dla osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 r.;
  - g. opracowaniu i wdrażaniu planów ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobieganiu skutkom suszy;
4. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski polegająca na:
- a. zmniejszaniu ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków;
  - b. optymalizacji potrzeb transportowych i ograniczaniu emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych;
  - c. realizacji programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych;
  - d. wspieraniu działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwienie
  - e. podniesieniu poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 r.
  - f. zapobieganiu ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmacnianie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko;
  - g. wspieraniu działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu;
  - h. ochronie ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Z uwagi na brak podstaw planistycznych, nie można obecnie dokonać podziału limitów krajowych na regionalne. W związku z tym, dla Gminy Damnica, przyjęto realizację polityki długoterminowej, sprzyjającej osiągnięciu wymienionych w limitach krajowych priorytetów, natomiast szczegółowe wytyczne przyjęto jedynie dla gospodarki odpadami, zgodnie ze sporządzoną aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica.

10.1 Cele i zadania wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa

W Polityce Ekologicznej Państwa przedstawione zostały cele ogólne o charakterze strategicznym i realizacyjnym, w różnych horyzontach czasowych oraz aspekt włączania ochrony środowiska do polityk sektorowych takich jak: przemysł i energetyka, transport, rolnictwo, leśnictwo, budownictwo i gospodarka komunalna, zagospodarowanie przestrzenne, turystyka, ochrona zdrowia, handel i działalność obronna. Wskazane zostały przede wszystkim cele i działania, jakie należy podjąć w ramach programów sektorowych, jako konieczny udział sektorów w realizacji zrównoważonego rozwoju.

Cele ekologiczne zostały ujęte w czterech blokach tematycznych:

- Cele i zadania o charakterze systemowym (przyszłościowy rozwój gospodarczo-społeczny Gminy w kontekście ochrony środowiska, w tym systemy zarządzania środowiskowego i włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych, edukacja ekologiczna i udział społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska, współpraca ponadlokalna);
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody (m.in.: ochrona przyrody i krajobrazu, ochrona lasów, ochrona powierzchni ziemi);
- Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii: wykorzystanie energii odnawialnej, kształtowanie stosunków wodnych;
- Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne: jakość wód, w tym gospodarka wodno-ściekowa, gospodarowanie odpadami (w oparciu o plan gospodarki odpadami), jakość powietrza atmosferycznego, oddziaływanie hałasu, pola elektromagnetycznego, awarie przemysłowe.

Spośród zadań wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa, jako istotne z punktu widzenia Gminy Damnica, należy wymienić:

1. Promowanie najlepszych technik (BAT) w celu zmniejszenia materiałochłonności i odpadowości produkcji;
2. Ograniczenie zużycia energii o 25% do roku 2010, a do roku 2025 o 50% w stosunku do roku 2000, intensyfikacja rozwoju energetyki odnawialnej do roku 2010, co najmniej podwojenie wykorzystania tej energii w stosunku do roku 2000 w celu zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
3. Łączenie racjonalności ekonomicznej i ekologicznej w wykorzystaniu zasobów gleb, maksymalne zagospodarowanie nieużytków przemysłowych i zamkniętych już składowisk odpadów przemysłowych, ochrony gleb i powierzchni ziemi;
4. Zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego (zapewnienie źródeł poboru wody do picia);
5. Eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych;
6. Zwiększenie skali rekultywacji i renaturalizacji obszarów zdegradowanych, ochrona gatunków dzikiej flory i fauny, ochrona najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich siedlisk przez tworzenie i powiększanie sieci obszarów chronionych.

10.2 Cele i zadania wynikające z Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska 2010

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska formułuje problemy ekologiczne występujące w województwie pomorskim, które stanowią podstawę do określenia celów i zadań do wykonania na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 roku.

Wśród nich, jako istotne z punktu widzenia Gminy Damnica, należy wymienić:

1. Nadmierna eksploatacja gospodarcza cennych przyrodniczo i wrażliwych obszarów przyrodniczych strefy przymorskiej (w tym obszarów Natura 2000), zajmowanie pod infrastrukturę nowych terenów;
2. Słaba spójność przyrodniczych obszarów chronionych w zachodniej części województwa (powiat Słupsk) oraz niewystarczająca ochrona części cennych walorów przyrodniczych i niewielki przyrost powierzchni objętych ochroną, obszarów o cennych i unikatowych walorach;
3. Nierozwiązany problem gospodarki osadami ściekowymi;
4. Niewystarczająca wiedza ekologiczna społeczeństwa i związany z nią brak akceptacji społecznej dla pewnych proekologicznych inwestycji (np. spalarnie odpadów);
5. Brak zintegrowanego systemu informatycznego pozwalającego na gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie danych o stanie i jakości środowiska.

10.3 Cele i zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego formułuje problemy ekologiczne występujące w powiecie słupskim, które stanowią podstawę do określenia celów i zadań do wykonania na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 roku.

Wśród nich, jako istotne z punktu widzenia Gminy Damnica, należy wymienić:

1. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego poprzez rozwój świadomego uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska dzięki:
  - edukacji;
  - informacji;
  - ochronie przyrody;;
  - zastosowaniu systemu ratowniczego chroniącego przed skażeniami środowiska.
2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii poprzez:
  - aktywizację rynku do działań na rzecz środowiska, oraz zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu;
  - zachowanie wysokich walorów ekologicznych obszarów rolniczych;
  - promocję i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych;

11 Cele i zadania Programu Ochrony Środowiska Gminy Damnica

11.1 Nadrzędny cel Programu Ochrony Środowiska

Nadrzędny cel Programu ochrony środowiska dla Gminy Damnica zdefiniowany został następująco:

Osiągnięcie trwałego rozwoju Gminy Damnica i podniesienie atrakcyjności poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel ten jest spójny ze strategicznym celem powiatu oraz dokumentami planistycznymi szczebla Gminnego, które definiują Gminę Damnica, jako przyjazną dla mieszkańców i przedsiębiorców, atrakcyjną dla inwestorów i turystów, szanującą przyrodę i dorobek pokoleń, a aktywność władz i społeczności lokalnej, znana jest w kraju i za granicą.

Misją Samorządu Gminy jest podniesienie konkurencyjności przez lepsze wykorzystanie zasobów gospodarczych, przyrodniczych i kulturowych, poprawę jakości życia mieszkańców, otwarcie na inicjatywy społeczne, partnerską współpracę w kraju i za granicą.

11.2 Poziomy celów długoterminowych

W II Polityce Ekologicznej Państwa zawarte zostały cele priorytetowe, których osiągnięcie planowane jest po roku 2010:

1. Zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
2. Ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
3. Ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i o 25% w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);

4. Dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.;
5. Odzyskanie i powtórne wykorzystanie, co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
6. Pełna likwidacja zrzutów nieoczyszczonych ścieków z miast i zakładów przemysłowych;
7. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego - również o 30%;
8. Ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu z 1990 r.

Ponieważ brak jest podstaw prawnych, nie można obecnie dokonać podziału celów krajowych na regionalne. W związku z tym, dla Gminy Damnica, zakłada się realizację polityki długoterminowej, natomiast szczegółowe wytyczne przyjęto jedynie dla gospodarki odpadami, zgodnie ze sporządzoną aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica.

11.3 Priorytety ekologiczne

Kompleksowe ujęcie problematyki ochrony środowiska w Gminie Damnica wymaga ustalenia celów długo i krótkoterminowych. Spośród nich dokonano wyboru tych, których realizacja wiąże się z nadrzędnym celem ekologicznym.

Wskazanie priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o syntetyczną diagnozę stanu poszczególnych elementów środowiska na terenie Gminy, przedstawioną powyżej w aktualizacji Programu Ochrony Środowiska oraz uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne) i wewnętrzne (plany i strategie).

Wybór priorytetów ekologicznych na lata 2008-2011 z perspektywą 2012-2015, przeprowadzono przy zastosowaniu poniższych kryteriów organizacyjnych i środowiskowych.

11.3.1 Kryteria o charakterze organizacyjnym

1. Ponadlokalny lub lokalny wymiar przedsięwzięcia;
2. Dotychczasowa realizacja;
3. Konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względu na wymogi prawne;
4. Zabezpieczenia środków finansowych na realizację lub możliwość pozyskania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych, w tym zaplanowanych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym;
5. Efektywność ekonomiczna przedsięwzięcia;
6. Spełnienie wymogów zrównoważonego rozwoju.

11.3.2 Kryteria o charakterze środowiskowym

1. Zgodność z celami i priorytetami ekologicznymi określonymi w "Polityce ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011-2014" i „Programie Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007-2010 z perspektywą 2011-14”, Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010;
2. Likwidacja lub ograniczenie najpoważniejszych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi;

3. Zgodność z celami ekologicznymi i zasadniczymi kierunkami zadań wynikających z dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy;
4. Wieloaspektowość efektów ekologicznych.

W odniesieniu do gospodarki odpadami, istotnym kryterium była zgodność proponowanych zadań z wymogami kształtowania nowoczesnej gospodarki odpadami, poprzez priorytetowe traktowanie tworzenia systemów w zakresie zbiórki i transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów, zdefiniowanych w aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica.

11.4 Cele perspektywiczne

W POŚ Województwa Pomorskiego 2010 zostały sformułowane 4 cele perspektywiczne, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2014. Spełniają one rolę osi priorytetowych, wyznaczając jednocześnie grupy celów realizacyjnych. Cele te znajdują bezpośrednie przełożenie na szczebel Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica

Cel perspektywiczne:

- I Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- II Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- III Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody;
- IV Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii;

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010 zdefiniowane zostały ponadto dwa cele priorytetowe:

- V Stworzenie warunków do dalszego zwiększenia nakładów na realizację nowych inwestycji infrastrukturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem dróg;
- VI Stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie procesu integracji europejskiej dla rozwoju powiatu.

Cele perspektywiczne, o charakterze stałych dążeń nie mają określonych ram czasowych, a ich osiągnięcie związane jest z koniecznością:

- ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych;
- zapewnienia dotrzymania standardów jakości powietrza atmosferycznego;
- ograniczeniem wpływu hałasu na środowisko i zdrowie ludzi;
- usystematyzowanego zarządzania środowiskiem i wzrostem poziomu edukacji ekologicznej społeczeństwa;
- ochrony wartości przyrodniczej i zrównoważonego wykorzystania zasobów przyrody;
- ograniczeniem materiałochłonności, w tym także odpadowości, wodochłonności i energochłonności produkcji i konsumpcji.

Cele długoterminowe nawiązują do priorytetów VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego oraz Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-10 z perspektywą 2011-14, przy czym ich realizacja będzie miała również miejsce poza rokiem 2014, z uwagi na szczególną ich rolę dla ochrony i poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Damnica.

Ramy czasowe celów średniookresowych (2008-2014) i krótkookresowych (2008-2010), wynikają z konieczności realizacji POŚ Gminy Damnica w ścisłej korelacji z POŚ WP 2010 i POŚ dla Powiatu Słupskiego 2010.

11.5 Cele i kierunki działań w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

11.5.1 Cel strategiczny

Przywrócenie jakości wód powierzchniowych do wymaganych standardów oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych wraz z racjonalizacją ich wykorzystania.

11.5.2 Cel długoterminowe

1. Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych;
2. Osiągnięcie właściwych standardów wód powierzchniowych pod względem jakościowym i ilościowym;
3. Utrzymanie zasobów wód podziemnych w stanie ukształtowanym przez przyrodę.

Długoterminowym celem Polityki ekologicznej państwa, w zakresie gospodarki wodnej, jest osiągnięcie dobrego stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych i powierzchniowych.

Wody powierzchniowe powinny być przydatne do:

- wykorzystania w celach rekreacyjnych;
- bytowania ryb łososiowatych i karpowatych, spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Wody podziemne powinny być przydatne do zbiorowego zaopatrzenia ludności w celach konsumpcyjnych i wykorzystywane przez przemysł tylko do produkcji żywności i farmaceutyków.

Zgodnie z dyrektywą UE 2000/60/WE (tzw. Ramową Dyrektywą Wodną) ten długofalowy cel nie jest możliwy do osiągnięcia przed rokiem 2011, natomiast powinien być osiągnięty do 2015 r.

Zgodnie z wymaganiami ustawy – "Prawo wodne" konieczne jest, w zlewni Morza Bałtyckiego, do którego należy 99,7% powierzchni Polski, zapewnienie do 2015 r. 75% redukcji ładunku substancji biogennych ze ścieków komunalnych, zaprzestanie do 2011 r. odprowadzania do Bałtyku substancji niebezpiecznych; istotne ograniczenie zrzutów pozostałych substancji tego typu, a także niedopuszczenie do przyrostu ładunku azotu ze źródeł rolniczych.

11.5.3 Cel średniokresowy (2008-2014)

1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, w tym wód przybrzeżnych.

Kierunki działań

1. Realizacja inwestycji poprawiających jakość wód przybrzeżnych, w tym budowy i rozbudowy systemów odbioru i oczyszczania wód opadowych, z uwzględnieniem ograniczenia ich negatywnych skutków na etapie lokalizacji i realizacji projektów inwestycyjnych;
2. Wzmocnienie kontroli w kierunku przeciwdziałania odprowadzaniu nieoczyszczonych ścieków do wód i ziemi;
3. Realizacja inwestycji mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowy lub modernizacji urządzeń i sieci wodociągowych;

4. Realizacja przedsięwzięć wynikających z Programu wodno-środowiskowego kraju zawierającego działania podstawowe i uzupełniające zmierzające do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód w poszczególnych dorzeczach.

11.5.4 Cel krótkookresowy (2008-2010)

1. Eliminacja zrzutów substancji priorytetowych i szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

Kierunek działania

1. Finansowe wspieranie i egzekwowanie od przedsiębiorstw realizacji programów gospodarki ściekowej, służących ograniczeniu i eliminacji ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego, przede wszystkim substancji priorytetowych i szczególnie szkodliwych;
2. Ochrona bezpośrednia i pośrednia ujęć wód podziemnych;
3. Konserwacja i utrzymanie należytego stanu cieków i zbiorników wodnych;
4. Tworzenie infrastruktury ochrony Gminy przed powodzią (zbiorniki retencyjne, poldery zalewowe, rowy melioracyjne szczegółowe) zgodnie z Ustawą Prawo Wodne;
5. Ograniczanie i eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia oraz produkcji żywności i leków;
6. Optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i przemysłowych poprzez promowanie instalowania liczników zużycia wody oraz stymulacja do zmniejszania jej zużycia systemem zachęt finansowych;
7. Zabezpieczenie awaryjnych źródeł wody pitnej poprzez odpowiednie zapisy w udzielonych pozwoleniach wodnoprawnych;
8. Sukcesywne ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych i ścieków komunalnych i deszczowych na wody powierzchniowe i podziemne poprzez odpowiednie zapisy w udzielanych pozwoleniach wodnoprawnych;
9. Ograniczenie niekontrolowanej infiltracji zanieczyszczeń poprzez kontrole i system nakazowo-prawny;
10. Eliminacja zanieczyszczeń wymywanych przez opady poprzez zorganizowany odbiór wód opadowych z terenów przemysłowych.

11.6 Cele i kierunki działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

11.6.1 Cel strategiczny

Utrzymanie stanu aerosanitarnego na terenie Gminy Damnica zgodnie z obowiązującymi standardami jakości powietrza atmosferycznego.

11.6.2 Cele długoterminowe

1. Ograniczanie ilości emitowanych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzenia komunikacyjnego;
2. Ograniczenie ilości emitowanych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzących z niskoenergetycznych źródeł ciepła.

11.6.3 Cel średniokresowy (2008-2014)

1. Poprawa warunków zdrowotnych poprzez osiągnięcie i utrzymywanie standardów jakości powietrza.

Kierunki działań

1. Rozwój i modernizacja systemów zaopatrzenia w ciepło z wykorzystaniem nowoczesnych energooszczędnych urządzeń i technologii w celu optymalizacji wykorzystania energii pierwotnej paliw;
2. Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych, szczególnie w starej zabudowie, gdzie tradycyjne metody ogrzewania, stanowią największe źródło niskiej emisji;
3. Zachowanie i wzmocnienie zielonych przestrzeni publicznych oraz przeciwdziałanie ich zabudowywaniu poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych;
4. Wprowadzanie i egzekwowanie procedur ograniczających niezorganizowaną emisję pyłów i innych zanieczyszczeń powietrza z terenów produkcyjnych.

11.6.4 Cel krótkookresowy (2008-2011)

1. Promocja alternatywnych źródeł energii cieplnej, w tym przede wszystkim wykorzystania biomasy, jako źródła zaopatrzenia w ciepło;
2. Przebudowa i modernizacja ulic, dróg, połączeń komunikacyjnych.

Kierunki działań

1. Preferowanie w założeniach do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zmian struktury zużycia paliw, w tym przede wszystkim wykorzystania biomasy, jako źródła zaopatrzenia w ciepło;
2. Realizacja zadań z zakresu termomodernizacji i drogownictwa zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym.

11.7 Cele i kierunki działań w zakresie ochrony przed hałasem

11.7.1 Cel strategiczny

Dażenie do zmniejszenia emisji hałasu przenikającego do środowiska.

11.7.2 Cele długoterminowe

1. Utrzymanie istniejącego stanu akustycznego środowiska w obszarach, w których poziom hałasu jest poniżej dopuszczalnego;
2. Wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada przyjętym standardom;
3. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego;
4. Prowadzenie polityki przestrzennej pozwalającej na zróżnicowanie lokalizacji obiektów, w zależności od ich uciążliwości hałasowej.

11.7.3 Cel średniokresowy (2008-2014)

1. Ochrona mieszkańców miasta przed hałasem zagrażającym zdrowiu lub jakości życia.

Kierunki działań

1. Realizacja przedsięwzięć i inwestycji, zmierzających do ograniczenia uciążliwości związanych z hałasem komunikacyjnym, w tym przebudowa i modernizacja ulic, dróg, wymiana i naprawa nawierzchni, udrożnienie traktów komunikacyjnych;
2. Rozwój atrakcyjnego transportu zbiorowego oraz sieci dróg rowerowych, nasadzenia zieleni, poprawa izolacji akustycznej budynków w obszarach zamieszkałych;
3. Ustalanie i egzekwowanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku przez organy ochrony środowiska;
4. Zapewnienie przestrzegania w planowaniu przestrzennym zasady strefowania – lokalizowania w sąsiedztwie przedsięwzięć o zbliżonej uciążliwości hałasowej, oddzielania ich obszarami zieleni oraz eliminowania zabudowy mieszkaniowej z obszarów oddziaływania hałasu komunikacyjnego. Egzekwowanie zapisów w planach miejscowych dotyczące lokalizacji w poszczególnych strefach działalności powodującej uciążliwości akustyczne;
5. Wyznaczanie i tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania w otoczeniu obiektów, instalacji i infrastruktury transportowej, gdzie mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska w zakresie uciążliwości akustycznej.

11.8 Cele i kierunki działań w zakresie zarządzania środowiskiem i edukacji ekologicznej społeczeństwa

11.8.1 Cele strategiczny

Stały wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.

11.8.2 Cele długoterminowe

1. Osiągnięcia progu świadomości społeczeństwa, z którym wiąże się odrzucenie nawyków i zachowań bezpośrednio zagrażających środowisku;
2. Wyeliminowanie negatywnych zachowań (np. porzucanie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych, wylwanie i odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do wód i gleby, spalanie odpadów w paleniskach domowych, dewastacja publicznej zieleni).

11.8.3 Cele średniookresowe (2008-2014)

1. Wykształcenie u mieszkańców Gminy postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska;
2. Rozwój świadomego uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska;
3. Stworzenie skutecznego instrumentu zachęt prawnych, ekonomicznych i finansowych, we współdziałaniu administracji szczebla powiatowego, zapewniających efektywne realizowanie założonych celów długoterminowych.

Kierunki działań

1. Współpraca na szczeblu powiatu przy opracowaniu Regionalnego Programu Edukacji Ekologicznej;

2. Upowszechnienie opracowanego Regionalnego Programu Edukacji Ekologicznej w placówkach oświaty szkolnej;
3. Finansowe wspieranie rozwoju materialnej infrastruktury edukacji ekologicznej, szczególnie w placówkach terenowych prowadzących zajęcia w tym zakresie;
4. Merytoryczna i metodyczna ocena projektów w zakresie edukacji ekologicznej ubiegających się o dofinansowanie ze środków publicznych;
5. Wspieranie Parków Narodowych i Krajobrazowych, działających w terenie placówek akademickich i instytutów badawczych oraz organizacji naukowych, instytucji i stowarzyszeń, w zakresie prowadzonej przez te ośrodki edukacji ekologicznej wśród młodzieży szkolnej, mieszkańców i turystów. Inicjowanie i podtrzymywanie współpracy z nimi przez szkoły i instytucje publiczne;
6. Wspieranie powstawania, a także rozwoju regionalnych i lokalnych agend organizacji ekologicznych oraz podmiotów podejmujących działalność na polu edukacji ekologicznej;
7. Współpraca samorządu Gminy z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prowadzenia w atrakcyjnych formach promocji wiedzy i zachowań proekologicznych;
8. Aktualizacja ogólnodostępnego, opartego na sieci teleinformatycznej (Internet) systemu informowania społeczeństwa o jakości badanych i ocenianych składników środowiska. Dążenie do zapewnienia dostępności i przystępności informacji oraz jej wymiany, w tym dla potrzeb administracji;
9. Doskonalenie wiedzy o środowisku i jego ochronie przez pracowników sektora publicznego oraz tworzenie mechanizmów i regulacji wewnętrznych umożliwiających egzekwowanie tej wiedzy;
10. Skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje proekologiczne, tak publiczne, jak w sektorze przedsiębiorstw;
11. Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów ochrony dla wszystkich obszarów objętych prawną ochroną wartości środowiska oraz nadanie im mocy prawnej;
12. Przygotowywanie i uchwalanie systemów preferencji proekologicznych w podatkach i opłatach lokalnych;
13. Skuteczna egzekucja kosztów szkód spowodowanych w środowisku od stwierdzonych i potencjalnych sprawców w ścisłej współpracy z WIOŚ.

11.8.4 Cel krótkookresowy (2008-2010)

Zapewnienie właściwego miejsca problematyce ekologicznej oraz prawidłowe formułowanie celów ekologicznych we wszystkich dokumentach planowania strategicznego i przestrzennego, powstających w regionie oraz sporządzania, w postępowaniu z udziałem społeczeństwa, rzetelnej oceny skutków ekologicznych ich realizacji.

Kierunki działań

1. Stosowanie kryteriów merytorycznych, przy współudziale specjalistów w zakresie ocen środowiskowych w zespołach projektowych, w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego na plany zagospodarowania przestrzennego, strategię i programy sektorowe lub na oceny i prognozy środowiskowe, gdy są przedmiotem odrębnego zamówienia;
2. Uwzględnianie w postępowaniach konieczności weryfikacji sporządzonych opracowań środowiskowych przez ekspertów. Zapraszanie ekspertów środowiskowych do udziału w dyskusjach publicznych nad proponowanymi rozwiązaniami;
3. Włączanie do składów komisji urbanistyczno-architektonicznych ekspertów od problematyki środowiska przyrodniczego;

4. Wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym zachowanie właściwych proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi.

11.9 Cele i kierunki działań w zakresie ochrony wartości przyrodniczej i wykorzystania zasobów przyrody

11.9.1 Cel strategiczny

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.

11.9.2 Cele długoterminowe

1. Zachowanie naturalności ekosystemów;
2. Ochrona ginących gatunków roślin, chronionych gatunków zwierząt i wielu cennych ekologicznie organizmów;
3. Tworzenie nowych form ochrony przyrody;
4. Urzeczywistnienie założeń rozwoju zrównoważonego, a więc takie współistnienie człowieka, gospodarki i przyrody, które nie degraduje i nie pomniejsza jej walorów i zasobów;
5. Zachowanie i tworzenie korytarzy ekologicznych, sprzyjających zachowaniu warunków trwałości wegetacji i rozmnażania oraz migracji organizmów.

11.9.3 Cele średniookresowe (2008-2014)

1. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, powstrzymanie procesu jej utraty oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000;
2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia ludności w wodę;
3. Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, zminimalizowanie niekorzystnych skutków ich eksploatacji oraz eliminacja nielegalnego wydobycia;
4. Zagospodarowanie gleb w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej;
5. Ograniczenie czynników wpływających na degradację gleby;
6. Rekultywacja gleb zdegradowanych w kierunku rolnym, leśnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym.

Kierunki działań

1. Współpraca na szczeblu powiatu przy zakończeniu powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej województwa do roku 2014;
2. Czynny udział w procesie wdrażania sieci Natura 2000, w tym udział w opracowaniu planów ochrony i planów zarządzania dla tych obszarów, ze względu na spodziewaną realizację projektów inwestycyjnych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Funduszu Spójności i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego, w pierwszej kolejności dla obszarów w zasięgu ich znaczącego oddziaływania tj. dla: PLH Doliny Górnej Łeby, PLH Dolina Słupi, PLH Dolina Łupawy, PLH Bagna Izbickie, PLC Ostoja Słowińska, PLB Wody Przybrzeżne;
3. Obejmowanie ochroną prawną obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym;
4. Odtwarzanie i wzmacnianie ciągłości korytarzy ekologicznych, w tym szczególnie realizacja przejść dla zwierząt w korytarzach transportowych, a także likwidacja na ciekach wodnych barier migracyjnych dla ryb wędrownych i innych organizmów. Wprowadzanie korytarzy ekologicznych do dokumentów planistycznych;

5. Ograniczenie zabudowywania terenów zieleni, odpowiednie ich kształtowanie i rewitalizacja z preferencją dla gatunków rodzimych;
6. Umożliwienie dostępu do atrakcyjnych zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego, w tym budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej z uwzględnieniem ochrony obszarów wrażliwych i cennych przyrodniczo;
7. Zapobieganie lub ograniczanie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych;
8. Racjonalne korzystanie z wód podziemnych, zapewniające zachowanie równowagi pomiędzy poborem i zasilaniem;
9. Tworzenie i weryfikacja stref ochronnych dla ujęć wód podziemnych oraz wdrażanie zasad ich ochrony;
10. Zapewnienie spójności planowania gospodarowania zasobami wodnymi z dokumentami planowania i programowania wszystkich szczebli zarządzania, w tym zintegrowanie ich z planem zagospodarowania przestrzennego Gminy;
11. Współpracy z Terenową Stacją Rolniczo-Chemiczną w Koszalinie w zakresie monitoringu jakości gleb;
12. Coroczna aktualizacja rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów gleby lub ziemi;
13. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów na gruntach o nachyleniu powyżej 10%;
14. Ograniczanie erozji wodnej i wietrznej gleby poprzez możliwie jak najdłuższe utrzymywanie pokrywy roślinnej.

11.10 Cele i kierunki działań w zakresie ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności

11.10.1 Cel strategiczny

Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

11.10.2 Cele długoterminowe

1. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji, zużycia energii, wody, jako podstawy dla wdrażania idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji;
2. Realizacja celów zawartych w strategicznych dokumentach, tak międzynarodowych jak krajowych: Strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, Strategii zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju (dokument rządowy przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 października 2003 roku).

11.10.3 Cele średniokresowe (2008-2014)

1. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, ze szczególnym uwzględnieniem zasobów wodnych i surowców energetycznych wykorzystywanych w gospodarce, w tym:
  - a. Ograniczenie w perspektywie do roku 2010 wodochłonności produkcji przemysłowej o 50% w odniesieniu do roku 1990;
  - b. Zmniejszenie zużycia energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu o 25% w roku 2010 w porównaniu z rokiem 2000;
  - c. Zwiększenie udziału produkcji energii odnawialnej w stosunku do tradycyjnych źródeł energii do poziomu, co najmniej 19% w 2015 roku;
  - d. Ograniczenie do roku 2010 materiałochłonności produkcji 50% w stosunku do roku 1990;
2. Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła;

3. Wdrażanie zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w regionach wodnych, ograniczającego prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi i ochronę przed skutkami suszy.

Kierunki działań

1. Aktywizacja działań w kierunku wykorzystania potencjalnych zasobów odnawialnych źródeł energii;
2. Promocja i wspieranie budowy urządzeń i instalacji służących do wytwarzania i przesyłania energii ze źródeł odnawialnych, zgodnych z kierunkami działań Regionalnej Strategii Energetyki i Planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz uwzględniających warunki przyrodnicze (w tym korytarze wędrówkowe ptaków) i krajobrazowe, a na etapie lokalizacji i realizacji instalacji również minimalizację negatywnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska;
3. Upowszechnianie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznego wykorzystania potencjału energetycznego poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii oraz o możliwościach skorzystania z pomocy finansowej oraz technicznej
4. Promowanie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych;
5. Wspieranie zmian technologicznych zapobiegających powstawaniu odpadów oraz zapewniających ich wykorzystanie w procesach produkcji;
6. Przeciwdziałanie zabudowywaniu i nadmiernemu uszczelnianiu obszarów retencji wodnej;
7. Kontynuowanie działań w zakresie ograniczenia i eliminowania wykorzystywania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie w wodę do picia oraz zastosowania technologicznego w przemyśle spożywczym i farmaceutycznym, poprzez działania prawno-administracyjne (egzekucja przepisów prawnych, pozwolenia);
8. Uwzględnianie w sporządzanych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego potrzeb związanych z prowadzeniem nowoczesnej i racjonalnej gospodarki wodnej oraz egzekwowanie tego przez organy gospodarki wodnej i melioracji.

11.11 Cele i kierunki działań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

11.11.1 Cel strategiczny

Ochrona mieszkańców Gminy przed promieniowaniem elektromagnetycznym i monitoring pola elektromagnetycznego.

11.11.2 Cel długoterminowy

1. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń dla środowiska i mieszkańców ze strony pola elektromagnetycznego.

11.11.3 Cele średniokresowe (2008-2014)

1. Przestrzeganie ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego w celu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Kierunki działań

1. Uwzględnianie w decyzjach środowiskowych biernej i czynnej ochrony przed wpływem promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie mieszkańców.

11.12 Cele i kierunki działań w zakresie przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

11.12.1 Cel strategiczny

Zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska oraz eliminowanie i minimalizowanie skutków w razie ich wystąpienia.

11.12.2 Cel długoterminowy

1. Monitoring potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji;
2. Współdziałanie w skali powiatu w ramach Planu operacyjno – ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii;
3. Prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnej dla ogółu społeczeństwa dotyczącej zasad postępowania w razie wystąpienia poważnej awarii, w celu ukształtowania właściwych postaw i zachowań;
4. Promowanie systemu ubezpieczeń ekologicznych dla obiektów i działań, które w sytuacji awaryjnej będą wymagać sfinansowania działań ratowniczych i naprawczych.

11.12.3 Cel strategiczny

Zapobieganie zagrożeniom powodziowym.

11.12.4 Cele średniookresowe (2008-2014)

1. Systematyczna konserwacja rzek, cieków i urządzeń melioracji szczegółowych poprzez wycinanie zadrzewień i zarośli łęgowych, odnowa użytków zielonych, konserwacja szczegółowych rowów melioracyjnych.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW). Z jego inicjatywy powstaje projekt planu ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym. RZGW są również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

11.13 Cele i kierunki działań w zakresie utrzymania lesistości Gminy

11.13.1 Cel strategiczny

Racjonalna eksploatacja zasobów leśnych.

11.13.2 Cele długoterminowy

1. Zwiększanie lesistości Gminy poprzez zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej, gruntów zdegradowanych i nieużytków;

2. Ochrona zasobów leśnych i poprawa ich stanu;
3. Zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów;
4. Renaturalizacja obszarów leśnych;
5. Zwiększenie różnorodności biologicznej w lasach;
6. Poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów.

11.13.3 Cele średniookresowe (2008-2014)

1. Zachowanie istniejących kompleksów leśnych;
2. Prowadzenie gospodarki leśnej ze szczególnym uwzględnieniem pozaprodukcyjnych funkcji lasu;
3. Ochrona substancji organicznej gleb leśnych.

Rodzaj działań proekologicznych:

1. Współdziałanie Rady Gminy z nadleśnictwami w zakresie przestrzennego zagospodarowania regionu oraz wspólnego realizowania projektów urządzenia lasu;
2. Uwzględnienie w Planach zagospodarowania przestrzennego roli lasu w architekturze krajobrazu;
3. Nadzór nad gospodarką leśną w Gminnych lasach i lasach prywatnych.

12 Harmonogram i koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2008-2011

12.1 Zadania nieinwestycyjne

Tabela 21. Szacunkowe koszty i harmonogram realizacji zadań nieinwestycyjnych

Kategoria	Jednostkowe cele krótkookresowe do 2011 r.	Odpowiedzialny za realizację	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt realizacji zadania [zł]				
				2008	2009	2010	2011	RAZEM
Ochrona przyrody i krajobrazu	Realizacja nieinwestycyjnych przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody, urządzeniem i utrzymanie zieleni, zadrzewień, zakrzewień na terenach będących własnością Gminy Damnica	Urząd Gminy	Budżet Gminy, GFOŚiGW, PFOŚiGW	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Ochrona wód powierzchniowych	Inwentaryzacja nielegalnych, bezpośrednich zrzutów nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych do wód i ziemi	Urząd Gminy	Budżet Gminy, GFOŚiGW, PFOŚiGW	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
	Inwentaryzacja zrzutów nieoczyszczonych wód opadowych i roztopowych z terenów przemysłowych, układów terenów komunikacyjnych do wód i ziemi	Urząd Gminy	Budżet Gminy, GFOŚiGW, PFOŚiGW	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
	Weryfikacja wydanych pozwoleń wodno-prawnych w zakresie stanu i składu odprowadzanych ścieków	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
Ochrona wód podziemnych	Inwentaryzacja ujęć wody	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
Racjonalne użytkowanie i ochrona zasobów naturalnych	Cykliczne bilansowanie możliwości zaopatrzenia Gminy w wodę na kolejnych etapach prac planistycznych rozwoju przestrzennego	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
	Opracowania planistyczne w zakresie eliminowania źródeł niskiej emisji	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
Ochrona przed hałasem	Uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przed hałasem przy opracowaniu ogólnych i szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego.	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
Gospodarka odpadami	Działania zawarte w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami	Urząd Gminy	Koszty określone w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami					

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica na lata 2008 - 2011 z Perspektywą 2012 - 2015

Kategoria	Jednostkowe cele krótkookresowe do 2011 r.	Odpowiedzialny za realizację	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt realizacji zadania [zł]				
				2008	2009	2010	2011	RAZEM
Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej oraz lasów	Opracowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej Gminy Damnica	Urząd Gminy, Nadleśnictwa	Budżet Gminy, WFOŚiGW	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
	Wykonanie dokumentacji ekofizjograficznej Gminy z wykorzystaniem dokumentacji dotyczącej inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej	Urząd Gminy, Nadleśnictwa	Budżet Gminy, WFOŚiGW	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
	Opracowanie wykazów i objęcie ochroną najcenniejszych fragmentów starodrzewu	Urząd Gminy, Nadleśnictwa	Budżet Gminy, WFOŚiGW	8 000	8 000	8 000		24 000
	Opracowanie planów ścieżek dydaktycznych	Urząd Gminy, Nadleśnictwa	Budżet Gminy, PFOŚiGW, GFOŚiGW	Koszty wynikające z procedury przetargowej				
Edukacja ekologiczna	Wzrost świadomości mieszkańców miasta poprzez promowanie ekologicznych postaw, opracowanie planów edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska oraz pozostałych działań w zakresie informacji i edukacji	Urząd Gminy, Nadleśnictwa	Budżet Gminy, PFOŚiGW, GFOŚiGW	8 000	8 000	10 000	10 000	36 000
Systemy zarządzania środowiskiem	Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
	Współpracy z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Gdańsku w zakresie monitorowanie stanu środowiska na terenie Gminy Damnica dotyczącym jakości powietrza i wód powierzchniowych	Urząd Gminy	Zadanie WIOŚ Gdańsk					
	Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawach dot. ochrony środowiska. Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
	Prowadzenie publicznie dostępnych wykazów dokumentów zawierających informacje o środowisku	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					
	Aktywne poparcie inicjatyw na rzecz zwiększenia udziału obszarów chronionych na terenie Gminy – włączenie do sieci Natura 2000 wyznaczonych terenów, sformalizowanie prawnej ochrony cennych przyrodniczo siedlisk, tworzenie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.	Urząd Gminy, Nadleśnictwa	Budżet Gminy, WFOŚiGW, PFOŚiGW	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
	Sporządzanie sprawozdania z Programu Ochrony Środowiska w cyklach dwuletnich (2010 r. i 2012 r.)	Urząd Gminy	Zadanie własne Gminy Damnica					

12.2 Zadania inwestycyjne

Opracowano na podstawie Uchwały Rady Gminy Nr XVIII/131/2008 z dnia 27 lutego 2008 r.

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączne koszty finansowe	Planowane wydatki					Jednostka organizacyjna realizująca program lub koordynująca wykonanie programu
			rok budżetowy 2008	z tego źródła finansowania		2009 r.	2010 r.	
				dochody własne jst	kredyty i pożyczki			
1	Budowa kanalizacji sanitarnej dla m. Dębniczka, Budy, Bięcino - II etap	1 181 645	772 257	0	772 257	0	0	Gmina Damnica
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Domaradz, Stara Dąbrowa	3 126 000	828 000	0	828 000	1 127 185	1 127 183	Gmina Damnica
3	Remont z przebudową części obiektu Urzędu Gminy w Damnicy wraz z wykonaniem audytu energetycznego	342 200	330 000	200 000	130 000	0	0	Gmina Damnica
4	Przebudowa nawierzchni dróg Gminnych w Sąborzu i Dębniczce	291 000	291 000	0	291 000	0	0	Gmina Damnica
5	Pomoc finansowa na przebudowę drogi powiatowej nr 1140G w m. Łebień	300 000	300 000	0	300 000	0	0	Gmina Damnica
6	Rozbudowa i docieplenie budynku OSP w Damnicy	300 000	160 000	0	160 000	140 000	0	Gmina Damnica
7	Termomodernizacja GOKiS wraz z świetlicami	422 586	0			208 276	214 310	Gmina Damnica
Ogółem		5 963 431	2 681 257	200 000	2 481 257	1 475 461	1 341 493	

13 Środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Jednym z najważniejszych elementów planowania strategicznego, jest wskazanie źródeł finansowania dla zaplanowanych do wykonania zadań. Dlatego też na etapie wyznaczania celów i zadań, należy uwzględnić zasady i kryteria pozyskiwania środków pomocowych z funduszy UE, przyznawanych przez Fundusz Spójności.

Dla Gminy Damnica istotne znaczenie mają następujące priorytety:

- Priorytet 1. Wzmocnienie potencjału gospodarczego;
- Priorytet 2. Zwiększenie szans rozwojowych w subregionie śląskim.

Priorytety te będą osiągnięte poprzez:

- utrzymanie wysokiej standardów środowiska naturalnego Gminy, a w szczególności:
  - opracowanie systemu monitoringu środowiska naturalnego w obszarze Gminy (woda, powietrze, gleba);
  - opracowanie programu gospodarki wodno-ściekowej spójnego z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych przyjętego przez Radę Ministrów w grudniu 2003 r., zaktualizowanego 30 maja 2005 r.;
  - opracowanie planu gospodarki odpadami w Gminie;
  - zabezpieczenie obszarów leśnych przed dewastacją i zanieczyszczeniem.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r., Komisja Europejska zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów Euro, co stanowi ok. 42 proc. całości środków polityki spójności.

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów, poprzez rozwój infrastruktury technicznej, przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program, zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 r., przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów, przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23 proc. całości wydatków ze środków unijnych.

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wyniesie 37,6 mld Euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld Euro, wkład krajowy – 9,7 mld Euro.

Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- środowisko – 4,8 mld Euro;
- transport – 19,4 mld Euro;
- energetyka – 1,7 mld Euro;
- kultura – 490,0 mln Euro;
- zdrowie – 350,0 mln Euro;
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln Euro.

Dodatkowo, dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln Euro).

W ramach programu realizowanych będzie 15 priorytetów:

1. Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln Euro (w tym 2 783,9 mln Euro z FS);
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln Euro (w tym 1,215,7 mln Euro z FS);
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln Euro (w tym 556,8 mln Euro z FS);
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln Euro (w tym 200,0 mln Euro z EFRR);
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln Euro (w tym 89,9 mln Euro z EFRR);
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10 548,3 mln Euro (w tym 8 802,4 mln Euro z FS)
7. Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln Euro (w tym 7 676,0 mln Euro z FS)
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln Euro (w tym 2 945,5 mln Euro z EFRR);
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln Euro (w tym 748,0 mln Euro z FS)
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln Euro (w tym 974,3 mln Euro z EFRR);
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln Euro (w tym 490,0 mln Euro z EFRR)
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln Euro (w tym 350,0 mln Euro z EFRR);
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln Euro (w tym 500,0 mln Euro z EFRR);
14. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln Euro (w tym 187,8 mln Euro z EFRR);
15. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln Euro (w tym 393,5 mln Euro z FS).

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V);
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII);
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X);
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI);
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII);
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

14 Monitoring realizacji celów i zadań

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

1. Stopnia realizacji przyjętych celów;
2. Stopnia wykonania przedsięwzięć, działań;
3. Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
4. Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Rada Gminy Damnica, co dwa lata oceniać będzie stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

Do dnia 30 czerwca 2010 roku zostanie wykonany Raport z realizacji programu ochrony środowiska za lata 2008 - 2009. Wyniki oceny będą stanowiły podstawę do zdefiniowania nowych przedsięwzięć, obejmujących okres 2010 - 2012. Cykl raportowania powtarzany będzie co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich oceniany będzie stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2016 roku). Ocena ta będzie podstawą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo Ochrony Środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany Program Ochrony Środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

14.1 Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska

Systemu oceny realizacji Programu oparty będzie na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej zaproponowano zostały istotne wskaźniki monitorowania zakładając, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tabela 22. Wskaźniki monitorowania

Cel	Wskaźniki	Oczekiwany stan w 2012 roku	Źródła danych
1. Zapewnienie jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Damnica zgodnie z obowiązującymi standardami	Stężenia zanieczyszczeń	Brak przekroczeń wartości dla klasy A	WIOŚ
	Roczna emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych	Redukcja emisji w stosunku do 2006 r. o ponad 20%	
2. Przywrócenie i utrzymanie wymaganych standardów jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych	Klasa czystości wód powierzchniowych	Poprawa klasy czystości wód	WIOŚ
	Klasa czystości wód podziemnych	Poprawa klasy czystości wód	
	Przydatność wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych	Przydatność do hodowli ryb łososiowatych i karpowatych	
	Stopień skanalizowania i zwodociągowania	Wzrost liczby osób korzystających z wodociągów i kanalizacji	WIOŚ, Zakładu Usług Publicznych Damnica
Redukcja zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach	Ładunek zanieczyszczeń nie większy niż w 2007 r., redukcja ładunku azotu i fosforu o 50% w stosunku do 2006 r.		
3. Zmniejszenia emisji hałasu i wibracji do środowiska	Kilometraż remontowanych i modernizowanych dróg	Realizacja założeń Wieloletniego Planu Inwestycyjnego	Urząd Gminy
4. Ochrona mieszkańców Gminy i monitoring pola elektromagnetycznego	Liczba wydanych decyzji środowiskowych uwzględniających bierną i czynną ochronę przed wpływem promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie mieszkańców	Lokalizacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego	Urząd Gminy
5. Zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska oraz eliminowanie i minimalizowanie skutków w razie ich wystąpienia	Rodzaje i liczba zdarzeń mogących spowodować nadzwyczajne zagrożenia środowiska na obszarze Gminy	Minimalizacja skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w razie ich wystąpienia	WIOŚ
6. Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym	Nakłady inwestycyjne na remonty i modernizacje urządzeń melioracji szczegółowych	Prewencja i minimalizacja ryzyka wystąpienia podtopień, powodzi	Urząd Gminy, Rejonowy Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

Cel	Wskaźniki	Oczekiwany stan w 2012 roku	Źródła danych
7. Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i kopalin	Powierzchnia użytków rolnych i ich udział w ogólnej powierzchni Gminy	Ubytek powierzchni użytków rolnych rekompensowany przyrostem lesistości lub powierzchni zieleni urządzonej na terenie Gminy	Okręgowa Stacja Chemiczno Rolnicza w Koszalinie, Dyrekcja Lasów Państwowych, statystyka publiczna, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
	Klasy bonitacji gleb	Utrzymanie lub poprawa klas bonitacyjnych	
	Lesistość Gminy	Nie mniejsza niż w roku 2006	
	Udział gruntów odłogowanych	Możliwie najmniejszy	
	Liczba wydanych koncesji na wydobywanie kopalin podstawowych i pospolitych	Wskaźnik opisowy	
4. Zachowanie ciągłości przestrzeni przyrodniczej i wzrost różnorodności biologicznej	Powierzchnia obszarów objętych formami ochrony przyrody	Powierzchnia nie mniejsza niż w 2006 r.	Statystyka publiczna, Dyrekcja Parku Narodowego Dolina Słupi
5. Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego i sprawnego systemu zarządzania środowiskiem	Rodzaje i liczba zdarzeń mogących spowodować nadzwyczajne zagrożenia środowiska na obszarze Gminy	Wskaźnik opisowy	WIOŚ
	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska	Wskaźnik aktualizowany na potrzeby oceny skuteczności przedsięwzięć inwestycyjnych	Statystyka publiczna
9. Edukacja ekologiczna i promocja walorów przyrodniczych Gminy	Liczba szkolnych kół i klubów ekologicznych	Możliwie największa, wskaźnik opisowy	Urząd Gminy, szkoły, nadleśnictwa, starostwo powiatowe
	Liczba urządzonych ścieżek dydaktycznych		
	Dane liczbowe o imprezach, festynach, akcjach, konkursach, wydawnictwach propagujących ekologiczne postawy		

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska, niezbędna jest wymiana informacji pomiędzy Urzędem Gminy, Starostwem Powiatowym, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska oraz pozostałymi uczestnikami procesu wdrażania planu. Wymiana ta, dotyczyć powinna stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań. Przewiduje się wymianę ww. informacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

14.2 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Nadzór nad realizacją Programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim, wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. Program Ochrony Środowiska jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument realizacji prawa miejscowego, pozostając w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego Gminy, decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych. Samorząd Gminy posiada kompetencje pozwalające mu realizować zawarte w Programie cele i zadania. Aby jednak ta realizacja przebiegała spójnie z polityką regionalną, konieczne jest przygotowanie struktur administracyjnych do ścisłej współpracy z organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- społeczność Gminy, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Wójcie, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. W praktyce Wójt może wyznaczyć koordynatora wdrażania programu – wówczas rolę taką w imieniu Wójta może pełnić wskazana osoba. Zadaniem koordynatora jest ścisła współpraca z Wójtem (o ile nie pełni on tej funkcji osobiście) i Radą Gminy oraz przedstawianie im okresowych sprawozdań z realizacji programu.

Rada Gminy współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz samorządami Gmin powiatu słupskiego.

Marszałek i Starosta dysponują instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW).

Zarząd Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ) oraz monitoring stanu wód (RZGW).

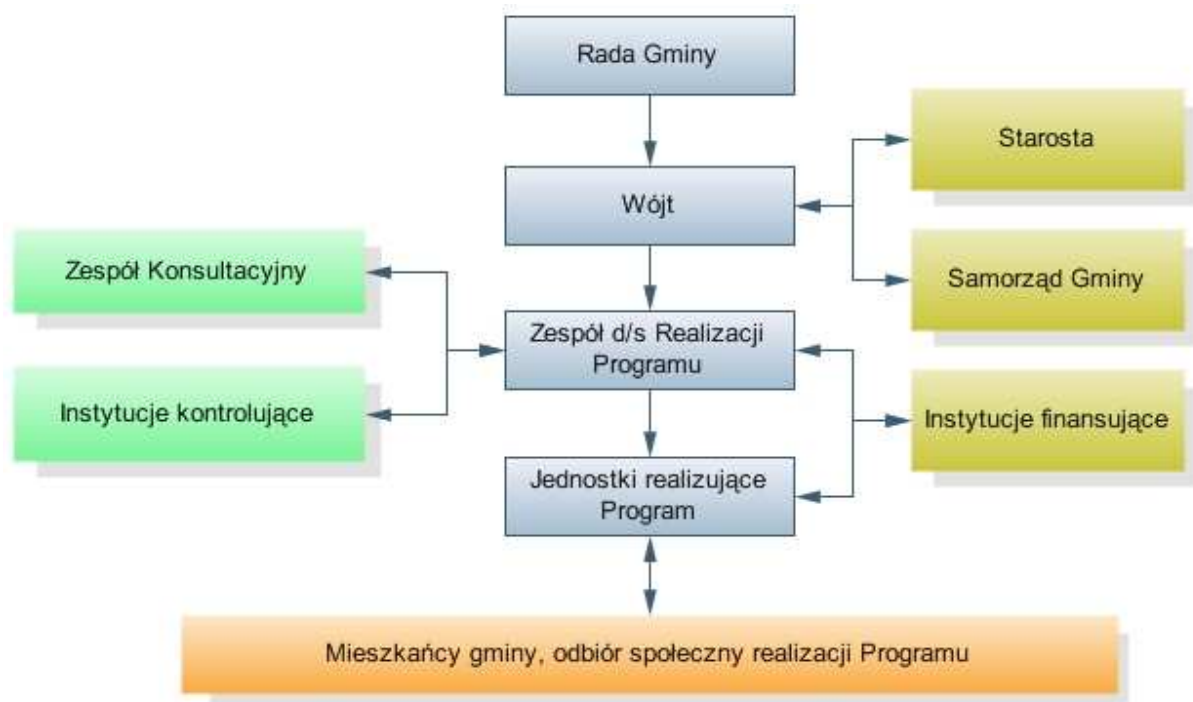
Władze Gminy powinny być wspierane przez Zespół Konsultacyjny, który powinien zostać powołany spośród przedstawicieli lokalnej społeczności, zaangażowanych już w proces realizacji strategii rozwoju Gminy

Zadaniem Zespołu Konsultacyjnego mogłoby być nadzorowanie procesu wdrażania Programu oraz uzgadnianie współpracy w realizacji poszczególnych zadań. Spotkania Zespołu Konsultacyjnego powinny odbywać się co najmniej dwa razy w roku.

Dla optymalizacji zarządzania procesem wdrażania Programu wskazane jest utworzenie komórki wykonawczej - Zespołu Realizacji Programu. W zespole tym uczestniczyć będą wyznaczeni pracownicy Wydziału Środowiska i Rolnictwa, a także pracownicy innych jednostek urzędu Gminy realizujących poszczególne zadania w ramach programu. Zadaniem tego Zespołu powinny być przede wszystkim:

- koordynacja działań i współdziałania uczestników Programu;
- monitoring realizacji zadań Programu;
- sprawozdawczość przed Zespołem Konsultacyjnym;
- przepływ informacji niezbędnych w koordynacji działań w Programie.

W pracach Zespołu Realizacji Programu powinny także uczestniczyć podmioty gospodarcze realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi w programie.

Rysunek 14. Schemat zarządzania wdrożeniem programu

15 Wnioski z prognozy oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska

W aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica przyjęto zasadę realizacji celów i zadań, które służą rozwojowi dotychczas istniejącego systemu zarządzania środowiskiem. Jest to kierunek działań zgodny z wymogami prawa polskiego i Unii Europejskiej.

Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska, związanym z realizacją POŚ, będzie nieterminowe realizowanie zapisanych w nim celów i kierunków działań. Dotyczy to przede wszystkim realizacji celów krótkoterminowych.

Planowane w ramach POŚ zadania inwestycyjne i szacowane koszty ich realizacji są zgodne z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym 2008-2010, w którym wskazano źródła finansowania. Zadania inwestycyjne, związane bezpośrednio z ochroną środowiska, dotyczą przede wszystkim modernizacji i rozwoju infrastruktury gospodarki-wodnościekowej i są kontynuacją dotychczas realizowanych celów i zadań w zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych

Bardzo ważnym zadaniem wynikającym z realizacji POŚ, jest prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych mających na celu wykształcenie u mieszkańców Gminy postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska, a także rozwój świadomego uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska.

Rozwiązania przewidywane w POŚ dla Gminy Damnica są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, niegenerują nieodwracalnych negatywnych oddziaływań transgranicznych i lokalnych.

Niniejszy dokument stanowi realizację obowiązków wynikających z Ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Celem Programu jest również wdrożenie i rozwój najlepszych dostępnych technologii w planowaniu strategicznym oraz dostosowanie zarządzania środowiskiem do zmieniającego się stanu prawnego.

Przedstawione w aktualizacji POŚ dla Gminy Damnica zadania nieinwestycyjne wraz z ich harmonogramem realizacji są kontynuacją dotychczasowych celów i zadań.

Zgodnie z Art. 40, ust 4. Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, możliwe jest odstępianie od przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w Art. 40 ust. 3. W związku z tym Wójt Gminy Damnica wystąpi do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z wnioskiem o odstępianie od wykonania oceny oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica na lata 2008-2011 z perspektywą 2012-2015.

16 Streszczenie w języku nietechnicznym

Postęp techniczny oraz związany z tym rozwój przemysłu niesie ze sobą znaczne zagrożenie dla środowiska naturalnego. Stopniowo następuje degradacja zasobów przyrody, wyczerpywanie się surowców naturalnych, skutkujące zmianami w składzie gatunkowych roślin i zwierząt (wyginięcie wielu cennych gatunków), jak i pogorszenie jakości życia człowieka, a nawet stanu jego zdrowia. Niezbędnym, zatem stało się podjęcie działań mających na celu powstrzymanie niekorzystnych zmian w przyrodzie oraz stworzenie warunków do poprawy jakości środowiska. Zapewnienie ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zagwarantowane jest w Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasada zrównoważonego rozwoju zdefiniowana, jako prawo do zaspokojenia aspiracji rozwojowych obecnej generacji, bez ograniczania praw przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb rozwojowych wskazuje, że rozwój gospodarczy i cywilizacyjny obecnego pokolenia nie powinien odbywać się kosztem wyczerpywania zasobów nieodnawialnych i niszczenia środowiska dla dobra przyszłych pokoleń, które też będą posiadały prawa do swego rozwoju. Wszystkie formy korzystania ze środowiska stanowią potencjalnie zrównoważone formy jednakże, każda z nich napotyka na opory społeczne, gdy w większym lub mniejszym stopniu narusza dobra różnych grup społecznych.

Członkostwo w Unii Europejskiej nakłada na nasz kraj nowe obowiązki również w tym zakresie. Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego jest obowiązkiem administracji publicznej.

Gmina Damnica w swojej strategii rozwoju ekologicznego musi uwzględnić szereg uwarunkowań zewnętrznych, spośród których wymienić należy:

- Międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska;
- Zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej;
- Funkcjonujący w Polsce system prawa ochrony środowiska;
- Projektowane zmiany prawa w zakresie ochrony środowiska;
- Politykę ekologiczną państwa wraz z programem wykonawczym;
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Pomorskiego i Powiatu Słupskiego;
- Strategię i polityki sektorowe (zwłaszcza w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, oczyszczania ścieków, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu, leśnictwa).

Zapewnienie warunków dla rozwoju Gminy, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i poprawie jakości życia mieszkańców, wymaga planowych, skoordynowanych działań uwzględniających specyfikę regionu. Jednym z narzędzi służących temu celowi jest Program Ochrony Środowiska.

Zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska przy sporządzaniu Programu uwzględniono wymagania dotyczące polityki ekologicznej państwa, w tym:

1. Cele ekologiczne;
2. Priorytety ekologiczne;
3. Poziomy celów długoterminowych;
4. Rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
5. Środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Poza wymaganiami wynikającymi z Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Program w swojej treści oparty jest na wytycznych Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska (dokument przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego, Nr 191/XII/07 z dnia 24 września 2007) i zawiera:

- Najważniejsze zmiany, jakie zaszły w gospodarce Gminy w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego programu ochrony środowiska oraz konsekwencje tych zmian dla środowiska, zmiany w środowisku i najważniejsze problemy, jakie zostały do rozwiązania;
- Zmiany, jakie zaszły w sytuacji prawnej Gminy w analogicznym czasie oraz opis ich wpływu na problematykę ochrony środowiska. Ważnym elementem winny być konsekwencje, jakie dla środowiska powiatu i Gminy ma akcesja do Wspólnoty Europejskiej, związane z nią wymagania i problemy;
- Podsumowanie i ogólną ocenę skuteczności polityki ekologicznej realizowanej na terenie Gminy na podstawie dotychczasowego programu ochrony środowiska;
- Wykaz i opis działań prowadzonych na terenie Gminy na rzecz ochrony środowiska, a także działań, których nie udało się zrealizować z uzasadnieniem przyczyn. Wykaz powinien zawierać informacje o środkach przeznaczonych na cele środowiskowe w rozbiciu na środki wydatkowane z budżetów publicznych (państwa, powiatu, Gmin), wsparcie zagraniczne, w tym wspólnotowe, środki przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz, jeśli istnieje taka wiedza, środki prywatne mieszkańców;
- Część strategiczną, a więc cele perspektywiczne, średniookresowe i priorytetowe, a także kierunki działań i konkretne zadania. Wobec tego, że podstawowym celem programu jest realizacja Polityki Ekologicznej Państwa, przyjęte cele winny mieć odniesienie do aktualnej polityki, nie znaczy to jednak, że do wszystkich jej celów i priorytetów. Z bogactwa problemów i celów podnoszonych w PEP należy wybrać te, które z perspektywy Gminy i powiatu są najważniejsze oraz mogą być zrealizowane w okresie programowania;
- Część finansową, gdzie wskazane zostaną źródła finansowania planowanych zadań oraz wyliczona zostanie realna zdolność finansowa Gminy do realizacji założonych celów i zadań;
- Informacje o zarządzaniu programem, w tym wskazanie uczestników, określenie sposobów monitorowania realizacji programu oraz terminów sprawozdawania i aktualizacji.

Program stanowi transpozycję Polityki Ekologicznej kraju na region słupski. W programie uwzględnione zostały ustalenia:

1. Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010;
2. Strategii rozwoju społeczno gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011, przyjętej Uchwałą Rady Powiatu Słupskiego z dnia 26 września 2006 r. Nr XXXXIII/251/2006;
3. Planu rozwoju lokalnego Powiatu Słupskiego wraz z wieloletnim planem inwestycyjnym do roku 2013” zatwierdzonego Uchwałą Rady Powiatu Słupskiego z dnia 26 września 2006 r. Nr XXXXIII/252/2006;
4. Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;

5. Studium wykonalności gospodarki wodno-ściekowej;
6. Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
7. Obowiązującego prawa ochrony środowiska.

Punktem odniesienia do planowania konkretnych działań stanowi stan środowiska na rok 2006 oraz prognozy określone na podstawie zmian w latach 2004 – 2006.

W aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku, Starostwa Powiatowego w Słupsku, Urzędu Gminy w Damnicy, opracowań i publikacji naukowych.

Prowadzona na terenie Gminy Damnica gospodarka odpadami jest przedmiotem aktualizacji „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica na lata 2008-2016”, którego celem jest rozwój istniejącego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Gminie, zintegrowanego z innymi gminami na poziomie powiatu, spełniającego wymagania określone obowiązującymi przepisami Ustawy o odpadach, aktów wykonawczych do Ustawy. Plan jest dokumentem zawierającym wizję rozwoju gospodarki odpadami określający opcje i warunki rozwoju.

Ocena stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy przeprowadzona została w oparciu o publikowane corocznie wyniki badań monitoringu krajowego i lokalnego prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie (monitoring krajowy) i Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Gdańsku (monitoring lokalny).

Ocena jakości powietrza atmosferycznego w roku 2006

Przy ocenie stanu aerosanitarne powietrza nie da się jasno wytyczyć granic administracyjnych poszczególnych obszarów, w których jakość powietrza zależy tylko i wyłącznie od ilości emitowanych zanieczyszczeń z emitorów zlokalizowanych na terenie tego obszaru. Na stan jakości powietrza w rejonie Gminy Damnica wpływ mają emitory zlokalizowane poza jej obszarem, a ich oddziaływanie będzie od szeregu czynników, w tym atmosferycznych np. prędkość i kierunek wiatru.

Na terenie Gminy Damnica monitoring powietrza prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Pomiary średniorocznego stężenia dwutlenku azotu w latach 2002-2003 wykonywane były w rejonie lasu koło miejscowości Zagórzyczki. W latach 2004-2006 punkt pomiarowy przeniesiony został do miejscowości Damnica.

Stężenia średnioroczne NO₂ w latach 2002-2006 są dotrzymane.

Ocena jakości wód powierzchniowych w roku 2006

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku w roku 2006 prowadził monitoring wód rzeki Łupawy w punkcie kontrolnym w Smołdzinie. Punktem kontrolnym rzeki Słupi był natomiast Charnów.

Łupawa

Wody Łupawy były zadowalającej jakości - **III klasa**. Odznaczały się one wysokim natlenieniem oraz bardzo niskim poziomem metali, dla których granicę przypisaną I klasie nieznacznie przekraczały tylko stężenia glinu i rtęci. Poziom fenoli lotnych, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i zasolenia świadczył o dobrej jakości wód.

Zadowalający stan wód warunkował poziom substancji biogenych, materii organicznej oraz skład organizmów fitoplanktonu, peryfitonu i fauny dennej. O jakości wód decydowała głównie materia organiczna rozkładalna biologicznie, której niski poziom notowano tylko w okresach kwiecień-lipiec i wrzesień-październik. Azot Kjeldahla prezentował poziom

zadowalający dla 65% stężeń. Zanieczyszczenie mikrobiologiczne determinowało IV-klasową jakość wód, a zadowalający poziom notowano aż dla 65-69% oznaczeń.

Słupia

Wody Słupi były zadowalającej jakości - **III klasa**. Stężenia parametrów składających się na ocenę odpowiadały najczęściej I i II klasie czystości. Wody charakteryzowały się bardzo dobrym natlenieniem, umiarkowanym zasoleniem i niskim poziomem substancji biogenych. Nie wykryto w nich cyjanków, pestycydów chloroorganicznych (aldryna, dieldryna), anionowych substancji powierzchniowo-czynnych oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Zawartość większości analizowanych metali odpowiadała I klasie. Wyjątek stanowiły glin, mangan, rtęć i żelazo, które występowały w ilościach odpowiadających II klasie, oraz selen, którego stężenie osiągnęło w październiku poziom zadowalający. Zawartość fenoli lotnych świadczył o dobrej jakości wód.

O jakości wód Słupi przesądził poziom azotu Kjeldahla, którego stężenie przez ponad połowę cyklu badawczego było zadowalającej jakości (58% wyników), jak również, choć w mniejszym stopniu, zawartość materii organicznej. Koncentracja zanieczyszczeń wyrażonych wielkością BZT₅ i ChZT-Cr spełniała najczęściej normy I i II klasy, na ocenę miał wpływ okres wiosenny. Wzrost obciążenia do poziomu III-klasowego obserwowano częściej dla substancji rozkładalnych biologicznie. Zadowalający stan wód potwierdzał skład gatunkowy oraz obfitość organizmów fitoplanktonu i peryfitonu, jak też struktura makrofauny dennej. Stan sanitarny wód odpowiadał najczęściej IV klasie (46- 50% wyników), jednak w styczniu, kwietniu i październiku jakość wód obniżyła się do poziomu V klasy.

Wody rzek Łupawy i Słupi w 2006 r. roku nie były zanieczyszczone, ani też zagrożone zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Rozporządzenie MŚ z dnia 04.10.2002 r. (Dz.U. Nr 176, poz. 1455) określa wymagania, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpowatych w warunkach naturalnych. Przepisów tych nie stosuje się do wód w urządzeniach wodnych służących do chowu lub hodowli ryb oraz wód stojących uznanych za obręb hodowlany. Ryby karpowate to rodzina ryb obejmująca ok. 1600 gatunków słodkowodnych, morskich lub wód słonawych. Ryby łososiowate to rodzina ryb obejmująca kilkadziesiąt gatunków, które w większości odbywają wędrówki z mórz na tarliska do górnych biegów rzek. Niektóre z nich należą wyłącznie do ryb słodkowodnych.

Badane w 2006 roku wody rzek Słupi i Łupawy w punktach kontrolnych w Charnowie i Smołdzinie, nie spełniały wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpowatych w warunkach naturalnych. Przyczyną był przede wszystkim zbyt wysoki, w stosunku do wymaganego, poziom azotynów i fosforu. Również wysokie stężenia BZT₅ obu rzekach dyskwalifikowały wody, jako naturalne środowisko życia ryb łososiowatych.

Ocena zaopatrzenia w wodę w roku 2006

Infrastruktura istniejących na terenie Gminy Damnica obiektów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków obejmuje:

- wodociąg wraz z przyłączami w m. Strzyżyno, Dąbrówka, Wiszno, Domaradz, Święcichowo, Damnica, Mianowice, Wiatrowo;
- wodociąg wiejski wraz z przyłączeniami i ujęciem wody w m. Sąporze, Damno;
- stację uzdatniania wody w miejscowości Jeziorka;
- przyłącza kanalizacyjne we wsi Łojewo i Światły;
- kolektor sanitarny - Damnica (ul. Strażacka, ul. Parkowa, ul. Dolna), Bobrowniki, Damno;

- kanalizację sanitarną we wsi Łojewo, Światły, Święcichowo, Wiatrowo;
- oczyszczalnie ścieków w miejscowościach Bobrowniki, Karżniczka, Damnica.

Wskaźnik zwodociągowania Gminy w latach 2003-2006 nie uległ istotnym zmianom i w 2006 r. wynosił 95%. Większą dynamikę wzrostu wykazywał wskaźnik skanalizowania, który w 2006 r. wynosił 56%.

Z komunalnych oczyszczalni ścieków korzysta około 56% mieszkańców Gminy. Wskaźnik ten kształtuje się na poziomie średnim w skali województwa i wysokim w stosunku do Gmin powiatu słupskiego. Na terenie Gminy Damnica funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków.

Największą oczyszczalnią ścieków w obszarze Gminy Damnica jest oddana do eksploatacji w 2001 roku oczyszczalnia w Bobrownikach. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna typu złoża biologiczne ze stawem korzeniowym o przepustowości $Q = 350 \text{ m}^3/\text{d}$. Uzyskuje dobre efekty oczyszczania, udokumentowane analizami ścieków oczyszczonych. Oczyszczaniu poddawane są ścieki z terenu wsi Bobrowniki, Światły, Łojewo, Damno, Święcichowo, Wiatrowo.

Wysokie efekty oczyszczania uzyskuje również wiejska oczyszczalnia ścieków w Karżniczce. Oczyszczalnia w Damnicy nie uzyskuje ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym wskaźników dla ścieków oczyszczonych i stanowi potencjalne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych.

W latach 2003-2006 odnotowano zmniejszenie ładunku:

- BZT₅ o 78%;
- ChZT o 55%;
- zawiesiny ogólnej o ponad 86%.

W ewidencji ujęć wód podziemnych na terenie Gminy Damnica, prowadzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny, znajduje się 19 studni. Głębokość otworów studziennych wynosi 35,5 - 104 m p.p.t, zasoby eksploatacyjne 14,4 - 72 m³/h. Najczęściej eksploatowanym utworem są wody czwartorzędowe, zaliczane w obszarze Gminy do I i II klasy czystości. Zasoby wód podziemnych pokrywają z nadmiarem potrzeb zaopatrzenia w wodę pitną wszystkich mieszkańców Gminy. Rezerwa istniejących zasobów eksploatacyjnych pozwala na zasilenie nowych użytkowników indywidualnych w liczbie, jaka wynika z prognoz realnego wzrostu zaludnienia.

Jakość wody pitnej, z uwagi na podwyższoną zawartość manganu i żelaza, wymaga modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury zaopatrzenia w wodę, w szczególności stacji uzdatniania wody.

Na obszarze Gminy Damnica źródłami hałasu są:

- Transport i komunikacja drogowa oraz kolejowa;
- Zakłady produkcyjne i rzemieślnicze;
- Maszyny i urządzenia rolnicze (okresowo).

Spośród wymienionych źródeł najbardziej uciążliwy jest hałas komunikacyjny. Na obszarze powiatu słupskiego znajdują się punkty, w których badany jest hałas miejski oraz drogowy na drogach krajowych. Na drodze krajowej nr 6 w latach 2003-2005 poziom hałasu w porze dziennej wynosił do 39,1 dB do 96,0 dB, w zależności od charakterystyki natężenia ruchu i liczby ciężkich pojazdów. Średnia wartość, wynosząca 76,5 dB, przekraczała wartość progową 60 dB ustaloną dla terenów zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej. Biorąc pod uwagę fakt, że natężenie ruchu na drodze krajowej Nr 6 wzrasta systematycznie, zagrożenie hałasem pochodzenia komunikacyjnego w Gminie Damnica będzie wzrastać.

Przez obszar Gminy przebiegają dwie napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110kV i wyższym. W granicach Gminy źródłami promieniowania elektromagnetycznego są również stacje bazowo-przełącznikowe telefonii komórkowej oraz stacja radarowa w Paprzcach, stanowiąca element lotniska w Redzikowie, w gm. Słupsk. Monitoring źródeł promieniowania elektromagnetycznego, wykonywany na etapie uzyskania pozwolenia na użytkowanie, a także w trakcie użytkowania instalacji, nie wykazuje przekroczeń norm promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy.

Na terenie Gminy istnieją obecnie dwie małe elektrownie wodne Łebień I i Łebień II, zlokalizowana jest na rzece Łupawie, pomiędzy stopniami Poganice i Drzeżewo, około 52,1 kilometra powyżej ujścia do jeziora Gardno. W skład obiektu wchodzi jaz o 13 przęsłach, jaz upustowy, zapory.

Analiza obecnego stanu środowiska oraz podnoszone w dokumentach strategicznych Gminy Damnica, zagrożenia i problemy w obszarze zarządzania środowiskiem, pozwalają na zdefiniowanie głównych problemów:

- Wody rzeki Łupawy badane w 2006 roku nie spełniały wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpowatych w warunkach naturalnych. Przyczyną był przede wszystkim zbyt wysoki, w stosunku do wymaganego, poziom azotynów i fosforu. Również wysokie stężenia substancji organicznych BZT₅ dyskwalifikowały wody, jako naturalne środowisko życia ryb karpowatych. Pod względem bakteriologicznym rzeka Łupawa zaliczana jest do IV klasy czystości wód z uwagi na przekroczenia liczby bakterii Coli typu fernalnego;
- Brak skanalizowania miejscowości: Domaradz, Stara Dąbrowa (Zagórzyczki), Bięcino, Budy, Mrówczy i Dębniczka, Strzyżyno, Łebień, Skibin, Dąbrówka, Wiszno, Wielogłowy, stanowi potencjalne źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- Intensywna gospodarka rolna, w tym stosowanie nawozów naturalnych i sztucznych powoduje zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych związkami azotu i fosforu oraz substancji biogenych;
- Woda dla potrzeb konsumpcyjnych, na niektórych ujęciach, wymaga uzdatniania ze względu na ponadnormatywną zawartość związków żelaza i manganu;
- Brak oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem, przy planowanej rozbudowie sieci kanalizacyjnej i skierowaniu większego strumienia ścieków komunalnych, a tym samym większego ładunku zanieczyszczeń wprowadzanego na istniejące w Gminie instalacje oczyszczalni ścieków, może powodować wzrost ładunków zanieczyszczeń w odprowadzanych do odbiorników oczyszczonych ściekach.

Zarządzanie środowiskiem wymaga zachowanie kompleksowego, a zarazem sektorowego podejścia. Konieczne jest, zatem przyjęcie uwarunkowań wynikających z programów, planów i strategii zewnętrznych wyższego rzędu, umożliwiających szersze spojrzenie na poszczególne dziedziny ochrony środowiska.

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla Gminy Damnica w zakresie ochrony środowiska wynikają z następujących dokumentów:

1. Strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, Województwa Pomorskiego;
2. Strategii rozwoju regionalnego kraju;
3. Koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju i Województwa Pomorskiego;
4. Systemu prawa ochrony środowiska w Polsce, w tym projektowanych aktów prawnych;
5. Międzynarodowych zobowiązań Polski w zakresie ochrony środowiska, zobowiązań Polski przyjętych w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej;
6. Programu ochrony środowiska dla województwa pomorskiego;
7. Programu ochrony środowiska dla powiatu słupskiego;

8. Strategii i polityk sektorowych (zwłaszcza w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu, leśnictwa).

Nadrzędnym, strategicznym celem Polityki Ekologicznej Państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska.

Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska;
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody;
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii;
- Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.

Na szczeblu Gminy Damnica osiągnięciu w/w celów służyć będzie realizacja następujących priorytetów:

1. Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska polegające na:
  - a. zapewnieniu integracji celów ochrony środowiska i priorytetów polityki ekologicznej ze strategiami rozwoju różnych sektorów gospodarki;
  - b. prowadzeniu edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska;
  - c. zapewnieniu pełniejszego wykorzystania sił rynkowych dla ochrony środowiska;
  - d. wzmocnieniu proekologicznych zachowań;
  - e. promocji przyjaznych środowisku postaw konsumenckich;
  - f. wspieraniu aktywności podmiotów gospodarczych wdrażających systemy zarządzania środowiskowego;
  - g. wzmocnieniu roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska;
  - h. wprowadzeniu pełnej odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jako elementu realizacji zasady zanieczyszczający płaci;
  - i. zagwarantowaniu wystarczających środków finansowych na działania zapewniające realizację celów polityki ekologicznej i rozwoju instrumentów wspierających te działania;
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody polegająca na:
  - a. wykorzystaniu prawnych form ochrony przyrody;
  - b. poszukiwaniu substytutów zasobów nieodnawialnych i wspieraniu ich stosowania w gospodarce;
3. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii polegające na:
  - a. rozdzieleniu zależności presji środowiskowej od rozwoju gospodarczego (zapewnienie, że szybki rozwój gospodarczy nie będzie powodował wzrostu wielkości ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do środowiska);
  - b. zaoszczędzeniu 9% energii finalnej do roku 2017;

- c. stworzenie mechanizmów ułatwiających wykorzystanie prostych rezerw energetycznych przez ograniczanie strat i wprowadzanie materiałów i technologii energooszczędnych;
  - d. wspieraniu programów efektywnego wykorzystania wody w przemyśle, w tym zamkniętych jej obiegów;
  - e. osiągnięciu 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 r., jak i takiego samego udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej;
  - f. opracowaniu i wdrażaniu programów działań dla osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 r.;
  - g. opracowaniu i wdrażaniu planów ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobieganiu skutkom suszy;
4. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski polegająca na:
- a. zmniejszaniu ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków;
  - b. optymalizacji potrzeb transportowych i ograniczaniu emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych;
  - c. realizacji programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych;
  - d. wspieraniu działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie;
  - e. podniesieniu poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 r.;
  - f. zapobieganiu ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmacnianie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko;
  - g. wspieraniu działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu;
  - h. ochronie ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Z uwagi na brak podstaw planistycznych nie można obecnie dokonać podziału limitów krajowych na regionalne. W związku z tym dla Gminy Damnica przyjęto realizację polityki długoterminowej, sprzyjającej osiągnięciu wymienionych w limitach krajowych priorytetów, natomiast szczegółowe wytyczne przyjęto jedynie dla gospodarki odpadami, zgodnie ze sporządzoną aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica.

W Polityce Ekologicznej Państwa przedstawione zostały cele ogólne o charakterze strategicznym i realizacyjnym, w różnych horyzontach czasowych oraz aspekt włączania ochrony środowiska do polityk sektorowych takich jak: przemysł i energetyka, transport, rolnictwo, leśnictwo, budownictwo i gospodarka komunalna, zagospodarowanie przestrzenne, turystyka, ochrona zdrowia, handel i działalność obronna. Wskazane zostały przede wszystkim cele i działania, jakie należy podjąć w ramach programów sektorowych, jako konieczny udział sektorów w realizacji zrównoważonego rozwoju.

Cele ekologiczne zostały ujęte w czterech blokach tematycznych:

- Cele i zadania o charakterze systemowym (przyszłościowy rozwój gospodarczo-społeczny Gminy w kontekście ochrony środowiska, w tym systemy zarządzania środowiskowego i włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych, edukacja ekologiczna i udział społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska, współpraca ponadlokalna);
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody (m.in.: ochrona przyrody i krajobrazu, ochrona lasów, ochrona powierzchni ziemi);

- Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii: wykorzystanie energii odnawialnej, kształtowanie stosunków wodnych;
- Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne: jakość wód, w tym gospodarka wodno-ściekowa, gospodarowanie odpadami (w oparciu o plan gospodarki odpadami), jakość powietrza atmosferycznego, oddziaływanie hałasu, pola elektromagnetycznego, awarie przemysłowe.

Spośród zadań wynikających z Polityki ekologicznej państwa, jako istotne z punktu widzenia Gminy Damnica należy wymienić:

1. Promowanie najlepszych technik (BAT) w celu zmniejszenia materiałochłonności i odpadowości produkcji;
2. Ograniczenie zużycia energii o 25% do roku 2010, a do roku 2025 o 50% w stosunku do roku 2000, intensyfikacja rozwoju energetyki odnawialnej do roku 2010, co najmniej podwojenie wykorzystania tej energii w stosunku do roku 2000 w celu zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
3. Łączenie racjonalności ekonomicznej i ekologicznej w wykorzystaniu zasobów gleb, maksymalne zagospodarowanie nieużytków poprzemysłowych i zamkniętych już składowisk odpadów przemysłowych, ochrony gleb i powierzchni ziemi;
4. Zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego (zapewnienie źródeł poboru wody do picia);
5. Eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych;
6. Zwiększenie skali rekultywacji i renaturalizacji obszarów zdegradowanych, ochrona gatunków dzikiej flory i fauny, ochrona najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich siedlisk przez tworzenie i powiększanie sieci obszarów chronionych.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska formułuje problemy ekologiczne występujące w województwie pomorskim, które stanowią podstawę do określenia celów i zadań do wykonania na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 roku.

Wśród nich jako istotne z punktu widzenia Gminy Damnica należy wymienić:

1. Nadmierna eksploatacja gospodarcza cennych przyrodniczo i wrażliwych obszarów przyrodniczych strefy przymorskiej (w tym obszarów Natura 2000), zajmowanie pod infrastrukturę nowych terenów;
2. Słaba spójność przyrodniczych obszarów chronionych w zachodniej części województwa (powiat Słupsk) oraz niewystarczająca ochrona części cennych walorów przyrodniczych i niewielki przyrost powierzchni objętych ochroną, obszarów o cennych i unikatowych walorach;
3. nierozwiązany problem gospodarki osadami ściekowymi;
4. Niewystarczająca wiedza ekologiczna społeczeństwa i związany z nią brak akceptacji społecznej dla pewnych proekologicznych inwestycji (np. spalarnie odpadów);
5. Brak zintegrowanego systemu informatycznego pozwalającego na gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie danych o stanie i jakości środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego formułuje problemy ekologiczne występujące w powiecie słupskim, które stanowią podstawę do określenia celów i zadań do wykonania na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 roku.

Wśród nich jako istotne z punktu widzenia Gminy Damnica należy wymienić:

1. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego poprzez rozwój świadomego uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska dzięki:
  - edukacji;
  - informacji;;
  - ochronie przyrody;
  - zastosowaniu systemu ratowniczego chroniącego przed skażeniami środowiska;
2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii poprzez:
  - aktywizację rynku do działań na rzecz środowiska, oraz zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu;
  - zachowanie wysokich walorów ekologicznych obszarów rolniczych;
  - promocję i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.

Nadrzędny cel Programu ochrony środowiska dla Gminy Damnica zdefiniowany został następująco:

Osiągnięcie trwałego rozwoju Gminy Damnica i podniesienie atrakcyjności, poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel ten jest spójny ze strategicznym celem powiatu oraz dokumentami planistycznymi szczebla Gminnego, które definiują Gminę Damnica, jako przyjazną dla mieszkańców i przedsiębiorców, atrakcyjną dla inwestorów i turystów, szanującą przyrodę i dorobek pokoleń a aktywność władz i społeczności lokalnej znana jest w kraju i za granicą.

Misją Samorządu Gminy jest podniesienie konkurencyjności przez lepsze wykorzystanie zasobów gospodarczych, przyrodniczych i kulturowych, poprawę jakości życia mieszkańców, otwarcie na inicjatywy społeczne, partnerską współpracę w kraju i za granicą.

W II Polityce ekologicznej państwa zawarte zostały cele priorytetowe, których osiągnięcie planowane jest po roku 2010:

1. Zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
2. Ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
3. Ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i o 25% w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
4. Dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.;
5. Odzyskanie i powtórne wykorzystanie, co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
6. Pełna likwidacja zrzutów nieoczyszczonych ścieków z miast i zakładów przemysłowych;
7. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego - również o 30%;
8. Ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu z 1990 r..

Ponieważ brak jest podstaw prawnych, nie można obecnie dokonać podziału celów krajowych na regionalne. W związku z tym dla Gminy Damnica zakłada się realizację polityki długoterminowej, natomiast szczegółowe wytyczne przyjęto jedynie dla gospodarki odpadami, zgodnie ze sporządzoną aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Damnica.

Kompleksowe ujęcie problematyki ochrony środowiska w Gminie Damnica wymaga ustalenia celów długo i krótkoterminowych. Spośród nich dokonano wyboru tych, których realizacja wiąże się z nadrzędnym celem ekologicznym. Wskazanie priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o syntetyczną diagnozę stanu poszczególnych elementów środowiska na terenie Gminy, przedstawioną powyżej w aktualizacji Programu ochrony środowiska oraz uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne) i wewnętrzne (plany i strategie). Wybór priorytetów ekologicznych na lata 2008-2011 z perspektywą 2012-2015 przeprowadzono przy zastosowaniu poniższych kryteriów organizacyjnych i środowiskowych.

Kryteria o charakterze organizacyjnym:

1. Ponadlokalny lub lokalny wymiar przedsięwzięcia;
2. Dotychczasowa realizacja;
3. Konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względu na wymogi prawne;
4. Zabezpieczenia środków finansowych na realizację lub możliwość pozyskania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych, w tym zaplanowanych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym;
5. Efektywność ekonomiczna przedsięwzięcia;
6. Spełnienie wymogów zrównoważonego rozwoju.

Kryteria o charakterze środowiskowym

1. Zgodność z celami i priorytetami ekologicznymi określonymi w "Polityce ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011-2014" i „Programie Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007-2010 z perspektywą 2011-14”, Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010;
2. Likwidacja lub ograniczenie najpoważniejszych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi;
3. Zgodność z celami ekologicznymi i zasadniczymi kierunkami zadań wynikających z dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy;
4. Wieloaspektowość efektów ekologicznych.

W odniesieniu do gospodarki odpadami istotnym kryterium była zgodność proponowanych zadań z wymogami kształtowania nowoczesnej gospodarki odpadami, poprzez priorytetowe traktowanie tworzenia systemów w zakresie zbiórki i transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów, zdefiniowanych w aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla Gminy Damnica.

W POŚ Województwa Pomorskiego 2010 zostały sformułowane 4 cele perspektywiczne, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2014. Spełniają one rolę osi priorytetowych, wyznaczając jednocześnie grupy celów realizacyjnych. Cele te znajdują bezpośrednie przełożenie na szczebel Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Damnica

Cel perspektywiczne:

- I Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- II Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa;

- III Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody;
- IV Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego 2010 zdefiniowane zostały ponadto dwa cele priorytetowe:

- I Stworzenie warunków do dalszego zwiększenia nakładów na realizację nowych inwestycji infrastrukturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem dróg;
- II Stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie procesu integracji europejskiej dla rozwoju powiatu.

Cele perspektywiczne, o charakterze stałych dążeń nie mają określonych ram czasowych, a ich osiągnięcie związane jest z koniecznością:

- ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych;
- zapewnienia dotrzymania standardów jakości powietrza atmosferycznego;
- ograniczeniem wpływu hałasu na środowisko i zdrowie ludzi;
- usystematyzowanego zarządzania środowiskiem i wzrostem poziomu edukacji ekologicznej społeczeństwa;
- ochrony wartości przyrodniczej i zrównoważonego wykorzystania zasobów przyrody;
- ograniczeniem materiałochłonności, w tym także odpadowości, wodochłonności i energochłonności produkcji i konsumpcji.

Cele długoterminowe nawiązują do priorytetów VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego oraz Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-10 z perspektywą 2011-14, przy czym ich realizacja będzie miała również miejsce poza rokiem 2014, z uwagi szczególną ich rolę dla ochrony i poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Damnica.

Ramy czasowe celów średniookresowych (2008-2014) i krótkookresowych (2008-2010) wynikają z konieczności realizacji POŚ Gminy Damnica w ścisłej korelacji z POŚ WP 2010 i POŚ dla Powiatu Słupskiego 2010.

Dyskusja celów strategicznych, długoterminowych, średniookresowych i krótkoterminowych przeprowadzona została w rozdziale 11 Programu. Wskazano również szacunkowe koszty realizacji Programu oraz źródła finansowania.